

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IVDAICARVM LIBRI

XX. ad uetera exemplaria diligenter recogniti
DE BELLO IVDAICO libri VII. ex collatione Græcorum codi-
cum castigatiores quàm unquam ante redditi.

CONTRA APIONEM libri II. pro corruptis. antea, iam ex Græ-
co itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.

DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABÆIS liber
unus à DES. BRASMO Roterodamo recognitus.

Cum Indice copiosissimo.

BASILÆE IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M. D. XL.

Arundel.

Lumley

x27

labrum

REVERENDO PATRI AC DOMINO

D. AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGIS/

mundus Gelenius S. P. D.

AMDVDM anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuacq; perbenigna erga me beneficentia ob ingratitudinis opinionē indignus fuisse iudicaret. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quærenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac uulgari salutatiōe optime meritū patronū compellare, leuius q̄ pro mea erga te deuotione officiū ducere: partim etiā, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse mutuum es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantia mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoq; tua sollicitus esse inciperem. At postq̄ nunc tandem summa cum animi uoluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarij laboris nonnihil exantlasser, uisum est oportunum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidum referendæ gratiæ par sim, meritorū tuorum magnitudo effecit. Nam cū præsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, cōferendū ac recognoscēdi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum auctoris fidem eximiam atq; eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas quidem illas gentis suæ res, quæ tum sola in terris unius ueri dei cultū retinebat, ex diuinis Hebræorum prophetarū literis Græce transcripsit: quæ uero deinceps usq; ad suā ætatē non ita uetusta memoria celebrata sunt, accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis nō interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte præfuisset, hac parte uel ipsi Thucydidi præferendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nūmirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS ut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum stili elegantia secundus est: quod uero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudeorum tot extant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa deniq; præclara consilia: quibus Romanos uictores primo quidem pro sua in patriā pietate diu remotus est, mox ineluctabilem fatorum ordinem prælagiens, eosdē iam captus adiuuit etiā, ne parum gratus erga spectatissimæ uirtutis suæ, diuiniq; cuiusdā animi, admiratores haberetur. & quod inter præcipua ducendum est, quā præclare de IESV domino ac seruatore nostro eiusq; discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorū catalogum à D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio uiri incomparabilis in laudes eius transuersum arripuit, alioqui notiores q̄ ut præconis opus habeāt, maiores quā ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad uetera exemplaria Latina duntaxat, ob Græcorum inopiam contulimus: cōperimusq; ut minus mēdarum (fortassis ob argumentū uulgatius) q̄ in belli Iudaici historia: ita stilum interpretis tanto inelegantiorē, ut haudquaquā credā ab eodē utrunq; opus latinitate donatum: uel hac coniectura, quod in concionibus, quum Iosephus ubiq; sui similis sit, quoties in opere Antiquitatum incidunt, miram balbutiem ui

debis: contrā in sequētis operis orationibus interpres, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusq; declamatoriam quandam facultatē longe magis quā ille alter, quisquis est, exprimit: id quod evidentius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortem sibi consciscendā: altera septimo, ubi eandem rem uerso stilo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud uero ex sua. Hos autem VII libros ad duos Græcos codices, unum ab Ornatis. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorū episcopo, alterū ab eximie docto uiro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisq; adiuti tot mendas sustulimus, ut facilius sit lectori ex unius cuiusuis paginæ collatione de ea re existimationem facere, quā mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librarijs corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita: est ubi exemplar quoq; deprauatius eum sequutum, deprehendimus. Tantundem, aut aliquanto plus præstitum est in deprauatis. antea contra Apionem libris: atq; hi nunc primum, ni fallor, in offensa percurrerunt. Sermonis uero de Machabæis castigationem, unico illi non solum Germaniæ totius, sed etiā sui tēporis ornamēto DES. ERASMO ROTERODAMO debemus. Ceterum hoc quicquid est operis, tibi potissimū præsul ampliss. dedico: uel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficijs deuinctus sim: uel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atq; hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarū copia ulli cedere, certo sciam: deniq; multum operi commendationis accessurum uidebam, si doctiss. præsulis calculo approbatum fuerit, cuius & autoritas magna, & nomē apud omnes Musarum ac bonarum literarū mystas merito sit perquam gratiosum. Quis enim de quo tu modo aliquā eruditionis opinionem concepisses, in te amici officium desiderauit: quam tu unq; hoc genus homines demerendi occasionem prætermisisti? Et eius sanè peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoq; multarum exempla proferrē nonnulla, ni uererer ne in faciem hæc cōmemorās, adulationis specie pudorē tuum offenderem. Nec mirum si doctis & uirtute præditis apud te præmiū est, quū tāto opere inter utrosq; præmineas. αἰ γὰρ ἴν' ὁμοίον, ut est in ueteri prouerbio. Itaq; ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatē: tibi uero Antistes Optime dignā tuis uirtutibus opto precorq; quandoquidē præsens inferior tuis meritis meo erga te affectui uidetur. Vale patrone unice, & nostros conatus æ qui boniq; consule: meq; inter clientulos locum aliquem, ita ut cœpi, obtinere patere. Basilæ Calendis Ianuarijs, Anno domini M. D. XXXIII.

INDEX EORVM

QV. AE TOTO HOC
opere continentur.

Aron constituitur sacerdos 70
Aaronis uirga frondēs 86
Aaron moritur 87
Abias filius Roboam succedit patri in regno 221. uincit Hieroboam 223
Abdias pastor Achabis regis 227
Abdon fit princeps in Israel 126
Abelis interitus 5
Abiatar sacerdotio priuatus moritur in exilio 200
Abiezzer prescitur Israelitis 132
Abigail uxor Dauidis 159
Achimelech excusat se apud Abraham 118
Achimelech quomodo occisus 50. fratribus suis ad regnum peruenit, sicuti uitasq. et Thibes occuparit 124
Abimeen filius Hieroboam moritur 222
Abisai Dauidi calefaciendo adiungi-
tur 195
Abner pradium cum Iob et interi-
tus 166
Absalō propter occisum fratrem fugies
reuocatur a patre Dauid 181
Absalon appetit regnum paternum
382. uiolat patris concubinas 183
Absalomis pugna contra patrem, et
interitus 185. 186
Absalom fratrem suum Amon occidit
propter uim sorori illatam 180
Absaronis principatum Iudeorum a/
deptus 116
Abrahae genealogia et migratio 13
Abrahae sapientia et eruditio 13. 14
Abraham partitur terram cum Loth
14. 15
Abraham dat decimas Melchizedech
regi Solymorum 15. 16
Abrahae quid deus promiserit 16
Abraham suscipit angelos hospitio 17
Abrahae mors et sepultura 22
Abrahae migratio in Gerara et quid
isthic ei acciderit ab achimelech 18
Abraham filium suum immolare deo
non detrectat 19

I N D E X

Abrahae secundae nuptiae cum Cetura 20
Achabis regnum quale 226. 227. usq.
234. 237
Achabis lxx. filiorum excidium 245
Achamonius Esdra auxiliatur in re/
formandis Iudeis prauaricatoribus
290
Achar furatur chlamydem regiam,
cuiusq. sceleris luit poenā 108. 109
Achaz filij Ioathan impia regni ad
ministratio, et dignus finis 254
Achie propheta uaticiniū de regno
Solomonis diuidendo 216
Achimelech suscepit Dauidem fugien-
tem 153. constanterq. Sauli fatetur
154
Achimelech cum suis interficitur 155
Achis rex Dauidi donat Sicelech ciui-
tatem 160
Achitophel sceleratus consultor Ab/
solomis, laqueo se suffecit 184. 185
Acnes, famula Iulie Augusti coniu-
gis epistola 454. 599
Acra, collis Hierosolymae 714
Adad quomodo rex effectus sit, et
quomodo infestauerit Solomonem
216
Adadi bellum cum Dauid 173
Adadi bellum cum Achab 230. 231
Adadi bellum cum Ioram 240
Adam quid significet 4
Adam et Eua qua poena multati sunt
propter transgressionem 5
Adonias propter nimiam insolenti-
am interficitur 200
Adonias Dauidis filius regnum pa-
ternum affectat 145. rogat patrem
ut sibi ignoscat 196
Adoniberecho regi manus et pedes
preciduntur 115
Adrazari bellum cum Dauid 175
Aegypti descriptio 704
Aegyptum inuadit magna fames
36. 43
Aegyptiorum incontinentia 14
Aegyptiorum Israelitas persequenti-
tium clades 53. 54
Aegyptiorum reges dicti Pharaones
212
Agag regis interitus 146
Agar ancilla contrahit heram suam
Saram 16
Agar quomodo dimissa cum suo filio
ab Abrahamo 18. 19
Aggi et Zachariae uaticinia de re/
stituenda Hierosolyma 286
Agrippe gesta cum Iudeis 421. 422
423
Agrippa Alexandri, quomodo apud
Tiberium uixerit, quam prodigum fue-
rit ac misit 485. suscipit curam ne-
potis Tiberij 486. comprehenditur
489. Germanus aliquis letum au-
gurium ei interpretatur 489
Agrippa accusat Herodem 493. hori-
tatur Claudium ad capeffendum im-
perium 519. 520. recepto regno na-
uigat in Iudeam, et suspendit aure-
am catenam in templo 523
Agrippe gesta circa Sylam, Beritios
et Hierosolymitas 524. 525.
cuius clementia in suum obrectatore
ibidem. magnificetia et mors 526
Agrippa alius Felicis et Drusille fi-
lius 536
Agrippa iunior quā gratus Claudio
Ces. 527
Agrippa iunior donatur tetrarchia
Philippi a Claudio Cesare 536.
donatur a Nerone 537. edificat
murum circa templum 539
Agrippe maioris regnū, opes, mors
et liberi 617
Agrippa iunior constituitur rex
618
Agrippe oratio ad Iudeos, ne Roma-
nis sint rebelles hortans 626. usq.
631. fidelis consultor pellitur Hiero-
solymis 631
Agrippa patrie amicus, mittit Hiero-
solymitanis ciuib. subsidium ad
supprimēdos seditiosos 632. palati-
um eius incenditur ibidem
Agrippe legati ad Hierosolymam
missi, male accipiuntur 639
Agrippa funde iactu lesus 675
Ai obsidetur et capitur 108. 109
Alanorum in Media excursions 772
Albinus prescitur Iudae 540. 621
Alcimus constituitur sacerdos 327. qui
et scelerate agit, et misere mori-
tur 330. 331
Alcion medicus 514
Alexandri magni imperium, et gesta
pro Iudeis apud Hierosolymā 300
301. 303
Alexandro Magno demortuo ad quos
regna ipsius peruenierint 304
Alexander Balas ambit amicitia Iose-
phae 335. struit insidias Socero
et 3 Ptolemaeo

INDEX

- Ptolemeo 339
 Alexandr Balas ambit & affequitur
 filiā Ptolemai Philometoris in con-
 iugem 338. occiditur 340
 Alexandr Iamneus quō ad regnū pue-
 nerit, et quō Ptolemaitas oppugna-
 urrit 354. pugna confert cū Ptole-
 meo Lathyro 355. inita amicitia cū
 Cleopatra capit Gadara 356. 553
 Alexander Iamneus à suis iniuria affi-
 citur 357. ulciscitur eos, & feliciter
 bella gerit ibi. patitur magnas infir-
 dias à suo populo : & uaria fortu-
 na pugnat 358. moritur 360
 Alexandr Zebenna suscepto Syriæ re-
 gno occiditur ab Antiocho Cixico
 Alexandri filij Aristobuli gesta (350
 368. mors 371. 558. 560
 Alexander quidam fingens se Hero-
 dis esse filium deprehenditur 470.
 471. 609
 Alexandra Hircani filia uxor Ale-
 xandri pulchrorum liberorum pa-
 res accusatur 396. cōspirat cū Cleo-
 patra cōtra Herodē 397. occiditur
 Alexandra qualiter regnū ad (409
 ministrarit 360. moritur 362. &
 Alexandrinus portus 704. 554
 Alicarnasseorum pro Iudeis decre-
 Amalechitis bello uincuntur (tū 379
 ab Israelitis 59
 Amalechitas iubet deus deleri 144
 Amalechitas quō deuicerit Gedeon
 Aman quanto in honore habitus (122
 apud Artaxerxem 294
 Aman malus consultor, hostis Mardo-
 chaei & Iudeorum, in cruce cum su-
 is cognatis suspenditur 297. 299.
 Amarei filij Ioannē Iudæ fratrē occi-
 dunt 333
 Amarei filij à Ionatha perempti 334
 Amasa missus à Dauid ut scditiosum
 Sabee interimat, ipse interficitur
 Amasas Ioe fil. fit rex 249 (187. 189
 Amasia prelia et impietas interitusq;
 250. 251
 Ammaus à Vespasiano capitur 696
 Ammonius minister insidiarum Ale-
 xandri in Ptolemeum Philometo-
 rem 319. occiditur 340
 Amnon sororem suā Thamar ui com-
 primit, quapropter à suo fratre in-
 Ammonite legatos (terficitur 170
 Dauidis contumelia afficiunt 176
 Ammonitarū strages 125. 139. 231. 235
 Amō Manassis fil. rex interficitur 262
 Ananelm fit sacerdos 396. priuatur
 rursum sacerdotio 397. recipit 398
 Ananias Cleopatre exercitus dux,
 honestū cōsiliū dat suæ reginæ 356
 Ananie pōtificis domus icēditur 632
 ipse cum fratre occiditur 633. 735
 Ananus Anani filius cōstituitur pōti-
 fix 540. sub hoc fit cōtentio pro-
 pter pontificatum 541
 Anani pōtificis ad Hierosolymitanos
 oratio 682. mors & laus 690
 Anilcus & Asineus quō sibi princi-
 patum parauerint 499
 Andrus Mithridati bellū infert 502.
 503. occiditur ibid.
 Anus magnus 9
 Anni septimi lex & Iubilei 77
 Annone maxima caritas circa Hieru-
 salem 364
 Antigonus Asiæ imperium occupat
 Antigonus Hircani fil. à fratre (304
 Aristobulo interficitur 353. 551
 Antigonus Iudæ regnū capit 386.
 dedit se Sosio 393. occiditur 394.
 395. 575. Hircano praeiduntur au-
 res 386. remittitur ad Herodē 395.
 occiditur ab Herode 405. 581
 Antigonus Aristobali fit pōtifex 561
 Antiochie Syriæ metropolcos prestā-
 tia 649
 Antiochi tencuolētia erga Iudeos 313
 Antiochi cū Cleopatra nuptie 314
 Antiochus deuastat Hierosolymā, &
 diripit tēplū 320. multis bellis uin-
 citur à Iuda Machabeo 323. 324.
 Antiochi mors, & quæ eius cau-
 sa 327.
 Antiochi cupatoris bellum cum Iuda
 & perfidia 328. 329
 Antiochus Eupator iunior interficitur
 Antiochus Theos adhuc adole- (330
 scens coronatur rex à tutore suo
 Tryphone 342. in it amicitiam
 cum Ionatha ibid. perimitur à Try-
 phone 347
 Antiochus Soter acquirit Cleopatram
 Demetrii mortui uiduā in uxorem
 347. bellū gerit cōtra Simonē 348
 Hircanū obsidet, occiditur ab Ar-
 Antiochus Cyzicenus cū fra (sacē ibi.
 tre Antiochophilo metore, q et Gry-
 pus belligeratur 351. occiditur 357
 Antiochus Demetrii Grypi fil. pellit
 Alexandrū regno 358. belligeratur
 cōtra Iudeos, & interficitur 359
 Antiochi Grypi interitus 575
 Antiochus Comagene rex moritur
 Antiochus Comagene rex ac (477
 cusatur & obruitur à Cefennio, &
 uinctus ab eo Romā mittitur 771.
 Antipas primas Hierosolymæ (772
 occiditur 682
 Antipater, qui prius Antipas, partes
 Hircani fouet contra Aristobulum
 362. 363. Cesari auxiliatur 371. tur-
 tor Iudæ fit 572
 Antipater Hierosolymæ queros resti-
 tuit, seditionem componit, & filios
 suos Iudæ praeficit 373. ueneno
 interimunt 380
 Antipatri Herodis filij insidie in pa-
 tre 442. 444. 447. 448. 591.
 592. 596. accusatio & excusatio
 449. 450. 451. 452. 598. 599.
 necatur 458
 Antipater pcurator Iudæ constituit
 Antipater Samaritanus pro (tur 568
 curator Antipatri 595
 Antipatri uersutia erga Archelau et
 Philippum 596
 Antonia, arx Hierosolymæ 719. di-
 Antonia ab seditionis ca (ruitur 742
 pta incenditur 633
 Antonij pfictio in Syriā & Aegyptū
 371. cōfert Hircano sacerdotiū ibi.
 Antonius quando à Cesare fuerit su-
 peratus bello Acciaeo 475
 Antonij & Cleopatra ardoris amor
 Aoth Israelitis à seruitute Moa (574
 bitarum liberat 820
 Aphrica unde dicta 21
 Apio Alexandrinus Iudeos accusat
 apud C. Caligulam 494
 Apion arguitur mendaciorū 810. 811
 Apollodorus Gaze dux uir fortis 356
 interficitur à fratre 357
 Apollonius uincitur à Iuda Macha-
 Apronius senator uulneratus (313
 aufugit 521
 Arabarches. i. princeps sacerdotū 67
 Arbores fructiferas nō incidēdas 103
 Arce Noe ubi sint reliquie 8
 Arce in qua tabule legis sunt recondi-
 te descriptio 66
 Arca domini quantorū malorū causa
 fuerit Palestinis, & quomodo Israe-
 litis redita 133. 134
 Arca deducitur Hierosolymam 171
 Arcades 784
 Archel

I N D E X

Archelaus Cappadociae rex Pherorā
Herodi fratri recōciliat 434. 587
Archelaus Herodis filius paterno re/
gno adoptatur 458. ad Caesarem
nauigat 461. cum fratre disceptat
pregno apud Cef. 462. 602. 603
Archelaus accusatur à Iudeis apud
Cef. 469. dimidio regni priuatur
470. accusatus relegatur Viennā
Gallie 472. 609. somnū iubet sibi
interpretari ibi.
Arctas rex Arabum belligeratur cū
Alexandro Ianneo 357. 553
Arctas rex Arabū obsidet Aristobu/
lū 363. cogitur soluere obfidionē 364
Arctas Petrus Arabiae rex Iudeā op/
Arctas cū Herode ge (pugnat 467
sero suo bello cōgreditur, et uincit
cū 482. qd auguriū cognouit 483
Arietis instrumenti bellici quanta uis
Aristei studium pro libertate (660
Iudeorum 305
Aristobulus Hircani filius. quō pater
num principatū administrarit, et q
impus erga matrē et fratres fuerit,
tum quō. mortuus 353. 354. 551
Aristobuli crudelitas in suos consan/
guineos 550
Aristobulus Alexandri Iannei fil. re
gnū maternū inuadit 361. 555.
quō de regno cōuēit cū fratre Hir/
cano 362. obfessus liberatur à Scam/
ro 354. qd gesserit cū Pompeio 365
Aristobuli iunioris pulchritudo 396.
consequitur sacerdotium, et sub/
mergitur ab Herode 397
Aristobulus captus elabatur redinte/
gratq; bellum et iterū cap. 559
Aristobuli et Hircani disceptatio de
regno corā Pompeio 365
Aristobulus pfide agens capitur, et
uinctus ducitur Romā 366. 367. li/
beratur captiuitate, et occiditur à
Pompeianis 560
Arius Lacedaemoniorum rex Iudeis
amicus 319
Artabanus Parthorum regnū capit
Artabanus Parthorū rex cedit 477
regno propter odium satraparum
suorū 530. Implorat auxilium Ixa/
tis et in regnum restituitur 531
Artemon dux Cleopatrae Iudeā inua/
Artium inuentiones 6 (dit 401
Artorius quō cūaserit ex incendio Iu/
Asa cōstituitur rex 223 (deorū 74-7

Aseregis gesta 224
Asamoneorum principatus quā diu
durauerit 394
Asahelis prelia et gesta 247. 248
Asahel interficitur 166
Asarie uaticinium 284
Asphaltitis lacus 15. 697. 698
Ascalonis situs, et descriptio 648
Asinei et Anilei fratru cōspiratio quō
sibi principatū parauerint 499.
hostes impuissos inuadūt et obrucāt
500. amice excipitur ab Artaba/
no ibi. potētia elati impie agūt 501
Asineus ueneno interficitur 502
Assucri conuiuium 293
Assyrijs excidium praedicitur 254
Astrologie et Geometrie quāta olim
Athenienses 627 (difficultas 9
Atrongeus pastor regnum Iudeorū
affectat 606. 466
Augusti edictum pro Iudeis 428
Augusti astutia in explorando ficto
Alexandro 471. 609
Augustus moritur 476
Aula regis Hierosolyme 716
Aurea aquila super portam templi ab
Herode collocata seditionem conci/
tat 460. 600

B

Baal deus Tyriorum 246
Baalis sacerdotes interficiuntur 228
Baase regis Israel gesta 224
Babylon capitur à Cyro et Dario
Babyloniae turris edificatio 10 (277
Babylonij obsidet Hierosolymā 264.
267. Babyloniorū regū successio 275
Babylonij L. millia Iudeorū interfici
Bachidis perfidi gesta con (unt 504
tra Iudam 330. 332
Bacchidis gesta contra Ionatham et
cuius fratres 533
Bachides obsidens Ionathā ab obfesso
circumuentus pacē cum eo facit 334
Bagathus et Theodest. regi Assuero
insidiantes cruci affiguntur 294
Balaam malus conatus, cuius usina hu/
mana uerba loquitur 89. 90. 91
Balach cū Balaam cōsultatio quā im/
pediret Israelitas 88. 89. 90. 91
Banais praeficitur uniuersae militie
Salomonis 200
Barachus auxilio. Debora Sifara uiu/
cit 121
Barachie consilium Israelitis 294

Barzabanes Parthorum dux inuadit
Iudeam 383. 395. 565
Bassus Cecilius Sextū Caesarē occidit
Belli Iudaici historiā ante Anti (379
quitatum conscriptam 117
Bellice leges 105
Beniamin furti accusatur, fiste tamen
Bethel quid sonet 24 (39. 40
Bethleptos toparchia igne uastatur à
Vespasiano 697
Bethsamis quae aliās Scythopolis 327
Bethsurite dedunt se Antiocho 329
Biblia sacra quō à LXX. interpreti
bus traducta sint 307. et inde
Bob9 arandā terrā, neq; diuerso gene
re seminandam 98
Bonis corruptae poena 102
Boos ducit uxorem Ruth 130

C

Caccinna deficit cū suo exerci/
tu à Vitellio, et transit ad Ve/
spasianum 706
Caesares, imperatores Ro. uocati 212
Caesarienses Iudeos qui illic habita/
bant occidunt 634. 635
Caij Caesaris superbia 615
Caligula filius imperator Ro. 401. uult
haberi deus 494. mittit Petroniū
ut inuadat Iudeam ibi. minatur Pe/
tronio dira 498
C. Caligulae crudelitas et arrogancia
504. 505. 506 mollities eius 506.
auguria obtingunt 511
C. Caligula gladio scitatur, et confodi/
tur 511. 512. uxor et liberi eius etiā
occiduntur 517. eius crudelitas 518
C. Fannij cos. decretum p Iudeis 377
Cain fratricidā quomodo punitus 5
Calones Romanorum quales 691
Caleph exploratū mittitur terrā Cha/
naneam cum Iesu Blauē 79
Calistus infidias struit Caligulae 509
Cassander Macedonia occupat 504
Cassius Iulij Cef. interfector granibus
exactionibus affligit Iudeam 380
Castellum Dauid 714
Castoris Iudaei dolus in Titum Vespā/
Catullus Iudeos ad Cyresianū 724
nen trucidat 721
Cenez Israelitas liberat 219
Cerealis denunciat Samaritanos 663, exa/
rit Chetron 702
Cesennius Petrus Syriae administra/
tor, accusat Antiochum Comoget/
nes regem apud Vespasianum 721

INDEX

Cestius Gallus oppugnat Hierosoly/ mam, neq; tamē feliciter 640. 641	Dagonis templū exurit Ionathas 339	Dina violatur à Sichemitis 28
Cestius Gallus Syria prefectus 622.	Dan fons Iordanis 14	Direx regnum Arabie capit 436
audita Hierosolymorum clade per Florum facta, mittit ad Iudeos Poli tanium 626. Iudeorū ciuitates de/ uastat 638. confligit cum seditio/ fis 639	Dan ciuitas conditur 119	Diodotus, q & Tryphon uide Try/ phon
Cherææ cur insensus Caligule 506.	Danielis historia 272. usq; 279	Diophantus pseudographus 437
507. insidias parat ei 508. gladio cum impetit 511	Derij munificentia in Iudeos 284.	Diortij modus 100
Cherææ odit & Claudium 520. mor te multatur ibidem	Darij exempla ad prefectos 287	Dorch seruus Saulis sceleratus 155. 155
Cham filij & gentes ex eis 11. 12	Dauid opilio inungitur rex 147	Domitianus Vespasiani filius quō eua serit, & quō factus populi Rom. rektor donec ueniret ipsius pater 706. 707. quid gesserit cōtra Ger manos & Gallos 764
Chananei 12	Dauidis monomachia cū Goliath ibi.	Doritarum in Iudeos iniuria, & quō modo ulta à Petronio 525
Chananei demuo debellantur 116	Dauidis clementia erga Saulcm 157	Draconis leges 784
Chusi consiliarius Dauidis 184.	Dauidis cum Ionatha fordux 153	Droma Gedcomis concubina 123
Circuncisio Iudeorum & Arabum di uersa 18 (184	Dauidis reliqua gesta inde usq; 198	E
Circuncisio, est apud multas gentes	Dauid unice tantum tribus imperio sibi adscripto, reliquum principa tum cedit filijs Saulis 165. conscri bit epitaphium Sauli ibid.	butius decadarchus cadit 676
Ciuitas prima que 6 (121	Dauid totum Israelis regnum occupat	Edom quid Hebreis 29
Ciuitates fugitiuorum 94	Dauid Hierusalem expu (169. 170	Eglon rex moabitarum cōfoditur 120
Claudius quomodo suscepit imperi um 515. 518. 616. edictū prouulgat pro Iudeis 522. moritur 537. 619	gnat, primusq; eam restauratā uo/ cat Hierosolymam 171	Elcazarus pontifex 1
Cleopatra Demetrii uxor demortui, Antiocho Soteri nubit 347	Dauidis cum Hira rege amicitia 171	Elcazarus pontifex moritur 115
Cleopatra expulso filio Aegypti re/ gnū ipsa occupat 354. Ptolemaida obsidet 356. pugnat cōtra filiū ibi.	Dauidis adulterium cum Bethsabee	Elcazari pont. epistola ad regē Ptole/ maum Philadelphum 307
Cleopatre & Antonij furiosus amor 575. eius insidia in Herodem 575	Dauid famis tempore exorat à (176	Elcazarus frater Machabei interitū/ Elcazarus Dinei, princeps (tur 328
Cere seditio, & poena 82. 83	deo pluuiā 190. offendit deū nume rando populū 192. preparat neces/ saria tēplo extruēdo, Solomonēq; fi lium hortatur ut id absoluat 194	latronum 535. 619
Cotinus cum quibus uetitus 76. 77	Dauidē spiculiū fūct inuēcula Abisac 195	Elcazarus quidam Hircanū calumnia afficit 351
Coruel. Fauustus priuus murū conscē dit in capiēda Hierosolyma 367.	Dauid moriturus quō filiū instruxerit et mortuus quō fuerit sepultus 188.	Elcazarus fil. Ananie, scriba capitur
Coponius dux equestris phalan 557	Debora auxiliāte Baracho redi 199	Elcazarus Ananie, autor noue (540
gia 473. redit Romam 475	mit Israelitus 121	rebellionis Hierosolymitanis 631
Ermona depredatur 706	Decalogi præcepta 65	Elcazarus Iairi Massade tyrannus 634
Cumani prefectura et exiliū 534. 536.	Decimarum institutio 15. 16. 86	Elcazarus Sane, Romanum arictem saxo conterit 659
Cuspius Fadus preficitur (618. 619	Dei pactum cum Noe 9	Elcazarus princeps sicariorum 772
Iudee tutande. 527. occidit Theo/ Cusardi Assyriorum regis (dam 533	Deliorum decretum pro Iudeis 377	Eliachim succedit in regnum fratris uincti & uocatur Ioachim 264
prædium cum Israelitis 119	Demetrius Phaleræus bibliotheca Pto le. Philadelphi prefectus 305. 306	Elisib. capit principatū sacerdotū 291
Custoborus occiditur 409. 410	Demetrius Seleuci capto Tyri regno quō bellū gesserit cū Iuda 329. 330	Eli sacerdos preficitur Israelitis 129
Cuthai unde dicti & eorum transmi Cuthai leges Iudeorū (gratio 257	Demetrii interitus 336	Eli filiorū malitia & interitus 131. 132
& dei cultū recipiūt 258	Demetrii Grypus assequitur filiam Ptolemæi Philometoris Cleopatram in uxore, & cōstituitur rex Antio chie 340. cū Ionatha cōsentit 341.	Elon cōstituitur princeps Israeli 126
Chutei quomodo insidiati sunt Iude is 286	exosus sit suis militibus ibid.	Epaphroditus Iosephum ad historiam antiquitatū descriptionē inuitauit 1
Cyrrinius Syria & Iudeā censet 475	Demetrius Antiochenos rebelles pu/ gna uicit 342. pellitur Antiochia 342. capitur 345. moritur 350	Ephesiorū decretū pro Iudeis 379
Cyri beneficentia in Iudeos 280	Demetrius Eucerus Damasci rex con stituitur 357. belligeratur tamē cū Philipppo & captus transmittitur Mithridati 358	Esaias propheta orat deum pro Exer chia & populo ipsius 259. 260
Cyri questiones ad cubicularios 282	Diluij descriptio 6. 7. 8	Esau, fratris dolo præripitur benedi ctio paterna 23
D		Esau cur dictus Edom, & quam uili regnum patris uendiderit 29
Dagon subuersus 135		Esau liberi ibid.
		Eschon puteus 22
		Esdrae aductus Hierosolymā 289. & quō Iudeos sicerit diuertere ab alie nigenis

I N D E X

nigenis uxoribus quōq; rempub.
ipforū instituerit 290
Essenorū secta qualis 344.474
Eua qd significet 4. et quomodo à ser
pente seducta ibidem
Euaretus delator 436.590
Euliei 12
Eurycles delator 436.588
Eutychus fur cōprehensus desert A/
grippā apud Tiberiū 487.488
Exercitus instruendi ratio 77.78
Exhortatione quando sit opus 739
Exechias fil. Achaz, quā pie regnū
suum administrarit 255.256. quō
à Sennacherib obsidione liberatus
Exechias moriturus uite dila- (259
tionem impetrat 260
Exechias praeconū princeps interfi-
Exechiel prophetans in (citur 375
Chaldaea cōtemnitur 226
Etruscō constituitur tutor Achaz 254

F

FAmes inuadit regnū Dauid 190
Felix constituitur praeses Iudae
et ducit Drusillā uxore 536.619
occidit Aegyptiū prophetā 538
Felice Iudae praesidente qui tumultus
Festum luminariū 325 (exorti 620
Filij pro parentibus nō puniātur 102
Flavius Silua praeficitur Iudae 772
Fratris semē excitandū 100
Fortiū Dauidis descriptio 190
Fortissimū quid, quaestio Cyri 282
Fugitiuorum ciuitates 94
Furti poena 191

G

GAbaoñite in amicitia recepti
à Iesu 100
Gabaonitarum scelus in peregrinam
mulierem, propter quod ipsorum
ciuitas punitur 116
Gabinij gesta contra Alexandrū Ari
stobuli filium, et ipsum Aristobu-
lulum 368
Gadarense dedunt se Vespasiano, et
occidit tredecim millia 695.696
Galba defectio, imperiū et interitus
Galilae descriptio 649.650 (699
Galilaea capitur ab Herode 389. defi-
cit ab eo 391
Galileam Vespasianus inuadit 654
tota subigitur 680
Gall i ceturionis strategema 676
Gamela situs 974. obsidio 675
Gedconis clara facinora 122

Gellius turpidinis minister Antonio
Genasari lacus et terra (Imper. 396
descriptio 672.675
Gentium dispersio et nomina 10.11
Gerasenorū cedes et captiuitas 699
Germani stipatores Caligula quomō
principis sui mortē sint ulsi. 512.513
Germani deficiunt à Romanis 764
Germanicus à Pisone ueneno perimi-
tur 477
Gessius Florus secte quartae Iudeorū
475. succedit Albino 541. fit Iu-
deis bellum contra Romanos ge-
rendi causa 544
Gessius Florus Iudae quō praefuerit
621. quō Iudeis causa fuerit belli cō-
tra Ro. 622. 623. dolo ipsius Hiero-
solyma opprimitur 624. falso de-
Getuli 12 (fuit Iudeos 626
Gimon propheta narrat Baasae regi
excidium 224
Giscala capitur 679
Glaphyre somnium et mors 473
Glaphyre superbia 585
Godolias fugitiuos Iudeos benigne
suscipit, terrāq; eis patriā colendā
concedit 270. interficitur ab Is-
Gorion occiditur 692 (mael 271
Gotholia regina conatus et interi-
tus 246.247
Graecorū omnia esse noua 783
Graecorum erroris quae cause 784
Grapte cognata Izate regis Adia-
norum 702
Grati militis facinus in Claudiū 510

H

Hebraei unde dicti 13
Hebraei. uide Israelitae
Hclchana pater Samuelis 131
Helena Adiabenorū regina quomodo
facta fuerit Iudae 529
Helias à cornis pascitur et reliqua ei-
ius gesta 226.236.237
Heliseus efficitur propheta 229
Helisei gesta 236.239.243
Helisei sepulchrum, cadauer exceptū
restituit uite 249
Henoch et Heliae mortem nemo uidit
Herodis Antipatri filij prudē- (237
tia, et quō principib. factus amicus
et accusatus euadit 373.374.564
Syria praeficitur ibidem
Herodes cōstituitur tetrarcha Iudae
Herodes effugit Parthorū in- (383
dies et puenit Ro. 384.385.386.388

decernitur rex Iudae à Senatu Ro-
387.583. obsidet Antigonū et capis
Galileā totā 388.389. belligeratur
cōtra latrōes 390.570. uidetur
et duxit uxore filiā Aristobuli 392
Hieros. et Antigonū capit 393. re-
petit et necat Hyrcanū 396. mer-
git Aristobulū 397. Cleopatra in
fidias struit 400
Herodes belligeratur cū Arabib. 400
401.403.576. occidit Hircanum
405. liberatissimus est in Caesarea
406. praecipit suam uxorem occi-
dendam 407
Herodis senectus in uxore et amicos si-
os 408.409. spectacula instituit 410
cōspirantes i ipsum tollit et ciuitates
extruit 412.579 liberalitate fauorē
populi allicit 413.581. edificat oppi-
da 414. filios mittit Ro. erudiendos
Herodes amicitia reparat sibi (415
cū Agrippa et Cesare 415. nouē tē-
pli edificationē aggreditur 417. la-
gem nouā pmulgat i fures 420. A/
grippā liberaliter excipit 421. odē-
um exercet in suos filios 423.424.
425.436. reconciliatur eis 426.582
Herodes filios et amicos persequitur
odio et tormētis 436.437. filij iter-
rū accusati damnantur 440. iugur-
lantur 441.590.591
Herodes uxores quot, itē liberi et ne-
potes 443.592. occidit Phariseos
Herodes aquilā aureā supratē (445
pli portā collocat 455.600. morte
imminēte sibi luctū instituit 457. se
ipsum iugulare conatur 458. testa-
tur et moritur ibidem
Herodis sepultura et successor 459
Herodes F. accepta tetrarchia ciuita-
tes extruit 476. Artabanū et Vi-
tellū cōiunio excipit 481
Herodiadis causa belligerantur inter
se Herodes et Aretas 482
Herodis exercitus cū Areta pugnas
uincitur 483
Herodis generis uniuersi catalogus
Herodes iunior accusatur ab (484
Agrippa et damnatur exilio 493
Herodes frater Agrippae maioris pro-
ficetur templo Hierosolymitano
Herodes ab Antonio consti- (529
tuitur rex 578. tum procurator
Syria ibidem
Hester historia 292. usq; 300
Hirc

INDEX

Hieremias uaticinās Hierosolyma ca/ ptiuitatē spernitur, & uite peri/ culum incurrit 265.266	dam ad Romanos 743.757	Ida, Mūdi liberta supri ipsius quod Pauline intulit ministra 479
Hiericho obsidetur & expugnatur 107.108	Hippicos, turris Hierosol. 716	Idumea unde dicta 29
Hiericuntis situs & fons 697	Hominis creatio 3.4	Idumea deficit à Ioram 242
Hieroboam quomodo expugnauit Salomonem 216	Homicidij etas 13	Idumaei seditiosi 773
Hieroboā quomodo ad regnum per/ uenit, & quae mala perpetraue/ rit aduersus deū 217. et deinceps.	Homicidij incerti expiatio 97	Idumeorū auxiliū cōtra Ananū 686
Vincitur & moritur 223	Hyrcaus Iesi phi Tobiae fil. quō na/ tus et sapiēs fuerit \ 316.317.318	Idumaei clam intromittuntur à Zelo/ tis in urbem 689
Hierosolyma quando & à quo primū ita nuncupari coepit 171	Hyrcauuceniū pueros et totidē puē/ las emit regi donandos 318	Iephibe Hebraeox Ammonitarū ser/ uitute eripit 125
Hierosolyma tributaria fuit Bēiamitis	Hyrcaui edificia & mors 319	Iephibe uotum temerariū ibidem
Hira rex T3ri gratulatur Sa/ lomoni ob patrium regnū 203	Hyrcaus Simonis Matathiae fil. acci/ pit patris principatum 348. oppu/ gnatur ab Antiocho Sotere, & a/ perit sepulchrum Dauidis 349	Iesu Christi historia 478
Hira donat Salomē munerib. 211	Hyrcaui uictoria & amicitia cū Ro. 350. ob fidet Samariā, eamq; captā deleuit totā 351. deus ei dicitur lo/ cutus ibid. calūniatur ei Eleazarus quidam 352. moritur 352	Iesu Naue explorat Chananaē 79
Hicem inūgitur rex, et eius gesta 243	Hyrcaus declaratur pōtif. 368. 557	Iesu Naue praeficitur Israelitis 60
Hierosolyma capitur à Babylōijs 265	Hyrcaus Alexandri Iānei fil. (561 cū fratre Aristobulo praelia gerit. 363. 555. disceptat cū fratre pro re/ gno apud Fecperium 365	Iesu Naue successor Moyses cōstituitur Iesu uaticinatur 104 (95
obsidetur rursum à Babylōijs 267	Hyrcaui belum ci m Arabibus 555	Iesu Naue explorat Hiericho 106. ob fidet eam & expugnat 107. 108
destruitur à Chaldeis 266	Hysteriorū scriptoribus nō idē esse studij & fne i. quid ipsis in pri/ mis curandum 392	Iesu reliqua gesta usq; 115
Hierosolymorū reges et q̄diu regna/ runt, itē quot pōtifces fuerūt 269	Iacob quō praeferuerit benedictio nem paternam Esau 23	Iesu terram captā sorte partitur 112
Hierosolyma quae mala sub Antiocho fit perpeffa 319. 320. 321	Iacob si gēit et quiescētis somnū 24	Iesu mors 115 (112. 113
Hierosolyma deuiatio ab Antiocho 548	Iacob quō circūuētus à Laban socero Iacob filij, et si ga cū ipsis 26 (26	Iesu pōtifich oratio ad Idumaeos 686
Hierosolyma capitur à Pōpcio 556	Iacob uisiones & lucra 27. 28	Iesu Sappha, hostis Iosephi Matathiae ibid 644
Hierosolyma opprimitur dolo Gessij Flori 624. i. struit se ad bellū cōtra Ro. 647. exagitur seditiōe inte/ stina, et occidit primores ciuitatis 681. 693. triplici intus seditiōe ex/ agitatur 7. 708. 709. 720. qua/ lis urbs fuerit describitur 714. 715 716. 717. 718. 719. 720. primus murus capitur, & oppugnatur se/ cūdu 723. fames qualis, & praeda/ tio à seditiosis 730. 734. 735. 736. 737. 747. tēpli expugnatio. et ca/ des maxima 749. 750. 751. ciuita/ tis totius expugnatio 757. captiuo/ rū israhel et occisorū numerus 759 funditus subuertitur 760. Hieroso/ lyme excidiū quae pdigiaprecessse/ runt 752. 753. quoties fuerit capta Hierosolymitani populi lega (760 tiones ad Fabiū et Agrippā pauxi/ lio aduersus seditiosos 632. irruūt in Ro. et castris eos pellūt 711. 712 dolo circūuēiūt Ro. milites 713. ac/ currūt in Ro. 722. Ro. urbe depel/ lūt 725. aurū qdā deglutiūt, et trās/ fugiūt ad Ro 730. itra et extra ur/ bem occidūt 735. profugiūt qui	Iacob ubi cognouisset filiū suū Ioseph uiuere, accedit cū cū omni sua de mo/ Iacob filij & posterij ibid. (41. 42 Iacob mors & sepultura 43. 44 Iacobus frater domini lapidatur 540 Iadon propheta increpat Hieroboam 218. disceptat à Leone 219 Iaddus princeps sacerdotū constitui/ tur 300 Iacobi Galaadites Israelitarū principa/ tum cbinet 125 Iāneus, q et Alexandr, cōstituitur rex praefer uoluntatem patris sui 354 quae gesserit ibi. uide Alex. Iāneus Iannia capitur à Vespasiano 696 Iapha expugnatur 662 Iapheth filij quot, & quae gētes ex eis ortae 10. 11 Abidum naturae 47	Ida, Mūdi liberta supri ipsius quod Pauline intulit ministra 479 Idumea unde dicta 29 Idumea deficit à Ioram 242 Idumaei seditiosi 773 Idumeorū auxiliū cōtra Ananū 686 Idumaei clam intromittuntur à Zelo/ tis in urbem 689 Iephibe Hebraeox Ammonitarū ser/ uitute eripit 125 Iephibe uotum temerariū ibidem Iesu Christi historia 478 Iesu Naue explorat Chananaē 79 Iesu Naue praeficitur Israelitis 60 Iesu Naue successor Moyses cōstituitur Iesu uaticinatur 104 (95 Iesu Naue explorat Hiericho 106. ob fidet eam & expugnat 107. 108 Iesu reliqua gesta usq; 115 Iesu terram captā sorte partitur 112 Iesu mors 115 (112. 113 Iesu pōtifich oratio ad Idumaeos 686 Iesu Sappha, hostis Iosephi Matathiae ibid 644 Iesu Thetuthi Tito profert donaria sacra 757 Iesu Tobiae latronū princeps 760 Iezabelis malitia 226. maritus 244. Immunida quae sint 75 (245 Ioab belum ci m Abner 166 Ioab fertitudo cōtra Ammonitas 176 Ioab interficit Amasem, ob fidet Sabce autore sediticnis, & constituitur totius militia princeps 189. 190 Ioab occiditur in templo 200 Ioacha fil. Iosie succedit in regnū pa/ tris & captus à rege Syria priua/ tur imperio 364 Ioachazas fil. Hiei, succedit in pater/ num principatum 248 Ioachas fil. Hieu, fit rex, cuius regnū cōteritur ab Asabele 249 Ioachim rex impius quomodo regnū affequutus sit & quomodo admi/ nistrarit 264. 265 Ioachim dedit se hosti 265 Ioachim sacerdos. uide Alcimus Ioannis Baptista historia 483 Ioannes frater Iude Machabaei occi/ ditur 333 Ioannes fil. Iude ob principatū sacce/ dotij à fratre Iesu interficitur 300 Ioannis Giscalei, Leuiae filij, malitia in Iosephum Matathiae 643. 644 Ioannes Leuiae seditiosorum apud Gi/ scala

I N D E X

Scalas princeps 678. aufugit Hierosolymam 680
 Ioannes Lenie consilia Anani prodit 285. monarchiam Hierosolymorū affectat 684. quō se bellicis instrumētis instruxerit 709. quō ipse et Simō predati sint populum 731. donaria tēpli rapit 737. capitur 760
 Ioannes Idumaeorū dux sagitta interficitur 722
 Ioathan succedit Ozie patri 235
 Ioas quō emutritus et rex factus 246.
 Ioas quō se gesserit, et eius interitus 247. 248. 249
 Ioade pōtificis beneficia in Ioā 246
 Ione propheta historia 251
 Ionas Anne fit pontifex 524
 Ionathe oratio ad patrem suum Saul pro Dauide 501
 Ionathe cū Dauide amicitia 152. 153
 Ionathas in fratris Iude locū substituitur 335
 Ionathas fratris mortē ulciscitur 234
 Bacchidē circūuenit, et amicitia cū eo facit 334. redit in gratia cū Demetrio 335. iūgit amicitia cum Alexandro 338
 Ionathe bellū cū Ioppensibus 338
 Ionathas templū Hierosolymitanū à Macedonibus occupatum obsidet 340. succurrit Demetrio 342. Nabatheos expugnat 344
 Ionathas dolo circūuentus à Triphone capitur 345. occiditur 346
 Ionathas textor seducit Iudeos Cyreneses et uiuus cōburitur 781. 782
 Iorā qualis rex, et eius pradiū 237.
 Iorā rex Hierusalē quibus malis afflictus sit 242. 243
 Iorā regis Israel gesta et iteritus 243
 Iosaphat fit rex 226 (244)
 Iosaphat pradiū aduersus Ammonitas et Moabitas 232. 235
 Iosaphat pij regis gesta 235
 Ioseph somnium, et quō in ipsum cōspirarint fratres 30
 Ioseph uēditus à fratrib. puenit in Aegyptū, ubi falso stupri accusatur 31.
 Ioseph incarceratus somnia (32. 33) interpretatur 33. 34. 35
 Ioseph praeficitur Aegypto 34. 45
 Ioseph quō se gesserit erga fratres male meritos 36. 37. 38
 Ioseph insinuat fratrem suū Beniamin furti tandemq; se fratribus cognos-

scendum praebet 38. 39. 40. 41
 Ioseph moritur 44.
 Iosephi huius historici eruditio et quae etate Antiquatū historiā cōscripserit.
 Iosephi patria et parētes 545. (544)
 Iosephus quot annorū historiam cōscripserit 2
 Iosephus Matathie huius historiae scriptor, quō suā toparchiā administrarit tēpore seditionis Hierosol. quō suos militare disciplinam docuerit 642. quae pericula et quas insidias fuerit passus à Ioanne Giscaleo. et alijs. 643. 644. 645
 Iosephus Matathie proditor patriae accusatur et deficiunt ab eo subditi 644. 645. cognita ueritate redeunt ad eū 645. 646. Tiberiadē defecit et recuperat 646. affligitur à Rom. praesidio 651. qualē se gesserit in Iotapatnorū obsidio cōtra Vespasianū 657. 658. astutissimū eius consiliū 661. quō capta ciuitate se abscondit 664 dedit se 667
 Ioseph. Matathie credidit iustitiam et ueritatem 666. praedicat Vespasiano imperij euentū 667. captiuitate liberatur 705. Hierosol. suadet deditiōne 726. 727. 728. 729. eius pater detinetur captus 735. ipse ueneratur 736. hortatur iterum Iudeos ad deditiōnem 742
 Iosephus Tobie fil. Oniā sacerdotē et Ptolemē regē hostes reconciliat et quomō ad summus opes peruenierit 314. 315. eius mors 319
 Iosephus Zacharie et Azarias inorbediētes Iudae monitis praelio succumbunt 327
 Iosie filij Amō regnū quale 262. 263
 Iosippus Herodis frater occiditur 391
 Iosue. uide Iesus Naue (572)
 Iotapata obsidetur à Vespasiano. 655
 situs eius 656. deuincitur 664
 Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidetur à Vespasiano
 Isaac natiuitas 16. 18. 21 (657)
 Isaac quō errore benedixerit Iacob pro Esau 23
 Isaac quadragenarius ducit uxorem Rebecca 31
 Isaac peregrinatio tpe famis, et quid profectiōne ei acciderit 22. 23
 Ioseth nutritur 169
 Ischa quid significet 4
 Iscabothe natiuitas 132

Ismaelis natiuitas 18
 Ismael alius sceleratus homo quae mala perpetraverit 270. 271
 Isidis templū destruitur 480
 Israelitarū infantes quō oppressi fuerint in Aegypto 44. 45
 Israelitae ducuntur ad montē Sina et quomodo isthic tractati 56
 Israelitarū de Amalechitis uictoria 59
 Israelitae ppter inediā Moſen obloquētes puniuntur, et deinde coturnicibus aluntur 78 (88)
 Israelitarū pugna cū Chananeis filix
 Israelitarū pugna cū Og et Seon 87
 Israelitae à Chananeis et Cusardo Asſyriorū rege oppressi, in libertatē restituntur 119. 121. cōsūt à seruitute liberat Aoth 120. idē Gedeō 122. deinde Iephthe 125. postea Samson
 Israelitarū clades 132 (127. 128)
 Israelitae postulant regem 136
 Israelitarū reliquiae in Hierosolymis quomodo tractatae 270
 Itaburius mons occupatur à placido
 Iubilei anni lex 77 (677)
 Iudas Eliasibi fil. principatum sacerdotum accipit 30 (115)
 Iuda trib. principatu obtinet in Israel
 Iudae Galilei filij defectionis autores
 Iudas Matathie fil. et Machabeus dictus quae bella gesserit, et quō cultu dei restituerit 323. 324
 Iudas Essaeus propheta praedicat mortem Antigoni 3535. 58
 Iudae descriptio, et undecim eius fortēs 650
 Iudaeis reditus in Hierosolymam conceditur à Cyro 280
 Iudeorū resp. qualis ante captiuitatē et itē qualis post captiuitatē Babyloniam 287
 Iudeorū quis status post mortē Alexandri Magni 304
 Iudeis qui beneficia quicq; honores à regib. multis exhibiti fuerint 312
 Iudaei q male tractati ab Antiocho
 Iudas foedus facit cū Ro. 331 (310. 328)
 Iudas occiditur 332
 Iudeorū et Samaritarum discretatio corā Ptolemaeo Philometore 337
 Iud. sectae quot 344. 352. 474. 610
 Iudeorū quae fuerit potētia cum periret Antiochus Demet. Grypi fil. 359
 Iudaei à Asia et Libya affliguntur 428
 Iudaeis mos fuit habere multas uxores 443

INDEX

Iudeorum circiter 3000. occiduntur 461. rursus alia eorū strages 465. itē alia 478. 605. 462
Iudeorū tumultus pro libertate 466
ppositio Ro. cōtra Archelāū 468
Iuda Gaulonitis seditio contra Cyrenium 474
Iudeorū gēs omnis pellitur Ro. 480
Iudeorū L. millia cesa 504
Iudeorū cū Philadelphis dissidiū propter stolam sacerdotalem 528
Iudeorū seditio & strages in die 627 morum 534
Iudeorū alia seditio cōtra Samaritanas 535
Iudeorū latrocinia inter seipsos 537
Iudaei et Syrii cōtendūt inter se, tū Iudeorū pōtificum et sacerdotum dissidium fit 538. 539
Iudeorū uarij tumultus in Iudea & Samaria 618
Iudeorū magne strages per Cesarīā et Syriā 635. in regno Agrippae 636. Alexandriæ 637. Damasci 641
Iudeorū fortissimi qui fuerint in obsequio Hierosolymitana 742
Iudeorū strages iuxta Ascalonē 648
Iapha 663. alia Hierosolymis ab Iudaeis 689. alia 691. uide Hierosolymitani
Iudeos quae calamitas reperit apud Antiochenes 762
Iudeorū apud Cyrenen interitus 781
Iudeorū gētis antiquitas & mores describuntur 787. et dēiceps usq;
Iuliani cēturionis fortitudo 824
& interitus 741. 742
Iulij Caesaris decreta pro Iudaeis 375
eius interitus 379
Insurgendum Iudaicum 21
Iuuenium XL. comprehensorum constantia 455
Izatis Adiabenorū regis circuncisio, gesta, mors & sepultura 529. 530. 531. 532. 533
L
Laban quā iniquē egerit cū suo genere Iacob 25. 26. 27
Laodiceusū decretū pro Iudaeis 378
Lapidum praeciosorū ueste pōtificali insutorū mira uirtus 72
Leuce 775
Leuitarū officium & fors à Moise distributa 86

Liberi nō ducant ancillas 99
Libya 12
Longeuī primi homines 7
Lōgini militis Ro. facinus audax 724
Longus miles, seipsum occidit 747
Lorica templi, populū à sacerdotibus dirimens 719
Lot ab Assyrijs captus liberatur 15
Lot hospitatur angelos 17
Loti uxor transformatur 17
Lucilius Bassus Herodiū & Machेरuntē capit 768. Iudeos interficit & Iudeā diuendit 770
L. Annius mittitur à Vespasiano expugnatum Genasam. 698
L. Antonij decretū pro Iudaeis 377
L. Lētuli COS. decretū p Iudaeis 377
Lupus occiditur à Claudio 521
Luctus tempus, quāle 100
Lydda capitur à Vespasiano 696
Lysias deuincitur à Machabeo 324
interficitur à Demetrio 330
Lysimachus Hellestōtū occupat 304
Lysimachus fratrem suum Apollodorū obtruncat 357

M

Machabeorū martyryū 480
Menes describuntur 825
usq; ad finem
Macherus capitur à seditiosis 636
Madianorū strages p Gedeonē 122
Magnus campus 697
Malchus Arabs Antiochi Thei tutor 341
Malachi uel Malichi scelera, perfidia & interitus 380. 381. 564
Malchus Arabia rex mittit Vespasiano auxilium 651
Manachemus diuinator Herodi ad huc puero regnū uenturū praedicit 417. 418. 419
Manachemus Iudae Galilei fil. constituit se principē seditiosorū 633. tyrannidem exercet in suos 634. interficitur ibidem
Manabē regis sui interfectorē perimit ipseq; fit rex malus 253
Manasses filij Ioānis ad Sanabalath dissessio 300
Manasses Ezechiae fil. succedit patri, qui dum suae malitiae poenas lisset resipiscit 261
Manethon Aegyptius refellitur 797
Manna quid 58
Manue pater Samsonis 126

M. Agrippae beneuolentia in Iud. 512
M. Antonij exemplū ad Hyrcanū & beneuolentia in Iudeos 382
M. Antonij beneficia et studium erga Herodem 323
M. Publij decretū pro Iudaeis 378
Mardocheus auliculus Hester 293
Mardochei luctus & oratio 295
Maria soror Moysi moritur 86
Maria Eleazarī, filiū suū coxit 648
Mariammes pulchritudo 396. accusatur & occiditur à marito 408
Mariamme ueneficij fratru quēd patris fruxerat Herodi, cōficia 505
Mariammes turris Hierosol. 716
Marsus praef. Syriae 514. 526
Marion Galileam invadit 388
Massada capitur & Rom praesidium occiditur à Iudaeis seditiosis 638
Massade filius & capti gnatio 774. 775. 776. 777. 778 779
Matathiae eiusq; filiorū Zelus pro legis patrie cōsecutione 321. 322
Mathias sacerdos unius diei 496
Mathias à Simone occiditur 734
Mausoleū à Danicle constr. 278
Melchisedech excipit Abraamū 15
Memnonis sepulchrum 615
Mense propositionis descriptio 66
Mensis septimi ratio 74
Meretricis merces non cedat in usum sacrificiorum 96
Mesopotamia quā difficilis sit iter agentibus 21
Metilius Ro. praesidij dux, paciscitur cum seditiosis ut ipsi cum suis militibus detur abire 632
Michae prophetia contra falsos prophetas 232. 233
Michol astutia 151
Michol cōiiciatur Dauidi 175
Miles Romanus captus qui aufugerat quomodo punitus à Tito 756
Milesius ciuitatem Damascum à se proditam Philippo, recipit 359
Miphiboseth filius Ionathae impetrat gratiam à Davide, & bona auita recuperat 175
Miphiboseth curator insidiatur regno Dauidis 182
Misa Moabitum rex immolat suum filium 258
Mithridatis bellum cum Anileo 506. 503
Monobazus rex Adiabenorū 529 proficitur

I N D E X

proficitur iudisum 532
Mons ferreus 697
Mopsuestia igni concrematur ibid.
Mortuos omnes, etiam hostes, sepeli-
endos 101
Mortuus reuiuiscit in sepulchro He-
lisci 249
Moses 2
Mosis etas 13
De Mose uaticinium 44-47
Mosis natiuitas 45
Moses trimestris expositus quomodo
seruatus fuerit 46
Moses puer calcit diadema regis Ae-
gypti pedibus 47
Moses cū rege Aethiopū pugnat &
filiam eius dūcit uxore 47-48
Moses uidet rubum ardentem ex quo
ei deus loquebatur 49
Moses edit miracula in Aegypto &
filios Israel illinc educit 50-51
52-53-54-55
Mosis fiducia in deum 54-55
Moses socerū suum in castris excipit,
eiusq; obsequitur consilio 61
Moses leges dei promulgat 62
Moses purificat tabernaculum 70
Moses bello idoneos recenset 77
Moses decimas sacerdotibus adscri-
bit 86
Moses quomodo locutus populo ante
mortem & quae ei prescripserit
politica 94- & deinceps 95
Moses rursus concione cōuocat 104
Mosis prophetia 104
Mosis etas & mors 105
Moses propter insidias regis Aegy-
pti aufugit in Madiā, & Rahue-
lis sacerdotis filiam dūcit uxore
rem 48-49
Mulieris fortitudo 283
Mundi creatio 3
Mundus Paulinam in templo stuprat
479. relegatur in exilium 480
Mutianus conspirat cum Cherea con-
tra Caligulam 508
Mutianus rector prouinciae sub Ve-
spasiano 704-705. dūcit exerci-
tum contra Vitellium 706

N

Nabal uir stultus 158-159
Nabathae à Ionatha expu-
gnantur 344
Naboth arrogans stultus interficitur
229

Nabuchodonosor quomodo Nechaor
nem deuicerit 264
Nabuchodonosor secundus 275
Nachor posteritas 13
Nadab & Abiu interitus 71
Naum prophetia de Syris & Niniue
254
Nazareorum institutum 86
Nechaon quomodo deuictus à Nabu-
chodonosore 264
Necemias Hierosolyma et tēpli restau-
rationē impetrat à Xerxe 291
Necemias sedulitas & mors 292
Necrde ciuitatis descriptio 494
Nemrod filij Cham gesta 10
Neronis regnū et crudelitas 537-619
Nero turbatus infelici Romanorum
presidiōrū successu, dubitat quē
presicere possit Orienti tumultu-
tianti 647
Neruis cur Iudei nō uescantur 28
Nicanoris bellum cum Iuda & mors
330-331
Nicanor persuadet Iosepho ut se de-
dat Vespasiano 665
Nicanor Hierosolymitanis pacē sua
dens uidetur 721
Niger dux Iudeorum 648-649
Niniuitis excidium praedicatur 254
Nisibis oppidi descriptio 498
Noehi sententia contra Vasthim re-
ginam 293
Noe quō seruatus cum sua familia tem-
pore diluuij 7
Noe preces ad deū, filij & mors 8-9
Noe quid propter ebrietatē commi-
serit 12
Noemis Elimlech uxoris reditus ad
patriam cum Ruth 129-130
Numidius Quadratus praefes Syriae
535-619

O

Obed natiuitas 130-131
Ochoziae scelerati regis qua-
le imperium 236
Odidas propheta 254
Og rex cum exercitu suo deletus 88
Oniae sacerdotis dissidiū cum Ptole-
meo et quomodo recōciliatū 314
Onias qui & Menelaus, princeps sa-
cerdotum occiditur 329
Onias Oniae fil. templū in Aegypto
construit 337
Onias uir iustus occiditur 364
Oniae templū Alexandriae diripitur

& clauditur 781
Ophni filius Eli 131
Ophni interitus 132
Ottho imperator trimestris moritur
690
Ozias filius Amasiae regnum acqui-
rit 251
Ozra peruersa studia 252

P

Pacorus Parthus Syriam tenet
383. insidias struit Hyrcan-
no Herodi et Phaselo 384 & 566
Pacorus Media praefes ab Alanis ino-
pinato obruitur 772
Palestini subigunt Israelitas 126
Palestinorum clades 134-171-172
Palestinorū praelia cum Dauid 191
Panes propositionis XII 67
Pappi profectio & interitus 575
Paradisi plantatio & flumina 4
Parentū contemptores quomodo cor-
ripiendi 109
Parthi Iudeā affligūt 385-565-566
Pascha sacrificia 74
Paulina in templo stuprata 479
Pedanij equitis Ro. robur & audacia
745
Pentecostes sacrificium 75
Peraia Niger dux Iudeorum 648
occiditur 692
Perae descriptio 650
Percussorum lex 101
Pergamenorum pro Iudeis decretū
378
Petronij Iudeā debellandū missi mo-
destia 495-496. seruat eū deus
à malis quae ei minatus fuerat Cali-
gula 498-616
Petronij uindicta in Dorienses pro-
pter Iudeos 523
Phaccias patri Manahen succedit
253
Phanes rusticus fit pontifex 682
Phara Gedconis famulus 122
Pharaonis iniquitas 14
Pharaones cur dicti omnes Aegypto
rum reges usq; ad socerum Salo-
monis 212
Phari descriptio 704
Phariseorum secta quādis 344-352-
443-474-613
Pharisei sub Alexandra regnum Iu-
daicum administrant 360
Pheroras fit exosus Herodi fratri
430. recōciliatur ei 434. accusa-
tur

I N D E X

tur à fratre 446. moritur 447 594	Portius Festus praeficitur Iudeae 559. Iudeos deficientes cum mago se/ ductore occidit ibidem	Puerpera leges & purgationes 76 Purgationum leges 75 Putipharis uxor adultera Ioseph ad adulterium inuitat, renuentemq; accusat 33.32
Phaselus Antipatri filius Hierosoly/ mae praefectus cum fratre Herode inimicitia exercet 373. Felice bel/ lo superat 381.564. capitur 385. occidit seipsum 387	Primi Antonij expeditio contra Vitel/ lium 706 Primitiae frugum quomodo offerre 75	Q Vintilia mima mulier fortis 507 Q. Pompeius COS. militum sustinet impetum 520
Phaselus, turris Hierosol. 716 Philadelphorum cum Iudeis dissidium propter stolam pontificalem 528 Philippus Demetrii Euceri fratre ca/ ptum transmittit Mithridati 358 Philippus Herodis fil. tetrarchiam Iu/ daeae acquirit 430. restaurat oppi/ da diruta 475. moritur 482. qualis fuerit uir ibidem	Ptolemaidos situs 615 Ptolemaeis obsidetur à Tigrane 360 Ptolemai Alexandriae reges dicti sunt 212 Ptolemaeus Philadelphi Iudaicas le/ ges in linguam Graecam transfundi cu/ rauit 1 Ptolemai Philadelphi studium circa leges Iudaicas, conuertendas in lin/ guam Graecam quaq; beneficis fue/ rit in Iudeos 304.305.306.307 Ptolemaeus Lagi occupat Aegyptum 304 Ptolemai Philometoris gesta & quo/ modo insidijs à suo genero impe/ titus 339 Ptolemaeus Philometor dat filiam suam Cleopatram Alexandro Balai Sy/ riae regi coniugem 338. recipit eam et dat Demetrio 340. mulneratur grauiter & moritur 340 Ptolemaeus gener Simonis Matathiae quam sceleratus uir fuerit in om/ nes suos affines 348. & 549.550 Ptolemaeus Lathyrus Aegyptiorum rex à matre pulsus regno Cyprum habitat 354. uenit auxilio Ptole/ matis 355. obsidet eos 356 Ptolemaeus Lath. Iudeorum ciuitates debellat, et seuit in eos crudeliter 355.356 Ptolemaeus Minaei, Chalcidis tyrannus Alexandriam ducit 371.560 Ptolemaeus Agrippae procurator spo/ liatur 644 P. Dolabella & M. Antonij COSS. decreta pro Iudeis 377 P. Seruili decretum pro Iudeis 378 Pudens eques Rom. à Ionatha inter/ ficitur 746 Puellis quando cedat paterna heredi/ tas 66 Pueri primum discant legem 97	R Aab meretrix benefica in ex/ ploratores Iosue 106 Raab seruatur in expugnatione Hier/ richuntis 108 Racematio interdictur 98 Rachelis pulchritudo 25 Rachelis astutia 27 Rachelis interitus ex partu 29 Rahuelis, qui et Ietro, gratitudo erga Mosén 49 Rahuel consulit genero suo Mosi 61 Rapsaces Ezechiae de ditione persuas/ dere conatur 258 Rasin Syriae rex bellum gerit cum Achaz 254 Rasin interficitur 355 Rebecca parit gemellos 22 Regina Aegypti & Aethiopiae acce/ dit Salomonem desiderio audiens di eius sapientiam 218 Repudij ius quale Iudeis 410 Rex quomodo eligendus 97.98 Regis fortitudo 283 Rhoboth puteus 22 Roboam quomodo exciderit sua ipsi/ us culpa regno 217 Roboam quomodo suum regnum ad/ ministrarit, & quales extruxerit urbes 220 Romanorum foedus cum Iuda Machab/ beo 338 Romanorum decreta pro Iudeis, & amicitiae cum ipsis 375 Ro. imperij potentia tempore Vespas/ iani 627. usq; 630 Romanorum calones aut serui quales 651 Romanorum disciplina militaris qua/ lis 651.652 Romani persunduntur seruati oleo 661 Romani ignibus circumsepti & occisi si 746 Ruben fratres suos homicidium mor/ licentes dehortatur 30.31 Ruben

I N D E X

Ruben oratio pro fratribus ad Iosephum	36	Salomon quomodo in extraneas mulieres exarserit, legesq; Mosais praeuicatus sit, unde dei grauem offensam incurrit	215	expiat Dauid	190
Rubenite altare construant	113	Salomonis mors & sepultura	217	Satum quid sit	242
Rubri maris diuisio	55	Salomonis uxor, prudentia, regni potentia, principes, potestas in demones, et amicitia cum Hira	201. 202. 203. 204.	Scaurus Aristobulum ab Areta obfessum liberat 364. & 555. belli geratur contra Petram	367
Rubus ardens uisus Moysi	69	Salomon templi extructionem aggreditur	204	Sedechias pseudopropheta incarceratur	233
Rufus & Gracchus duces	465. 467. 605	Salomonis preces & hostie	207. 209	Sedechias constitutus rex, male persuasus non credit Hieremie & Ezechieli	266
Ruta ingentis magnitudinis	769	Samariae descriptio	650	Sedechias capitur	268
Ruth gesta	130	Samaria unde dicta	225	Seditiosi depredantur regiam	750
S		Samaria à Syris obfessa quomodo diuinitus seruata	240. 241	Seditionis apud Hierosolymam principes qui fuerint	772. 773
Sabbatum quid	3	Samaria deletur ab Hyrcano	351	Sciari infidie	488
Sabbatho pugnare quando Iudei dei primum ceperint	322	Samaria quondam, nunc Sebastia	412	Seleucia qualis ciuitas	503
Sabei	12	Samaritanorum cum Iudeis disceptatio apud Ptolemaeum Philometorem	337	Seleucus Babylonicum regnum occupat	504
Sabec autor seditionis contra Dauid, occiditur	189. 190	Samaritanarum infidie aduersus Iudeos	286	Seleucus Nicanor quam Iudeis amicus & beneficus fuerit	312
Sabinus aulam regiam Hierosolymis occupat 461. agit causam Antipatri	462. 605	Samariae accusantur apud Darium	288	Seleucus Antiochi Grypi filius, nactus paternum imperium, Antiochum Cyzicenum auunculum suum captum occidit	357
Sabinum reprimere conantur Iudei	464. liberat eum Varus 467. sua ipsius manu moritur	Samaritarum origo	257. 300	Sellum Zachariae interfector quomodo interemptus	253
Sabinus Capitolium occupat 706. occiditur	ibidem	Samaritanorum deuincantur à Cercali	663	Sem filij & posterij	12
Sabinus murum Hierosolymae consecravit, & occumbit	740. 741	Sameus accusat Herodem 374. ab Herode honoratur	394	Semei conuitia in Dauidem	183
Sacerdotes, eorumq; uestes Hierosol.	719	Samosata ciuitas qualis	771	Semei interficitur	200
Sacerdotum uxores	77	Samuelis natiuitas	131	Senatus consultum Ro. pro Iudeis	372
Sacerdotes stola in templo Sal.	207	Samuel propheta moritur	157	Sennacherib contra Ezechiam praesidium, & quo à filiis suis interemptus	258. 259. 260
Sacerdot alium uestium descriptio	67. 68	Samuelis umbra Sauli loquitur	261	Sennaar campus	9. 10
Sacrificandi generarius & institutio	71. 73	Samuelis gesta 134. 135. 136. 137. 138	134. 140	Sentij oratio ad Senatum	515
Sadoch constituitur sacerdos	200	Samuel orat deum pro Saule	145	Seon regis interitus	88
Sadduceorum secta qualis	344. 352. 474. 613	Samuelem iniuria afficit Saul	146	Scpphorita cum Romanis pacem faciunt, & praesidium ab eis recipiunt	649. 650
Salmanassar quomodo Israelitarum regnum cepit	257	Samuel inungit Dauidem in regem	148	Septem principes constituuntur in uinaqua; ciuitate	97
Salomes Herodis sororis perfidia in maritum suum Custobarum	410	Samsonis natiuitas, gesta, & mors	126. 127. 128. 129	Septuaginta interpretes ad translationem Bibliorum sacrorum mittuntur ab Elcazaro ad Ptolemaeum Philadelphum	307
adit filios fratris 420. uenit in substitutionem adulterij 431. nubet Alexe 442. Stratonis turris olim, nunc Caesarea	412	Sanabalath genero suo Manassi promittit proprium principatum sacerdotij	301	Seron uictus à Iuda Machabeo	323
Salomonis natiuitas	179	Sanctum sanctorum.	719	Serpentis seductoris poena	5
Salomon rex declaratur & committitur ei structura templi	195	Sardianorum decretum pro Iudeis	379	Serui non testentur	97
Salomon plebs seditiosos	199	Sare mors & sepultura	20	Serui Romanorum quales	651
Salomonis regie descriptio	210	Saul inungitur rex à Samuele	138	Sextus Caesar Syriam gubernat	373
Salomon enigma Hira soluit	211	Saulis praedicatur accessio regni	145	Syria principatum Herodi uedit 374. interficitur à Basso Cecilio	379
Salomon quas urbes condiderit, & quas gentes subegerit	212. 213	Saulis gesta	139. usq; 164	Sextus Caesar quam dilexerit Hyrcanum	562
Salomonis diuitiae & concubinae, item regni eius diuisio	214. 215	Saul demonio corripitur	147		
		Saulis filij	144		
		Saulis mors	164		
		Saulis scelus in Gabonitis admissum			

INDEX

Sextus Caesar necatur dolo 563
 Sicarij qui sint 632
 Sicariorum ex Hierosolymis in Alexandria ac Thebas profugorū interitus 780
 Sichimite luunt pœnas Dine supradictæ 28
 Siclus quid contineat 70
 Silenus auxilio est hostibus Herodis 434. accusatus dānatur 438. 439
 Silo, fons dulcis Hierosolymis 714
 Simonis fratris Machabei uictoria 326
 Simō Matathie, fratris Ionathæ capti partes obit 345. 346. uincit Cennabœum 348. perit ex insidijs generi sui 348
 Simon seruus Herodis, regnum affert 466
 Simon Essenus Archelao somnium interpretatur 472. 610
 Simon Canthara pontificatu priuatus 524. 529
 Simon Sauli homo sceleratus, sed maxime excelsi animi 635. 636
 Simonis Cathle Idumæorum datus oratio ad Hierosolymitanos 688
 Simon Gerāsenus nouæ cōspirationis contra Romanos autor 699. pugnāt cum Zelotis 700. 702. capitur eius uxor 701. recipit eam 702
 Simon Gioræ occidit Matthiam 735 capitur 760. 761. reseruatur triūpho 762. occiditur 768
 Sifara uincitur 123
 Sitenna puteus 22
 Sodomite ab Assyrijs uicti et abducti ac rursus liberati 15
 Sodomite telluris descriptio 698
 Sodomorum excidium 16
 Socrus Herodis custos, regis mandata prodit 407. interficitur 408
 Sol sistit cursum suum 110
 Sol retrograditur 260
 Solomon uide Salomon
 Sopha Raguelis interfectus 681
 Sophaci quæ Barbari dicantur 21
 Spicilegium prohibetur 98
 Spoliorum diuidendorum lex 164
 Stela pontificalis à quibus solita custodiri 418
 Stratopedon incenditur à seditiosis 62
 Suiuspius interfectores quomodo deus

puniat 666
 Suffachus caput Hierusalem et spoliat templum 221
 Syri Samariam obsidentes quomodo diuinitus tenentur 240. 241
 Syrus profectus in uincula conijcitur 525

T

T Abernaculi structura 64. 65
 Tabernaculi instructura 69
 Tabernaculorum solennitas 74
 Tabula dñe legum dei 64
 Tarichæe obsidetur et capitur 670. 671. 672. 673
 Teglatphalassar quomodo Israelitas deuicerit, captosq; abduxerit 253
 Templi Salomonis ciuiq; uasorū structura 204. 205
 Templū à Ioram et Gotholia destructum, reparat Iocan 248
 Templum Hierosolymitanum restitueri permittit Cyrus Iudeis 280. 281
 Tēpli edificatio impeditur 281. 286
 Templi Hierosolymæ descriptio 717
 Templum quomodo expugnatum est 749. 750. 751
 Terentius Rufus Simonem Gioræ caput 762
 Terra promissa negatur obuentura Israelitis ex Aegypto abductis, sed eorum filiis 80
 Testis falsi pœna 97
 Thamar à suo fratre compressa 179
 Tharbis filia regis Aethiopum petit Moysen pro coniuge 48
 Thaumasti officium erga Agrippam 489
 Theatri descriptio, in quo occisus fuit Caligula 510
 Theodas magus et pseudopropheta à Cuspio Fado occiditur 533
 Theodectus tragicus cur uisu priuatus 311
 Theodorus Zenonis Iudeos trucidat et Alexandri sarcinas diripit 356. 552
 Theopompus quæ factus insanus 311
 Thermuse Phraatis concubine matritia 476
 Thermut filia Pharaonis educat Moysen 46
 Thou rex init fœdus cum Davide 174

Tiberias ab Herode inniore edificata 476
 Tiberiadis oppugnatio et deditio 669. 670
 Tiberius succedit Augusto 476
 Tiberius cur uoluerit magistratus esse perpetuos 487. corripitur egritudine 490. dissimulat suum animum erga Caiū, et moritur 491
 mors eius nuntiatur 483. 492
 Tiberius Alexandri Galabarchis filius succedit Cuspio Fado 535
 Tiberius Alexander Aegypti et Alexandria prefes Vespasiano se uolens subdit 705
 Tiberius Alexander ducit exercitū contra Hierosolymam cum Romanis 710
 Tiberiensis lacus 697
 Tigranis Ptolemaidem obsidet 360
 Timotheus à Iuda uincitur 326
 Tiridates Armeniæ rex pugnans cū Alanis uix euadit 772
 Titus Vespasianus, Vespasiani filius mittitur à patre Alexandriam, ut duas legiones inde sibi adducat 648. peruenit cum eis legionibus Ptolemaidem 651. Iaphan expugnat 662. clam Iotapatam capit 664. tangitur misericordia erga Ioseph. 667. Tarichæos capit 762 capit Giscalā 678. 679. 680. mittitur à patre ad Galbā imp. 699 mittitur rursus in Iudeam ut Hierosolymā excindat 707. exploratum Hierosolymā profectus pericula incurrit 710. admouet exercitum urbi 711. propius accedit 715 irascitur militum temeritati 714 admouet ciuitati machinas bellicas 721. Iudeam captū crucifigit 722. capit primū et secundū murum 723. 725. 726. cōnitia audit ab obsessis 732. urbem triduo circundat muro, necui detur effugium 734. alloquitur milites 739. infeliciter pugnāt 741. iterum aggreditur pugnam et extruit aggeres 744. 745 sacerdotes occidit, et seditiosos alloquitur 754. capit seditiosorū principes 760. milites collaudat et præmijs honorat 760. 761 triumphum instruit et agit unā cum patre 766. 767
 Trachonite latrones Iudeam et Syriam

I N D E X

riā depopulatur auxilio Silei 434.
 Traianus Iapham expugnat 662.
 Triphonis scurra conuicium in Hir/
 canum 318.
 Tryphon dux Alexandri Balais, re/
 gis sui filium cupit sue tutelæ com/
 mittendam 341. belligatur cōtra
 Antiochiam 342. circumuenit Iona/
 tiam 345.
 Tryphon Hierosolymam oppugna/
 re aggreditur 345. scelcrate occi/
 dit Antiochum 347. perimitur &
 ipse ibid.
 Tryphon delator occiditur 441. 591.
 Tyri obsidio 301.
 Tyrii uincuntur à Machabeo 326.
 Tyro cum filio occiditur 441. 591.
 Tyro poron, uallis Hierosolymæ 714.
 V
 Vagosius ducis odium in Iude/
 os 300.
 Valerianus Tiberiadem oppugnat
 669.
 Valerius Asiaticus 514.
 Varus Romanos obsessos liberat, &
 seditiosos trucidat 467. 607.
 Vastibis regina uxor Assueri regno
 priuatur 293.
 Ventidius dux Roma. ab Antigono
 corruptitur pecunijs 387. 569.
 Veritate nihil fortius 282.
 Vespasiani & Titi beneuolentia in
 Iudeos 312.
 Vespasianus præficitur à Nerone ex/
 ercitus in Syria regendis 648.
 collocat præsidium in Sepphorim
 649. exercitum adornat 653. Gali/
 leam inuadit 654. Iotapatam obsi/
 det 655. usq; 664. uulneratur 659.
 mittit ad Iosephum in puteo delite/
 177

scntem ut ad se ueniat 665. audit
 à Iosepho, se futurum imperatorem
 667. in Cesariā proficiscitur 668.
 Ioppem capit ibid. Tiberiadem re/
 cipit 670. Tarycheos excindit
 673. obsidet Gamalam 675. usq;
 678. prudenter consulit suis mi/
 litibus 693. capit multas ciuitates
 696. reliquas Iudææ toparchias su/
 bigit 701. prudenter & continen/
 ter agit quum Vitellius inuasisset
 imperium Rom. 703. declaratur im/
 perator à militibus 704. Iosephū
 captiuitate liberat 705. proclama/
 tur imperator à populo Ro. 707.
 quō Romæ exceptus fuerit 763. tri/
 umphum agit unā cum filio Tito
 767. templū Pacis edificat 768.
 clementer agit cum Antiocho Co/
 magenorum rege 772.
 Vincula incidi, & uincula solui, diuer/
 se significationis Romanis 705.
 Vineæ quomodo plantanda 98.
 Vini fortitudo 282.
 Vitellius Iudeis stolam pontificalem
 reddit 480. parat bella contra A/
 rectam 483. redit Antiochiam ibi.
 Vitellij interitus 699.
 Vitellius quomodo Romam inuasit
 ingenti Germanorum agmine co/
 mitatus 703. militū ipsius insolentia
 Romæ 703. oppugnatur & oc/
 ciditur 706.
 Vitis aurca quingentorum talento/
 rum 64.
 Vniuersi creatio 3.
 Vonones à Parthis subditis regno pel/
 litur 477. dehinc capitur ibi.
 Vriæ dolose perit insidijs Davidis
 177

Vxores quomodo ducende 99. 100.

X

Xerxis beneficentia in Iudeos
 Xerxes rex Nemie (288)
 concedit & auxiliatur restituere
 Hierosolymam 298.
 Xylophoriæ festiuitas & mos 632.

Z

Zabulus Arabs interfecit Ale/
 xandri Balais caput mittit Pto/
 lemæo Philometori 340.
 Zachariæ Ioiadæ fil. lapidatur 248.
 Zachariæ filius Herodæam dolo occi/
 ditur à Sellum 253.
 Zachariæ filij Achaz regis interitus
 254.
 Zachariæ accusatur & occiditur à
 Zelotis 693.
 Zamaris Iudeus Babylonius 444.
 Zelotæ qui, & quur sibi hoc nomen
 imposuerint 682. 773. insurgunt
 & pugnant contra Ananum 684.
 clam intromittunt Idumeos in ar/
 bem 689. occidunt Zachariā 79.
 Zelotarum crudelitas 692. pugna cū
 Simone Geraseno 700. capiunt uxor/
 rem Simonis 710.
 Zelotarum gesta contra Ioannem Ge/
 rasenū 720.
 Zelotypiæ probatio 76.
 Zibe donantur à Dauide omnia bona
 Miphiboseth curatoris regij 183.
 Ziphæi produnt Dauidem Sauli 156.
 Zoilus Stratonis turris tyrannus su/
 bigitur 355.
 Zorobabel pergit ad restituendum
 templum 284.

FINIS.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

Quum promeo more officioq; succurrendi scriptorū monumentis, quę ob superioris seculi partim inscitiam partim etiam socordiam, maiorē diligentiam postulant, diu Gręca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructor ad hanc ęditionem fierem, nec Antiquitatum libri usquam reperiri quirēt, dedi operā ut saltem reliqua eius autoris opera, Bellum uidelicet Iudaicum, & contra Apionem, sic emitterem, ut eorū studiosis quāmaxime satisfaceret. Itaq; corrogatis ē Gallia, Germania atq; etiā Polonia gręcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mende per librariorū oscitantiam admisse tollerentur: alicubi etiā quę ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, ut suus illi stilus, quum gręcorū schematum admixtu peregrinum quiddā sonans, tum ex uulgaris sermonis fece nō nihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis speciem crebra interpolatio referret. Hanc aut operam nō superuacuum apparebit, uel ex lectione nō paulo quā antehac inoffensiore, simul ac dilucidior et uel, si quis certius experimentū capere uelit, ex uniuscuiuslibet folij ad ueteres ęditiones collatione: pręcipue uero in duobus libris contra Apionem: in quorum singulis pręter alias mendas innumeras, circā finem primi, atq; item circa sequentis initium plusquam centenos uersus deesse deprehendimus, eosdemq; restituiimus. Verum etiam si hęc ipsa ęditio uigilantiam nostram candido censori abunde approbare potest, euidentius tamen id erit, ubi gręca (modo deus quod in animo est secundet) mature subsequetur. Interea pręsentibus frui ac uale, nostręq; industrię fauere perge.

FLAVII IOSEPHI HE

BRÆI HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE BELLO

Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

Quoniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximū quę nostra ætas uidit, quęq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue cōmisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua narratium sermones auribus colligentes, oratorū more perscribūt: qui uero pręsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quę retro Barbaris antea misi, patria lingua digesta, Gręca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathię filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimū exortum est, Romanorū quidem populū domesticus motus habebat: Iudæorum aut, qui ætate ualidi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudęi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli iritabant: nec Germani quiescebant: dissensionēq; plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidī erant. Itaq; indignum esse duxi, errātem in tantis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratem gentis nostrę incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde coepisset bellū, quantisq; cladibus cōstitisset, quoue modo desisset: Gręcos uero &

Z Romano

Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. At qui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudæorū res extenuant, & in humilitatem derijciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractū est: neque multitudinis Romanorū, quam in ea militia labor exercuit, neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, si cum multū pro Hierosolymis defudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego cōtentione Romanas res extollientiū, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidē atroxūque sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis reponā, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgēs. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templū sacrosanctū inuitas Romanorū manus atque ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Cæsar Tiberius: per omne bellū miseratus quidem populum, quod à seditionis custodiretur: sepe autem cōsulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dummodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrānos corūque latrociniiu accusatorie loqui putet, uel patriæ miseris ingementē calumniari præter legē historiæ dolori ueniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostrā ciuitatem contigit ad summū felicitatis fastigiū euadere, eandēque in extremū miserię derijci. Denique omnium post cōdita secula res aduersas, si cum Iudæorū calamitatibus cōferantur, superatū iri nō ambigo. Ex horū autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidē tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanquā merito Græcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices residet aliorum facundię detrahentes: quorum & si doctrinā superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorū & Medorū gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cū in scribēdo tantū eorū uiribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim unicuique studiū, quæ uidisset facta, conscribere: quoniā & interfuisse rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiri que apud scientes, inhonestū esse uideretur. Enimuero noua quidē neque ante cognita memoriæ tradere, sui que tēporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrias autem habetur, nō qui alienā dispositionē atque ordinem trāsfert, sed qui noua dicendo etiā corpus propriū cōficit historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, qui cū sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerum memoriā repono; Iplis autem indigenis, ad quæstū quidē ac lites, ora patent, linguæque solutę sunt. Ad historiā uero, in qua uerum dicendum est, summaque ope negotia colligēda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiæ ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, qui fuerint, quoue pacto ab Ægyptijs discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse tēporis, & præterea superuacaneū existimaui: quoniā multi ante me Iudæorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nonnulli Græcorū, quæ illi scripserant, patria uoce prosecuti non multū à ueritate deuiarunt: exinde autem historiæ principiū sumā, quo scriptores eorū & prophetę nostri de

stri defierunt. Et bellū quidem meis tēporibus gestū, latius quāq; potuero diligētia referā: quā uero ætate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterī de regno dissidentēs, ad res suas occupandas populū Romanū Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorū potentiaē finē fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio aut Varo prouinciā obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq; multa per Sosium acciderint: quātaq; ad primos impetus armis Iudei peruasierint: quoq; modo accolae permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantūq; Romanorū exercitū ducens: quantaq; manus auxiliorū per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatū quasdā uiceperit, alias deditione. Vbi etiā Romanorum in bello disciplinā, curamq; rerū, & utriusq; Galilææ spatia, & naturam finesq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacusq; & fontes, captarūq; ciuitatū mala, cū fide sicut uidi, aut pertuli, expeditam. Nec etiā miseras meas cœlauerim, cū sciētibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorū, Nero quidem mortē obierit: Vespasianus aut in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quāq; signa de hoc ei cōtigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptū digressus, Iudæorum status seditionibus agitatus sit: quoq; modo tyrannis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorū fines ingressus sit: quoq; modo exercitū, & quo in loco congregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq; numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumq; murorū ambitum & magnitudinē, siue mensuram, & munitionē ciuitatis, & fani templiq; dispositionē: ad hæc aræ spatium, mensurāq; uerissime dicā: festorum quoq; dierū mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotū. Itemq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorū in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templū seruare cupiens, ad concordiaē fœdera dissidentes prouocauit, Differam uero populi uulnera, & calamitates: quāq; multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: uel quemadmodum templū inuito Cæsare cōflagrauerit: quāq; multæ opes sacrae flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidiū: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel tyrannorū captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: aut cui quisq; fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūq; munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; redditum in Italiam, ac triumphū. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnexus ne uituperationem à rerum sciētibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quā uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Autor proponit ex ordine quid in his libris dicturus

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER PRIMVS

De uastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM

An. lib. 12
cap. 6An. lib. 15
cap. 4An. lib. 12
cap. 7An. lib. 12
cap. 7.8

Vm potentes Iudæorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat aut illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq; grauer ferret similibus subiugari) Onias quidem ē pontificibus postquam prauauit, Thobias filios expulit ciuitate. Illi aut supplices ad Antiochū confugerunt, petentes, ut semet ducibus in Iudæam intrumperet. Idq; regi persuasum est, iam pridē sic animato. Quare cum magnis militū copijs egressus, & ciuitatē fortiter expugnata capit, & maximā eorū multitudinē, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templū spoliavit, & quotidianæ religionis assiduitatē per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pōtifex aut Onias effugit ad Ptolemæū: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templumq; ædificauit: de quibus iterū opportune referemus. Verū tamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tantæ cædes satis fuere: sed intēperantia uitiorū, eorūq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circūderent, porcosq; super arā immolarent: quibus omnes quidē aduersabantur: optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidjs ab Antiocho prepositus, ad naturalē crudelitātē suā præceptis impijs obsecundans, omnimodā iniquitatē excessit: cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & cōmuniter quotidie speciē captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incōmodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciā irritauit. Deniq; Matathias Asamonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidē occidit: & statim quidē præsidiorū multitudinem ueritus, in mōtes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: cōmissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis aut rebus potentiā nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorū suorū natu maximus erat. Ille aut (nec enim cessaturū existimabat Antiochū) & indigenarū cōflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitia pepigit. Antiochūq; Epiphane iterū in fines suos ingredientē, uehemētissima percussus plaga repressit. Adhuc aut feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetū fecit, necdū enim cæsa fuerant: habitosq; conflatu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē cōpellit. Fano aut potitus, & locū purgauit omnē, muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus profanatis: arāq; aliā ædificauit, & religionibus dedit initiū. Sacro aut ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni aut eius, & in Iudæos odijs filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditū milibus quinquaginta, equitum autem propē quinq; milibus, octoginta uero elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit.

In loco

In loco uero, cui Bethzachariae nomen est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquā cōgrederentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto prāter alios excelsio elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornatō, illic Antiochū esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephantū usq; peruenit. Sed illum quidē, quem regē esse opinabatur, contingere, quod multū superemineret, minime potuit. Beluā uero in aluo percussam, super se deiecit, & obrutus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, uitā gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro prāstitisset audacia, quā ut sola spe prāclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autē fratri eius, totius praelij prāfagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diuq; decertant: sed à regijs secunda fortuna uis, numeroq; prāstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cū cāteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymā profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria utensilium abstinit: relicto quidem ibi prāsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cātera uero multitudine ad hyemādum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas nō quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex praelio receperat, apud uicum Adasa cū Antiochi duribus congreditur: factisq; fortibus in praelio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorū captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successione principum à Ionatha usq; ad Aristobulum. Cap. II

Cum autem successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suāq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamē horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrānus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, & prāter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoq; uincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, & Ioppen, & Iamniā capit. Euertit autem & Accaron, subactis prāsidijs: aduersusq; Tryphonem Antiocho auxilium prābuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auariditatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudæam opprimendumq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum ualidissimis prāmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potius uictoria, pontifex declaratur: & ducēros septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum, sed & ipse periit in conuiuiō, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filijs in custodiam cōclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescēs ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternę uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem

*Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus*

*An. lib. 13
cap. 15*

*An. lib. 13
cap. 17*

ratem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumque aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autē dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresque in murum productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdemque præcipit ados, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositā immortalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioānes autē nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerarique conspiciens, effœminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeantem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiē nactus, fratribus Ioannis unā cum matre occisis, ad Zenonē confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisque inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusque Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusque tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, cōfestim aduersus ciuitates Syrię perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariā uero usque progressus, ubi nunc est Sebaſte, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usque progressi, & ipsam peruaſerunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. Ca. 118
Secundarum aut rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multique aduersus eos collecti nō quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus

rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullā dedisset occasionē, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nā & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quin etiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permanfuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octoginta anno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonū (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autē uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorū poenas, Antigoni fratris morte perfoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quammaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascēdit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illū interficeret, euenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonū, præcepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidū cum infidiatoribus cōsiliū capit. Namq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherriora in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditū fuisse: nunc autem, præsertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadelat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certūque documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ calumnijs cedere, nullamque optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nuncq; diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Papæ, nunc

Hyrcanus
deceditAn. lib. 13
cap. 18Antigonus
occiditurDe Iuda
Essæo

mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interijt, mearūq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus autē neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus, & ille quidem sexcentorū abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationē tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu & mente sollicita secū multa reputabat: Et paulopost interfectus Antigonus nunciat, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatē fefellit. At uero Aristobulo cōfestim sceleris pœnitidine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus ē seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extātes adhuc cædis maculas cruorē interfectoris effudit. Ululatu autē eorū qui id conspexerant cōtinuo sublato, tanq; puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat, & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindū magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis oppleffet oculos, quantumq; poterat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quamdiu ò corpus improbum fratri, matricq; damnatam animam detinebis? Quam diu paulatim illis libabo sanguinē meum? Simul totū accipiant, neq; iam meorū uiscerū inferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cū non plus anno regnasset. Vxor uero fratrē eius

An. li. 13
64. 19 uinculis dissolutis regē constituit Alexandrū, qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestate adeptus, fratrē quidem alterū regnū appetētem occidit: alterū autē priuata uita contentū ablatiis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Asochin cepit, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonorū Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudeorumq; ferē decem milia interfecit. Verum Alexander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas regiones Raphiam caput & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitur in eum festo die populus Iudeorum. Nam plerunq; epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere, nisi cōductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nā Syros mercenarios respuebat, propter ingentē cum Iudeorū gēte discordiam. Cæsis autē supra octo milibus ex turba rebelliū, Arabiæ bellū intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributūq; his imposto, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus perculisset, castellū sine præsidio repertū fūditus eruit. Mox autē cōgressus cum Oboda rege Arabū, qui locum fraudi opportunū in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totū amisit exercitum in uallē altissimam cōpulsum, atq; obtritum multitudine camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gētem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit.

Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; praelijs non minus quinquaginta milibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percotanti, quonam pacto eos sedare posset, diceret, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acaro accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimā. Utrosq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorū milibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propè ad decem milia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditumq; milia quadraginta. Et priusquam ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetriū sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci cōtemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatq; prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autem pugnae præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt, & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. Nō tamē reliqua multo ob abscessum auxiliorum similitates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisq; interfectis ceteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verū inmoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Octingentis enim captiuorū in media ciuitate crucifixis, mulieres earūq; filios in conspectu matrum nece- An. li. 13
ca. 20

cauit. atq; hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiā diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totā Iudæā profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq;
Alexandra & Hyrcano. Cap. IIII

Rursus autem fit ei turbatum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum turrēque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eum a quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suæ nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) impetratos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commissio, quam diu quidem supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Alexandri
crudelitas

Arabes

Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicem Cana delapsos, alimentorum penuria perire cōtigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæque Coeles regē constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrū, pactione discessit. Alexander autē Pella capta Gerusalem petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplici ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanem, & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Adhæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto ex militia triennio: lætusque à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autē requiem secutum est morbi principium. Et quoniā quartano febrim recursu fatigabatur, depulsum iri ualeitudinem credens, si rursus animum negotiis occupasset, intēpestiue militiæ sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexās, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ cōiugi suæ reliquit: Iudæos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepās, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quàm ut potestate regia molestus cuiquā uideretur, regem constituit: Minorem autē Aristobulum, priuatum uinere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorū factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deferuiens: Illi autem paulatim sceminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque uincendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentiæ. Imperabat autē alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogēem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum cōsilio criminati, ut octingenti (quos supra memorauimus) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret. Atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admotum Ptolemaidum milite, Cleopatram circumsedebant, pactionibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum

barum metus, ingreffo in Armeniam Lucullo, iamdudū inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis ſuis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidiffimos, uniuerfa caſtella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem ſe declarauit. Ob hæc miſera ra querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud caſtellū, *Aristobulus inuadit regnum* quod à ſeptentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: poſtea uero Antonia cognominata eſt, imperante Antonio: quemadmodū de Auguſti & Agrippæ nomine, Sebaſte & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra motitur, quā in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindi caret: quem deſci regno curauerat, quod ipſa nouē annos adminiſtrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiſerat. Verum Aristobulus uiribus atq; autoritate præſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum ſumma conflictu, pleriq; Hyrcano relicto tranſeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in caſtellum Antoniam: ibiq; ſalutis obſides naſtus (erat enim ibi in cuſtodia, ut præmiſimus, cōiunx Aristobuli cum filijs) priuſquam grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiam redijt, ut regnū quidem Aristobulus haberet, ipſe uero cederet, quaſi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conſpectu circumſtantis populi benigniſſime alter alterum complexus eſſet, domus permutant: & Aristobulus quidem diſcedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hieroſolymæ. Cap. v
Metus uero & alios eius inimicos præter ſpem dominātis occupat, & maxime Antipatrū iamdudum Aristobulo inuiſum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis ſuæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiſq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipſi Aretæ ut Hyrcanū ſuſciperet atq; in regnū deduceret ſuadebat, multū obrectās Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quod eū deceret regno clariſſimo præſidentē, iniquitate oppreſſis manū porrigere: Hyrcanum autem iniuriā pati, qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito excidiſſet. Sic inſtructis & præparatis ambobus, nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; curſu in oppidū quod Petra dicitur ſaluſ euasit: ea eſt Arabiæ regia. Ibi poſtquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitūq; milia quinquaginta, quibus nequaquā reſtitit Aristobulus: Sed primo impetu ſuperatus, in Hieroſolyma fugere cogitur: atq; omnino captus eſſet, niſi dux Romanorū Scaurus, aduerſis horū tēporibus imminens, ſoluiffet obſidionē. Nāq; is ex Armenia quidem in Syriam miſſus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigra ne bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperiit: his inde ſubmotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quaſtum cucurrit. Denique mox ut fines ingreſſus eſt, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utriſque ut ſibi potius adiumento eſſet orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miſerat, iuſtitia poſthabita eſt. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intendant, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percuſſus, & Scaurus Damascum redit, Aristobulus autem, quod captus non

non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequeretur hostes: & circa locum, quem Papyrona uocant, prelio commisso, supra sex eorum milia cecidit: in quibus erat & Cephalaon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum privati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt, & cum Pompeius Syriam ingressus Damascus peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: dein de offensu obsequijs, neque ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cū uero Pellam & Scythopolim prætergressus Coereas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeunibus, cognito Aristobulum in Alexandriū cōfugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius quàm parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obediens, descendit ad Pompeiū, quodq; iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. Et cum iterū descendisset pro uocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem ætate exoraturus Pompeiū ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut decederent, quibus præceperat, ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymā cum indignatione discessit: belloq; iam congregari cū Pompeio cogitabat. Ille aut, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericuntē Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguiissima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā, ex uulueribus colligunt. Cūq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat satientē. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectū est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidē Aristobuli socij receperūt. His cōmotos Pompeius, Aristobulum in custodiā collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat quæ ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat, uallēq; pro mœnibus horribilē, fanūq; illic cernebat proximū, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperet, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius, regemque liberari dignū esse censentibus: Qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiā reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, cōcessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, ut ad ultimum

An. li. 16

ca. 6. 7

An. li. 14

ca. 7. 8

ultimum usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent, ad hæc obtinenda Pompeius unū ē duci bus suis Pisonem cum milibus intromittit. Isq; præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quę circum erant oppugnationi parabat. Hyrcano eiusq; amicis ad consilia cōferenda & ad efficienda quę iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materię per milites comportato, cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pōpeius ob Teruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere cōpellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstantes lapidibus repellebātur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam, & in alijs admiratus est: & præcipue, quod nihil cærimoniarum inter media tela uersantes intermiserunt. sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cū ad arā in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suę muneribus abstinerūt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turre deiecta, in sanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius: & post eum centuriones duo *Faustus pri-
mus murum
transcendere
ausus* Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circunsepto undiq; fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotū, quam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libādi templumq; adolendi ministerio mactabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabāt, plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nōnulli furiundi cunctis quę circa murum erant in desperatione succēsis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem milia duodecim occubuerūt: Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem præter pontificē adesse fas erat, quę intus erāt candelabra cū lychnis & mensis in quibus libare atque adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectante congestamq; pigmentorū molem, sacræq; pecuniæ ad duo milia talentorū. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attingit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus *Hyrcanus
pontifex des-
claratur* alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum decuit, bene uolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam cōprehensus Aristobuli socer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime bellicausa fuissent, securi percussit. Faustum uero & qui unā fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem gen

ti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praesidi parere iussit: proprijsq; tantum finibus eos circunclusit. Instaurat autē in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderāt, Hippon & Seythopolim & Pellam & Samariā & Marisam: itemq; Azotum & Iamniā & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis edificijs trāsformata, Cēsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuib; redditas prouinciā Syriae coniunxit. Huius autem & Iudaeae, cunctorumq; administratione ad Aegypti usq; fines & flumen Euphratē, cum duabus legionibus Scuro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducēs Aristobulum cum familia. Erant autē filiae duae totidemq; filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Cap. vi

AN. LIB. 14 **CAP. 9** **I**Nterea Scarus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autē circum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aretē familiarem etiam Scarus ad eum legauit, ut bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut centum talenta daret: atq; ita Scarus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autē Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminabat, Iudaeamq; depopulabatur. Quē quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoq; à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scuro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorem militum manum cōgregabat: donec facta sunt decem milia peditū, & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Machæruta non longe ab Arabiae montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudaeorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iūctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abcessit. Cumq; Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amissisq; sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorū uenia conabatur eos ante praelium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisq; interfectis, reliquos in castellum cōcludit. In hoc praelio dux Marcus Antonius multa praclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Deniq; iussu eius & Seythopolis habitari coepit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaq; multa, laetis ciuib; atq; incolis ad eas concurrentibus. His autem

recte

recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obſidiū. Qua re ter-
 ritus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum miſit, & ignoſci delictis orans, *An. lib. 14*
 & quæ ſibi paterent caſtella Machærunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin *cap. 11*
 etiam Alexandrium eiſdem poteſtati permiſit. Quæ quidē Gabinius omnia con-
 ſilio matris Alexandri funditus eruit, ne ruruſ belli alterius receptaculum fierent.
 Aderat autem, quo ſuis Gabinium palparet obſequijs, uiro ſuo cæteriſq; captiuis
 metuens, qui Romam fuerant abducti. Poſt hæc ergo Gabinius Hyrcano Hiero-
 ſolymam deducto, eiſq; ſani cura mandata, cæteriſ reip. partibus optimates præfe-
 cit. Omnemq; Iudæorum gentem in cōuentus quinque diuiſit: uno Hieroſolymis,
 altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta reſpondeat, deſtinatis: quarto Hie-
 rico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa eſt. Singularem autem unius domi-
 natione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non mul-
 to poſt euenit, ut turbarū hiſ fieret initium elapſus Roma Ariſtobulus, qui magna *An. lib. 14*
 iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim *cap. 12*
 dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Dein *Elabatur Ro-*
 de cognito, quod Gabinius Siſennam & Antonium & Seruiliū duces cōtra ſe cum *ma Ariſtobu-*
 exercitu miſit, in Machærunta cōcedit: uulgiq; imbellis onere depoſito, ſoloſ arma-
 tos prope ad octo milia militum ſecum duxit: inter quos & Pitholaus erat ſecunda-
 rum partiū rector, cum mille uiris ex Hieroſolymis profugus, Romani autē ſeque-
 bantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum ſuis Ariſtobulus fortiter dimicādo per-
 ſeuerabat, donec ui Romanorum ſubaſti, cæſa ſunt uirorum quinque milia. prope
 uero ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Cæteriſq; mille cum Ariſto-
 bulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti ſunt. Vbi rex cum in rui-
 nis prima ueſpera tetendiſſet, ſperabat quidem aliam ſe manum per inducias belli
 poſſe contrahere, caſtellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, ſupra
 quā poterat, per biduū remoratus poſtremo capitur: & cum Antigono filio qui
 Romæ ſecum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romā perductus eſt. Sed *Iterū Ariſto-*
 illum quidem ſenatus carceri incluſit. Filios autem eiſ in Iudæam tranſmiſit, quia *bulus capitur*
 Gabinius ſcripſerat per epiſtolas, id pro traditione caſtelloꝝ coniugi Ariſtobuli *in Romam*
 ſponendiſſe. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedi-
 mento fuit. Qui reuerſus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro
 amicis uſus ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eū
 & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Peluſium
 ducerent, obſeruantibus, tranſmittere Gabinium perſuaſit. Alia uero Syria diſceſſu
 Gabini commota, & Iudæos item Alexander Ariſtobuli filius ad defectionem re-
 duxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram de-
 gerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegy-
 pto redierat) hoc tumultu inſtante, nonnullis diſſidentiū præmiſſo Antipatro con-
 cordiam perſuaſit. Cum Alexandro autem milia triginta remaſſerant, & ille ad bel-
 lum promptus erat. Itaque ad pugna egreditur. Occurrūt autē Iudæi, & circa mon-
 tem Itaburium congreſſi, decem milia ſtemuntur: ceteram uero multitudinem fuga
 diſperſit. Et Gabinius ad Hieroſolymā reuerſus (id enim Antipater uoluit) remp-
 eiſ compoſuit: deinde hinc proſectus, Nabathæos pugna ſuperat: & Mithrida-
 tem & Orſanem à Parthis perſugas clām dimittit: eoſq; militibus auſugiffe dixit. *An. lib. 14*
 Interea Craſſus ei ſucceſſor datus, Syriam ſuſcepit. Is in Parthicæ militiæ ſumptū, *cap. 13*

& omne aliud aurū templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pópeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Tarichæis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seductuosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei cõmendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum suscepserat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexãdro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem. Cap. vii

An. lib. 14

cap. 14

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiã sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumētis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexãder

An. lib. 14

cap. 15

quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidē sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Ascalonem: atq; ille abstractus ab Aristobuli cõiuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandrã perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quẽ ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quãuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mo-

An. lib. 14

cap. 15

uit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium profiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit. Efracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit, & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarēt, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphitæ ad manus uenirēt, ultroq; sese traderēt Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudæorum Castrum: eumq;

tamq̃ in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumflexus flumini ripam. Leuim enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq̃ diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq̃ perpeſsus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto cōpositis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq̃ rebus honorando, amicissimè tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq̃ gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani
& Herode bellum mouente.

Cap. VIII

Eodem uero tempore, Antigonus quoq̃ Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantū putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare. Scipionem, nullumq̃ inuidiae dolorem admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq̃ gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq̃ in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiae miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat, & quasi fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq̃ rerum studium uotumq̃ seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq̃ aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oportet contentū esse, quod uiueret. Namque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pōtificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patrie mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitoliū misit, ut iustitię suæ uirtutisq̃ signū Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero ubi de Syria Cæsare profectus est in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq̃ lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum esset, nūc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq̃ admonens, quod si cum Hyrcano sentiret, in otio atq̃ opulentia uicturi essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyrannum pro rege, itemq̃ Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem uideret, neque

Antigonus
Aristobuli
filius

An. lib. 14
cap. 16

tam efficacem quam regni posceret sollicitudo, statum provinciae componebat. Et Phaselum quidem natu maximū filiorum suorum, militibus praepositum, Hierosolymis eiusque territorio praefecit: Herodem uero aetate posteriorem, nimisque adolescentem, Galilaeae destinat, similia curaturus: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumque latronum principē Ezechiam, quē praedari maximo agmine continentia Syriae deprehendit, ipsum aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, ut per uicos atque oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Caesari propinquo magni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autē contumeliose per insolentiam potestatis admittēs. hinc & Antipater obsequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerū domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria, maximeque rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntiis laudes eius per singula facta praedicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusque Antipatri eiusque filiorum probitas offiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis praeter Iudaeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quā patriis legibus redditurū, quae indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestae darent, firmata prius Galilaea praesidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem Caesar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciaret, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedi-
re si denuo fuisset accitus. Rursumque ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & ut se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentio-
rem inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Caesare dux militum per Syriam itemque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatae sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentiae processisset:

ac si

Antipater ob
 sequijs regali
 bus colitur

Sex. Caesar
 pro Herode
 ad Hyrcanum
 mittit

et si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, salutem uero esset ingratus, Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiae consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sauo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque uires demonstrare nationi. Et inter hac discordia Romanorum circa Apamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque *Sex. Cæsar* militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis *dolo necatus* uiribus Bassum petebant. Quibus tam intercepti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi. Cap. ix

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatum, dolo Cassij & Bru *An. lib. 14* ti Cæsare interfecto, postquam triennium septemque menses tenuit principatum, *cap. 20* Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicabat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque Gophnam & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uillis depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfectorum, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinas. Itaque Antipater & uires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Iordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam presidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, *Herodes Syriae præficitur* equitum illi manus peditumque attributas: si autem bellum desisset, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes & fortitudo filii, causa mortis fieret. Horum enim magis Malichus, ministro quodam

regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculū dari persuadet. Atq; ille quidem iniustitiæ Malichi præmiū fuit post conuiuiū mortuus, uir & aliās strenuus rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat, si mulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palām minime persequendū esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicionem liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymā remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure casteq; celebrantibus. Herodes autē, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur, & filium suum tūc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturū se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretū. Etenim quod intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribus prædiceret ad insidias egrediaturque illi præceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armatis gladijs occurrūt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum e tribus unus respondisset, Cassij præceptum: planē, inquit, & me & patriam meā Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autē ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

Malichus inter-
ficitur

De Herode accusato & uindicato.

Cap. x

An. lib. 14
cap. 29

Felix sus-
peratur

Postquam uero Cassius excessit e Syria, iterū Hierosolymis orta seditio est, cū Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necem Malichi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascus habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijcebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; turissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa

ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, unâ & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigoni Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymâ, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namq; is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quæ Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire, & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium uenissent, amore Cleopatæ iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regêdis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudæam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad lictus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & fauorios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabāt, ut etiā quos in uinculis haberet, occideret.

An. lib. 14
cap. 21

Iudei ab Antonio occisi

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna Cap. xi

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigoni in regnum

An. lib. 14
cap. 22

in regnum inducerent, Hyrcanumq̃ deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimarum Tyri Pacorum excluderunt, cum Ptolemaiden-
 ses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quedam regium pincernā, cognominem suam, equitatus ei parte attributa, ad Iudēā iussit accedere, & exploraturū hostium consiliū, & ubi usus exegisset, præsidio futurū Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom confluent, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi
Pugna Hiero- commissa pugna, depulsisq̃ hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant:
solymis auctiq̃ multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro configunt. Ibiq̃ hostes in fugam uersos, pars Herodis in fanū concludit: custodesq̃ his sexaginta uiros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obrucat: inq̃ dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assiduæ cædes erant. Instante uero die festo, qui Pētecoste uocatur, omnia circa templū, totaq̃ ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq̃ armata. Et Phaselus quidē muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat, Inuasissq̃ deimproviso hostibus in suburbano, complures quidē peremit, omnes autē in fugam uertit. Et hos in ciuitatē, alios in fanū, alios in extremū uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admittere. Exoratus autē Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis uenientem, re autem uera ut adiuuaret Antigonom. Deniq̃ Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnē legatus de pace proficisceretur: quāuis multa dissuadente Herode, atq̃ ut insidiatorem occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidē negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq̃
Pacori dolo relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequeretur. Sed ubi ad Galilæam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atq̃ armatos offendunt: satrapam uero cōueniunt satis callide & officijs amicitia dolos regentem. Deniq̃ postq̃ dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autē in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligūt. Ibi enim de promissis mille talentis audierūt: & quod Antigonus plerasq̃ mulieres ex his quas ipsi haberēt, inter quingētas Parthis deuouisset: quodq̃ sibi semper à barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præscius quæ de his agerētur, cauere. Hæc iam non uerba erāt solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamē Phaselus Hyrcanum deferere non sustinuit, quamuis eum sapius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atq̃ in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, q̃ pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq̃ iurando suspiciōē deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq̃ à Parthis qui remaserant, quibusq̃ iussum erat, Phaselus atq̃ Hyrcanus comprehenduntur, periuriā simul ac perfidiā execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumq̃ fallere, ut extra murū procederet, sicut

sicut sibi mandatū fuerat, conabātur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquā satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptū: & Hyrcani filia Mariamme prudentissima foeminarū, multis eū precibus ne prodiret orabat, neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circū ueniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequiebantur. Et ille matrem quidem fratresque suos, desponsatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætereire iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis studio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimam condidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cū fugeret, multos sibi adiungebat. Victoria
Herodis Postea uero quā Thresam Idumææ peruenit occurrit ei frater Iosephus, turbamque sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeque necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque comite, qui satis esset obsecris, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruerant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inuebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum itidem quisque fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Marisa quoque ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent, uerumetiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxū fracto capite interijt: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusque degerasset, uiriliter moritur: dignum antea uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Verumuis autē uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animā, cognito ex quadā muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorē inimicorum uicium reliquerim. Ille quidem hunc exitū habuit. Parthi autē, quanquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus Herodion
tamen

ramen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctū in Parthiam Hy-
 canum ducunt. Herodes autē obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo,
 festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo spe-
 rabat avaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset pa-
 ternæ amicitiae, animoq; liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redem-
 ptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim
 habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, in-
 terpositis precationi Tyrjs. Sed profecto studium fortuna præueniat: & Phaselo
 mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas sal-
 uam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum, præmissis qui hoc admo-
 rent, quamprimum reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos
 per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod Nicem
 Antipatro debitā negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid
 eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ uero suafores ha-
 bebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi.
 Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehēdit, undē amicis-
 simos existimabat, eaq; respondit nuncijs, quæ dolor imperauit, Aegyptum uersus
 recedit. Ex prima quidem uespera in quoddam agreste sanum, dum post se relictos
 reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mortis
 nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat ulterius.
 Itaque Arabem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose
 tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transi-
 prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemq;
 reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra
 honorifice susceptus est, ducem sibi militū fore eum, ad ea quæ parabat, existiman-
 te. Posthabitis autem reginæ precibus, neque hiemis asperitatē, neq; marina disci-
 mina, quo minus nauigaret Romā, extimuit. Circa Pamphiliam uero periclitatus,
 maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, sal-
 uis euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, li-
 cet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem:
 eaq; cum amicis delatus Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, fa-
 miliaritatis paternæ gratia primum cōuenit Antonium: eiq; tam suas quàm totius
 generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cin-
 ctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus
 Antonius, & memoria quidē iunctæ cum Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui
 aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem cōstituere proposuit Iudeo-
 rum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quàm fauore Hero-
 dis, odio ducebatur Antigoni. Hūc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse
 arbitrabatur, Cæsarem quidem habebat, multo quàm ipse paratius renouantē An-
 tipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in
 rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem
 cerneret. Veruntamen & senatum cōuocabat, ubi Messala, & post eum Atratinus,
 astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem pro-
 sequebantur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod in-
 tra breue tempus dissidere cœpisset, uerum etiam quod antea quoque populo Ro-
 mano

Herodes Ro-
 mam nauigat

An. lib. 14
 cap. 13

mano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem toto moro senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsaregredebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio repositum. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis à Roma redeūtis, pro Hierosolyma & cōtra latrones. Cap. xii An. lib. 14

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs cap. 23

quidē uictui necessarijs abundantes, aquæ autē inopes. Vnde Iosephus quoq; frater Herodis cum ducentis familiaribus suis, ad Arabas confugere cogitabat: audivit, quod ebrum quæ in Herodem cōmiserat, Malichum poeniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium cōtigisset effundere. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam oltro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; tunc aperto prælio, nunc insidijs deciderent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reterrebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho & qui una obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaq; cum non longe ab Hierosolymis terēdisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtim deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem sperans irem Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret.

Iam uero nauirex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gēilium, per Galilæam aduersus Antigonum properabat, An. lib. 14

Ventidij & Silonis fulcus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum ducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerāt, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudæa mercede corrumperat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiae: nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit, & propositum habebat præmium necessariū Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimēto fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymā, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iūgit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes paruæ manus excursionem perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediebat, loca insidijs opportuna præoccupās, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autē facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirum eius timore perculsi. Castris autem positis ad occiduam regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs uero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes Hierosolymam obsidet

Herodes autem primo circa muros praconis uoce declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduenisse: poenasque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum oblivionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstarat, quo minus aut pracones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uertunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erat, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem sciret a Caesare, & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria solacere. Deinde hac precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulque prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, atque colas Samariae per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelae dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentum hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudaeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, praeterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, motum occupasse cacumina, & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamque diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta praesidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his quae sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumaea, & Galilaea, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses suscipere in Antigoni gratia. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumaeam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata, ut caetera Galilaeae subuerteret, atque Antigoni praesidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet uehementer ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incurstantes, non minoribus quam belli cladibus incolas afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus, unaque ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuam procedebant, pericia bellatoris fisci, & ferocitate latronis. Denique praelio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit

Herodes cum
Romanis Hie
richunta uadit

An. lib. 14
cap. 24

Victoria
Herodis

subuenit, & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes uiolenti concesserunt: qui tamen eos usq; ad Iordanem cædendo persequiebatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quam obrem primum laboris fructum militibus rependebat, ceterum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroq; castellum Alexadriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circū Athenas uersabatur Antonius. Vētidius autem ad bellum cōtra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autē speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumq; ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectū ualibus imminens, ut aliquandū quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hicq; cum familiaribus eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem capitiuitati prætulērunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orātes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitē misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria milia, sexcētos uero equites in Antigonom ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antoni literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionū, aduersus Antigonū mittit Herodi. Eorum autem ducem Machetram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conuestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis cōsilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Ma-

Machære insolentia chæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit, Iratus autē quod res aliter cesserat, quoscūq; Iudæos offenderet interficiebat, ut nec uel Herodianis parceret sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, & ad Antoniū properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem cōsequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamē Herodes a proposito suo reuocatus est quo minus ad Antoniū pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicuus demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisque placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Cap. XIII

An. lib. 14 cap. 25 **D**Um hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suū, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditū suū aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machære, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erāt, nec ueteranorū quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eō processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriā Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarētur, ubi Machæra castelli cuiusdā instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sotius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nuntij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperissima hyeme coactus, in uicū proximū recepit exercitum.

Papia

paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis praesidio, quā Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte deleteret. Iamque per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit: unde praeter spem liberatus, opinioni quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis praesagium quantum ad futurum bellum pertineret, esse conciens mane primo castra mouet: hostiumque sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina, & manum quidem cum Romanis conficere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos lauciant, eminus appetebant. ubi Herodes quoque ipse praeteriens, latius iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernaliis suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat praemium uictoriae. Herodes uero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, quoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus, ad exercitum redit, circa uicū qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudaeorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis preclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregati festinante, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem statimque caedis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, naueros in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in uicū unde uenerant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret: postremo ruens inter fugientes hostes in uicū irrupit: cum omnes domus armatis essent refertae, plenaeque propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando aedes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaque cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perisissent, fuga discederent. Statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Haec enim perficienda uictoriae fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deferere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatū ibat. Si quidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis esset praetereunt: exitus uero quam fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiant. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, ab-

De ruina coenaculi

Pappus dux Antigoni

Victoria Herodis

Bona fortuna Herodis

Pappus occiditur

scisso capite obruncat: idēq; Pherora magistro exercitus fratri suo mittit in perem-
 pti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem ri-
 gor hyemis cessit, Hierosolymam repetijt, murisq; admoto milite (annus autē ter-
 tius agebatur, ex quo Romae rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quē
 facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatē. Exercitu autē in ope-
 ra distributo, suburbanisq; diuicis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres
 ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse
 in Samariam uadit, uxorem accepturus Alexandri filij Aristobuli filiā, sibi despon-
 satam, ut diximus: & dum obsidet, subcissua opera nuptias curaturus: quippe iam
 hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum
 An. lib. 14 copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediter-
 neo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congre-
 gato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum
 non pro minima parte ducenda, propē à septentrionali muro castra collocarūt. He-
 rodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Anto-
 nio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudæorum autem
 intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infir-
 mior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporib;
 dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latro-
 cinabantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque
 aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem cōstantiores, obsiden-
 tibus oppositi, ē muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppu-
 gnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æ-
 que ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas ex-
 cogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero ali-
 mentorum longinquis trāsuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quam-
 uis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uince-
 bantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex im-
 prouiso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quā mu-
 ri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Proorsus autem neque ma-
 chinis neque machinis deficiebant, quoniam usque ad ultimum repugnare decre-
 uerunt. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolera-
 uerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgre-
 di, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxi-
 ma capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidē pro-
 pter obsidionis moras iratis: Herodis uero manu Iudaica summo intenta studio, ne
 quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quā plurimi, & per an-
 gustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiā cōfugissent:
 nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex
 ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dextram continuit: sed ueluti fu-
 rentes, omnem persequiebantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem
 neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij proster-
 nitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter de-
 risit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut for-
 minam. Itaq; ille quidem uinctus asservabatur. Herodes autem quum iam hostes
 uicisset

uicisset, ut externa quoque auxilia compesceret providebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbior, quam si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uictum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede, totius orbis terrarum imperium, uile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis praedandi licentiam milites haberent, ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriae reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quosque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post haec Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonom ducens. & illum quidem uana spe uicte cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discretam multitudinem ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatram amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognitionem suam saeuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cedens tamen contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quateret. Postea uero quam in Iudeos atque Arabes usque extendit avaritiam, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum uerbotenius annuisset Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum praecisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates praeter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potius dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudaeam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrae ducebat. Nam cum pecunijs omniisque praeda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatrae in Herodem, & Herodis praelio contra Arabes, & ingenti terrae motu.

Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudaeam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uic- cum Antioni soror tenebat: ueruntamen a Cleopatra callide, ne periculum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio, quos si uicisset, Arabes, sin autem uictus esset, Iudaeae domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ductus, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in

eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, ma-
 gno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syria Cœles Canathan cōgre-
 gati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū con-
 siliis administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Nō tamen ei parua
 multitudo, sed priore uictoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam
 uersos urgebant: in persecutione uero insidius periclitatur Herodes, Canathensibus
 ab Athenionie immissis, qui ex Cleopatře ducibus semper ei fuerat inimicus. Nāq;
 horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxo-
 sa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cede prostratis. Qui uero ex præ-
 lio seruati sunt, in uicū Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum ho-
 minibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post acce-
 pra clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quā usus poposcit. Huius ei uolun-
 tis causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt.
 Non enim repentino commissio prælio ullum Athenio insidiandi tempus habu-
 set. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduis fines eorum incursionibus infestans,
 quodq; semel uictus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei
 diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Namq; uer-
 ris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia pete-
 rit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; Arabas
 in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affin-
 gens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem super-
 esse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudæis,
 Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magni-
 tudine quā assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandū incitare tentabat,
 hæc dicens. Rationem habere non uidetur, cur uos præsens formido perculerit,
 Nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori uobis esse nō miror. Ignauum
 est autem perpeti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi sunt. Ego enim
 tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim de-
 um hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tantum manu
 armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autē spes est, quæ
 non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrā-
 riæ, apud homines certæ sunt: sed in utranque partem uideas fortunam nutare ui-
 cissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictor-
 es, post ab hostibus uicti sumus, & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capietur,
 uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē pro-
 uidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit.
 Nam cum ferociore quā opus erat fuistis, & præter uoluntatem meā in hostes
 egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autē uestra cunctatio, & mi-
 nus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamē an-
 te præliū sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerere: conscleratisq; ho-
 stibus planū facere, quod neq; humanū aliquod malum, neq; ira cœlestis unquam
 deprimat fortitudinem Iudæorū, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam
 in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penē captiuos abduxit.
 Nihil autem uos terreat rerum anima carentiū metus: neq; arbitremini, terræ con-
 cussionem, alicuius futuræ cladis esse portentū. Naturalia namq; sunt elemētorum
 quoq;

quoque uitia: nullumq; damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentia quidem, uel famis uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiā uictis: imò enim uero maximū imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugiet maximum eius lumen inuictamq; dexteram. sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obediētibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluvium transgressus est. Castris autem Philadelphię positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens congredi. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regi facile repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo cōtrā procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriuerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamē alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictorię desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uero à semetipsis conculcati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallum cōpulsæ est, eosq; statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardesciente siti, catervatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circumsternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uiroꝝ eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. xv

MOx autem illum excepit delueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; transiit, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adijt eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulaui, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumētī milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui.

Nam

Congreditur
Herodes cum
hoste

An. lib. 15
cap. 7

Nam cum auxiliū minus commodarem, optimum ei consiliū dedi, unam esse dicē Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cū eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamē fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quā tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quē aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regē ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem cōmemorauit. Ille autē prius eum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracūdia Cæsar, multa illū & grauiā pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumque primū cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cœnamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiā ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis parū esse Herodi regnum, tam Cæsar quā milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, nō solum ceteros eius honores auxit, uerū etiam regno partem finiu addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insuper ciuitatū Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autē magis liberalitatem Cæsar, incitabat, quā magnus animus accipientis. Post primā uero Actiada, etiā regionem quæ Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eiisque continentem Batanzam, itemque Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquā ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autē ad Varronem tunc rectorē Syriæ confugerunt, eūque deprecati sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autē his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autē milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamque Zenodoro abstulit, quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumque præterea totius Syriæ procuratorē constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnē quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippā amabatur, ab Agrippa uero

Responsio

Cæsar

*Herodi Cæsar
diadema im-
ponit*

An. lib. 15

cap. 9

ueto post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleua-
tus animum, maximam providentiæ partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode: Deq; munifi-
centia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate. Cap. XVI

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instauravit, & duplū terræ spa-
tium quàm fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magni-
ficentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à
septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re-
minis, quàm regni sedes largis opibus renouatū, Antoniam uocauit, in honorem
Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas æ-
des in ea maximas atque pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam cōfer-
ri posset, ædificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsaream, Agrippium alter-
ram nominauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumseri-
psit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica
regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten ap-
pellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: ubi
templum quoq; maximum inter ædificia, & circum id aream trium semis stadio-
rum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia
præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templū circa
Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi mon-
tis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit
ambrosium, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ recepta-
culum conuocatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terrā in-
ueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes:
& (ut quidam putat) hoc est Iordanis principiū. Sed ueri fidem in posterioribus in-
dicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos
regias, meliores alias, & quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabri-
catas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Porro non est idoneus regni lo-
cus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quàm fines suos templis
repleuit, in prouinciā quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa
quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset
unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura
munificentia suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia
decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam
inter Dorā & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit
importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctu-
ante cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas unda-
rum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatio-
rum maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Pi-
rao maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fe-
cit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficul-
tate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo
uero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Meritis enim quan-
tum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quo-
rum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis
decem

An. lib. 15. ca.

10, 12, 13, 14

De Sebastie
condita

Panion

decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda ce-
 labat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant flu-
 ctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo por-
 tus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima
 atque pulcherrima ex nepote Caesaris Drusium cognominata est. Crebri autem for-
 nices ad deducenda quae portus haberet: proque fornacibus, & circum eos, pila saxea,
 & lata, quae naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentriona-
 lis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero to-
 lossi tres, utrinque fulcri columnis: quarum a leua quidem intrantibus stantes solida tur-
 ris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersae turris magni-
 tudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido itidem lapide: parique
 mensura spatiorum, ciuitatis uic tendentes in portum. Contra ostium uero portus,
 in colle, Caesaris templum magnitudinis simul & pulchritudine praecipuum: in eoque
 Caesaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar fa-
 ctus est, Romano autem par, & Iunoni, quae Argis est. Oppidum autem provinciae
 dedicauit, rebusque aduectis portum, Caesari uero conditoris honorem, unde ciui-
 tati Caesareae nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, am-
 phitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen
 ei Caesaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade
 maxima praemia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij successi-
 fores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam
 Agrippium bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam
 portae inscripsit, quam ipse in templo aedificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam
 dilexit, nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, flu-
 minum arborumque diuissimam, eamque Antipatridem nuncupauit, & super Hierichun-
 ta castellum, natura tutum, & pulchritudine praecipuum, muro cinxit, atque in hono-
 rem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hier-
 osolymis aedificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabi-
 tur. Aliamque ciuitatem in regione quae a Hierichute in boream tenditur, Phaselum
 nominauit. Cognatis autem & amicis aeternae gloriae traditis, ne sui quidem fuit im-
 memor: sed castellum contra morem Arabici lateris propugnaculo permunitum,
 de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque in marinae formam manu factum
 qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, mu-
 nificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus
 est. Ambitum autem compleuit aedibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum
 interna membrorum facies clatior esset, uerum etiam foris parietes ac maceriae te-
 ctique largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex
 longo intervallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabrica-
 uit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Quin
 & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quae & sarcinas & amicos recipere
 possent, aedificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur ca-
 stellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis aedificijs,
 animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nam
 quae apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quae gymna-
 sia dicunt: Bibli autem murum, exedras uero & porticus, forasque & templa Beryti at
 Tyri

An. lib. 15. ca.
 10. 11. & lib.
 17. cap. 5.

Agrippium

Antipatris

Cyprus

Phaselus

Herodium

Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochenisum Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixâ, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaïæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopiâ, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothesia ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothesiæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis cetuis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terreat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli celsit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundâ aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo Cap. XVII

AT uero publicam ei felicitatem mœrores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxore ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorû causa quos Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eo commeandi facultate concessa. Deinde autem coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafanes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorû paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mor-

Cc tis eius

Frumenta ab
Herode egen-
tibus adminis-
trata

An. lib. 15. ed.
3. 8. 9. & lib.
16. ca. 13

Mors Hyrcani

tis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme suscepit, duæ foemine, cæteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatē, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamæ suffragabatur; qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorū nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum nanque in eum Mariammæ erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarū probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obryciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanq; puer erat parcebat, quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hiericūta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariammæ probro dabat, sororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui aut indignatione mulieres sæuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatraz sequitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, cōmendabat uxorem: mādato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurāte, quodq; nunq; esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unq; Iosephum mandata sua proditurū fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset, in regia spatiaur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tēpore criminandi, suspicionem de Iosepho cōfirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, cōfestim utrunq; iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam, & postq; iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis aut cupidinis erat, ut ne mortuā quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanq; uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ aut iracundiæ succedunt filij, & immanitatē sceleris reputantes, non aliter suspectū patrem q; si hostis esset, habebāt: idq; & antea, q; diu Romæ in studijs erant, & multo magis postq; in Iudæā reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorū, mentiū quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amica suæ Salomes, quæ matrē amborum accusauerat, filiā duxit: alter Archelai Cappadocū regis. Vnde accessit etiā libertas odio

odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: & alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, focero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusaturus Herodē. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurū aduersus filios, adducit Antipatrū ex Doride susceptū: hisque illum proponere modis omnibus coepit. Qui cum hanc mutationē tolerabilē non putarent, ac priuata matrē aeditum proficientē uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, irā prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autē etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & uarias in fratres suos calumnias conferebat, quādam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittebat, donec omnino spē regni abscidit fratribus suis. In testamēto enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio & ceteris obsequijs praeter diadema utebatur. Tempore autē uoluit etiam suam matrē in cubile Mariāmes inducere: duobusque armorū generibus in fratres usus, blāditijs & calumnijs, regi obrepfit, ut etiam de filiorū morte cogitaret. Quapropter Alexandrū quidem secum Romā pater abstractū, ueneni sibi dati reum apud Caesarem postulauit. Ille autē uix deplorandi copiam nactus & licet apud impetitissimum iudicem, tamē Herode & Antipatro prudētiorē, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cū praeter innocentiae conscientia eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicēdo, postremo prolocutus quod eos pater libet occideret, crimen illi obiecit, & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spreto, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autē lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirēt, ille autē telinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniā argumentū odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias nō auderet. Cum autem Ciliciam praeternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratia referens, & redintegratae concordiae causa laetus: quippe nihil moratus amicis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quā Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusque filijs prope astantibus causam reddit profectionis: multasque deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationē sedasset: & quod regno maius esset, concordia filijs praestitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autē cum mea comoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiae meae socium primū Deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successionē regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autē Caesar iunxit, & pater instituit obseruate: nō iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colētes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum laetitia, cui praeter aetatem obsequitur, quantū ei quem despiciet doloris infliget. Quos autē singulis coniunctos esse oporteat propinquos atque

amicos ego distribuam, & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionumque causas ex contubernaliu nasci malicia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo aut, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spe habeant in presentia. Non enim regnum, sed regni honorem filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores porientur, pondus aut rerum tametsi nolim, meum est. Consideret aut quisquis uestrum aetatem meam, uitaeque institutum, nec non etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum, ut de me cito desperetur, neque uoluptatibus assuetus, quae adolescentium quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uero ita colimus, ut in longum nos aeuum progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui haec adolescentibus studia ferociae nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse praemium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, instructuor sam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluae sunt, deinde Caesarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea quae iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc aut uobis & uestimenta & obsequia dabo regalia: Deumque oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hec locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus aegre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succedebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude coelabat. His aut pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures aut amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem tum adiectione deferrebat. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, si cubi liberior paulo fuisset. Semper aut qui eum iritarent, sub mittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiae dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quae contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum aut caute uniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaissent fauore simulato, id quod primo reprehendisset mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat, & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu

De iuuenibus
Antipatri
perfratribus
perdendis

de affectu adolescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorū clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia namq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorū perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sauior erat, multoq; plus q̃ priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquā omnes, ut Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: nō minus tamē praecepta regis quēq; ab adolescentibus separabāt, qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitivos suos quāuis ex ciuitatibus nō subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palām inculabatur à patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabātur. Eodem autem modo etiā Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias angebat Alexandri quoq; uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate cōmemorans, cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hytaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicā sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sauientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autē, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnū obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorū scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His cōmota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Ex præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, calumq; eius cū gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerētur. His de causis, Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem cor reptionis abscideret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminatum inuidiā deprecando, fictas eas esse dicebāt, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoq; debere, omnia facilitate credendi, ad tam maledictis obstruere. Nunq; enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrē, præsentī metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infen-

Anli. 16
ca. 7.

sam & patrum Pheroram: uterque autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiā tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptū ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uirga regina Herodē opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamvis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorū quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta cōfessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ consciū esse Aristobulum Salomes maritū, cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserant. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllæo procuratore Obolæ regis Atabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta aut & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transijt, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminē id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius aut dormitū eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexāder cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorum coacti, & stuprū statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerūt: quomodo eos sefellisset Alexāder, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret, ac præ ceteris ipsos. Quin & obsequia potentiū Alexandro clām patere, militumq; rectores, itemq; ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens, dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque tegnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisq; odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebatur. & mendacio quidē confestim fides habebatur, erant aut criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnā. De uita namq; periculum regis quæstiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc aut sæuitiæ processerat, ut nec eorum quem quam humanius aspiceret, qui accusati nō essent: uerum etiā amicis inimicissimum sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sequebatur. Accessit malis Antipater, collectaq; propinquorū ceterua, nullū criminationis genus omisit. Tātus aut ineptia sua regem cōmentisq; delatorum

delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita: alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt, tempusque observare, ut illo dum ueniretur occiso, Romam profugerent. His tamen uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen animo rex credebatur, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assensendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, eorumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quodam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauiora de optimatibus clamantes, cum mature in Iudaeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filio, quibus etiam providentissimo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo con-

As. lib. 16 cap. 2. 9

gressus, ubi nam est, clamat, exitiabilis gener meus: aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono marito nomen. Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquit, nata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuere Alexander: ego namque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestionem tecum habere, quam tuamque dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatore filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus incerpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei praebet, singulisque capitulis insistens, cum eo deliberabat. Unde

As. lib. 16 cap. 2. 9

occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, inquit, ne forte adolescens tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adolescensulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum aetatis impellerent. Ab eiusmodi namque hominibus non solum adolescentulos falli, uerum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namque hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensorem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai praeualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insinularetur omnia confiteri, & a fratre, praesertim cui dilectus esset, ueniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atque ueste cum lachrymis, ut quae miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur:

Ecce 4 namque

namque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras summet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. Ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem copulit ultro pro adolescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatum Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, uxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem namque fieri audaciã, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaque & ipse rediit cum adolescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Casare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictis familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Panychis uocabatur: itemque amicorum eius quæque pro merito, quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecti sunt. Non multo post quidam in Iudæam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæ sitam fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circūuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio preuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepsit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uero, quod regina creatus, & regiæ uir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidem adolescenti bona fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Unde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur.

An. lib. 16
cap. 11
Eurycles

querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum intetemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: afflicto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adesset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextrā: uerum sceleri tāto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successione regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari, & prorsus ubique imitem sibi patrē inueniri, soli quoque Antipatro indulgentem: ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occasione fore Archelaū socerū suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis, nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in quibus delicijs, quibusque actibus partem sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturū & aui & matris necē, omniaque scelera regis reiecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, qui quoque adhuc insidias retardasset. Rex autem nodum præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem uero domus suæ pestem, ac totius

*Inuendit et
Tyrannius
accusati*

ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodē reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quæsitus abusus est. Postremo apud Cæsare accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est Commemorarum huic Spartiatæ conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quæ ille insinularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmavit. Nec tamē id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratissimum sibi iudicantē, qui secum eadē crederet, eisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut saluti suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insinulatā, quorum ante fuerat accusata: quod Sylæo Arabi nubere cupiens, quē sciret eius inimicū, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adolescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium uinxit, & seperatos asseruari præcepit. Deinde Volumniū militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympū, descripta ferētes indicia, proficisci iussit ad Cæsare: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Cæsar ob adolescentes indoluit, uerum potestatem in filios à patre auferendā non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturū dicetis, si in communi consensu propinquotū suorum prouinciæque rectorū de insidijs quæreret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uero fugā tantū esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes, cumque Berytū, quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudiciū. Præfederunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriæ, præter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectū habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantū uisū fuissent, omni modo ad misericordiā cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiā nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum præsentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contra diceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriā uincere, singulos sententiā proferre rogat in filios. & primus Saturninus cōdemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronūciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortē alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, uel odio: neque indignatione quisque necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudæa

sa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usq; processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atq; inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidã regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atq; amicum, & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem periisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero, inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidẽ Pheroras & Salome fidẽ apud te aduersus filios tuos habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes, Veruntamen cogita, ne ille quoq; militibus odiosus sit, propter cædem omniũ fratrum. Nullus enim est, qui non adolescentiũ misereatur, principum aut plurimĩ etiam palàm grauitè ferunt, Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex aut statim illos & ipsum cũ filio cõprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans prosilit: ac mihi quoq; Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrũ daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusq; filium, & tonsorẽ subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se resigni, si eum sibi condonasset, indicaturũ promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; re mature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis. Aristobulo & Alexandro uitæ fuit.

Andria Tironis incrementis Herodem

*An. lib. 16
ca. 13
Tryphon regis tonsor*

Filios suos Herodes offocari præcipit

De conspiratione Antipatri contra patrem

Cap. XVIII

Antipatrum uero, cum iam sine cõtrouersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum nõ mediocriter sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tygranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Beronice autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atq; amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat, cunctis quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu

*Odium omnium in Antipatrum
An. lib. 17
cap. 22*

sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipiendum benevolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut & si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omni modo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque uigilanti ad suspicandum, palam uero eum supplex adire ausus est, coramque deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadæ, quam fratres eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filiis, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, qui de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem senioribus dictis eum protelat. Postea uero blanditis eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filiae Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedere Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Sylleo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio

*Vxores &
proles Hero-
dis earumque
coniugia*

hoc studio destitisset . posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimo-
 nium dedit: eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tra-
 didit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, alte-
 ra fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commodi-
 tate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiecta q; malignitati fidu-
 cia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non poterat,
 securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam cõfirma-
 to regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas
 excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, nec non & matre Anti-
 patri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias cõtumeliose tra-
 ctare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias
 quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia:
 quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delar-
 tione mulieres, quodq; Herodes ægre tulisset, aperto quidem conuentu & familia-
 ritate abstinerunt, contrà uero discordare inter se rege audiente simulabant: cum
 his adeo colluderet Antipater, ut palàm Pheroram minime dubitaret offendere:
 occultos autem cœtus & nocturnas comestationes agebant: eatumq; cõsensionem
 fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cun-
 cta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cõiugem,
 quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq;
 concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pha-
 risæis mercedem contra se præbuisse, fratremq; sibi hostem reddidisset expugna-
 tum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
 uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge,
 aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verum il-
 le palàm præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat, metuensq; obser-
 uationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effe-
 cit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem
 mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit, cunctis quæ
 usui forent, magna q; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unà portan-
 dum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
 des, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Ro-
 mam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de
 quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autē cum Areta rege suo cer-
 tamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido po-
 tentissimum, redempto q; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in
 Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per
 eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud
 Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi ex-
 pedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem
 in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regiq; indi-
 cavit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseru-
 ri oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula re-
 gis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum

An. lib. 7
cap. 3An. lib. 7
cap. 4

corripi, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Syllæ amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit Cap. XIX

AT Herodes Pheroræ uehementius imminebat, ut repudiaret uxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exitum finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est.

Pheroras moritur Nam & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quinit: intra dies enim paucos est mortuus. Quæ licet usque ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denuntiavit, clarissimaque funus sepultura dignatus est. Unus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est. Transiit autem in Antipatrum autorem poenæ sceleris, ex interitu Pheroræ nata principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quandam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæ consilio: namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibique tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terrarumque rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindictæ. Hoc rex initium nactus, persequabatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Una quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammæ eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripssisset heredem, qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo

suo standum arbitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerūt, odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Deniq; nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusq; habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrē furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; in nocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum uenenum malum pertraxisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, nō in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi respiscere potuit (nam casus eum perturbauerat) quamobrē se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: si falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neq; sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, cōiunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc affer propere, meq; uidente consume, ne ad inferos quoq; ulticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussu attuli: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinā accepisse dicebant. Totū autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; indices, & à suspitiōibus remotissimos ad probationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc

*Antipater
Samarites*

*Mariamme
neficioꝝ
conscia*

Dd 2 enim

enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorē scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis. Cap. xx

POST hæc etiā Bathyllus, nouissima consiliorū Antipatri fides documentis accessit. Namq̃ is erat quidem libertus eius: aliud aut uenenū ferens, hoc est, aspīdum uirus, aduenerat, aliorūmq̃ serpentū succos: ut si prius fuisset inualidū, hoc se Pheroras cum sua cōiuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam cōtra salutis patrem audaciā, uelut operam subcisiuā, habebat epistolas aduersum fratres cōpositas ab Antipatro. Erant aut Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magnicq̃ animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinās, quasdā in eos literas ipse finxit, amicorū nomine Romę degentium. Nonnullis autē corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quereretur, seq̃ accitos esse grauitè ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq̃ maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq̃ adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam uero adolescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo quidem tēpore scriptoribus epistolarū, quas in fratrum perniciē simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuū confundere tentabat indicia, uestem preciosam uariāq̃ stragula, poculaq̃ argētea necnon & aurea comparando, aliaq̃ plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas cōlaret. Deniq̃ ducenta talenta retulit expensa, & eorū maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis aut malis eius tunc minoribus maiore cōtectis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uero de iteratis fratribus conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq̃ honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq̃ ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoq̃ literis beneuolentiā simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoq̃ offensionem posset cōponere, quam expulsam, esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ suscepserat epistolā apud Tarentum, eumq̃ uehementer luxerat: id aut nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quā malificiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ cōfecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauī, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderim delatus est, subit eum quædā materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quā pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namq̃ timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi magis

Bathyllus ap/
prehensus

Doli Antipa/
tri in Arche/
laum & Phi/
lippum

An. lib. 18

cap. 8

Antipater
enocatus

Roma

Male sibi con/
scius Antipa/
ter dolet Phe/
rora mortem

magis, quàm quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumni-
antibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsen-
te illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones
incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipe-
re, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq;
in Sebastum Cæsariæ portū defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxi-
ma solitudo cum omnes eum deuiterent, nullusq; auderet accedere. Nam & si sem-
per æque inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos au-
tem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fa-
ma repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel cla-
rius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susce-
ptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate cœlabat, metuq; pe-
nè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neq; fugæ spes ulla erat, neq; circun-
stantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nun-
tiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum
pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset, hoc sese impuden-
tia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus,
sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem
Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, cōfirmatusq; audacia,
uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite decli-
nato, exclamat: Et hoc partidæ est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuo-
lutus sis. dispereas, impium caput: neq; me attingas, priusquàm criminibus te exuas:
dabo enim tibi iudicium & iudicē, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quem
admodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo callidi-
tatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater quia respondere nihil potuit,
reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes
exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Poster-
ro autem diē rex adhibito propinquorum atq; amicorum cōcilio, Antipatri quoq;
amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in qui-
bus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea lite-
ras ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniā illa omnia patri tuo cognita sunt,
caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaq; his unā
cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris ceci-
disset: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni
meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxiam, si tu uelis. Ille autem magna uo-
ce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & quiuis iustus iu-
dex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autē ne mea quoq;
tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignū deputes, qui tales filios gentierim.
Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam scelestos indulgen-
tissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detulerā, eosq;
Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus am-
landosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro
magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxima se-
uitas querebatur. at uero hic belua, patientia mea supra quā satis erat expletus,

*Antipater ad
patrem ingre-
ditur*

*Herodes ad
pud Varum
accusat Anti-
patrum*

in me satietatem suam profudit: et ceteris diu uiuere sum uisus, meamque senectutem gra-
uiter tulit, rexque fieri non nisi patricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua-
ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi re-
gina pepererat filijs, regni mei uicariū declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor
meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eo-
rum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus?
cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi: aperte autem regni successionem
testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talento-
rum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauig-
gaturus dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris
seruatorem, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipa-
ter admiserunt? quodue de his habui tale indicium, quale demonstraui huius insi-
dias: etiam approbo, quia ausus est aliquid patricida, rursumque ueritatem dolis spe-
rat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui: & quàm sit ueris-
sima dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam mor-
nebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem.
Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi for-
te parasset insidias, Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur
luctum peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic pro-
pugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quem
admodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorē quo-
pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me do-
mum meam, mihique amicissimi semper insensu sunt, ego quidem factorum iniquitatem
flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem si-
tierit elabetur, etiamsi per omnes filios meos indicia uentura sint, Hæc dicens, ipse
quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis
probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum pro-
stratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defecisti. Nam
quomodo ego patricida, quem tu semper seruatore te habuisse commemoras?
Aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo
demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cœ-
lestem latere iudicem omnino non posset, qui utique præsto esset, & cuncta conspi-
ceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tra-
ctauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regna-
bam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quia tui seruans, alijs ti-
mendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum
habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque
bestiæ animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerem: quem, sicut tu di-
xisti, reduxeris, totque filijs anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bo-
norum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque per-
regrinationem meam, quàm longum liuori tempus magnumque insidiantibus spa-
tium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contem-
neret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terræ Cæsar, qui
me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me
criminationibus ueriores. his me defendo. hæc affectus erga te mei argumenta cer-
tissima

tissima. Recordare quā inuitus hīnc nauigauerim, latentes in regno contra me ini-
 micitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem
 accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; ni-
 hil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam &
 apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem de-
 precor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea per-
 gant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum tor-
 mentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans
 & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem,
 quo minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Ni-
 colaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem ab-
 stulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi as-
 cribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse de-
 monstrans, etiam superstitibus eū insidiari quasi successionis captatoribus affirma-
 bat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cū au-
 tem ad ueneni probationem uenisset, per ordinē proferebat indicia, etiam de Phie-
 rora crimen exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, cortu-
 ptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs di- *Profertur*
 ctis & probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille *uenenum*
 nihil amplius elocutus, quā, deus testis est innocentiae meae, silensq; iaceret, uener-
 num petijt, idq; cuiusdam damnatorum capitis ex custodijs bibendū dedit: eoq; sta-
 tim mortuo, quādam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsa-
 ri scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilōq; minus rex Antipatro uinculis tradū-
 to, cladis suae nuntios ad Cæsare mīsit. Post hæc Salomen appetisse insidijs argue-
 batur Antipater. Quidam enim ē seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens
 cuiusdam Acmes nomine, ancillae Iuliae: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salo-
 mes epistola inter literas Iuliae reperta, clam ei beneuolentiae causa mīsisse. Ipsius au-
 tem Salomes in epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima
 continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant fictæ, isq; Acmen pecunia corruptam,
 ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum
 scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epi- *Epistola Ac-*
 stolas mīsi, certo sciens, regē sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene *mes ad Antip-*
 autem facies, si cōsummatīs omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hæc *patrum*
 epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne
 forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penē sororem pro-
 pter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo minus
 ab eo sumeret omniū causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo
 impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit lite-
 ras ad Cæsarem, ac propterea testamēto mutato, exemit nomen Antipatri, regēq;
 scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos An-
 tipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & u-
 xori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propē quinquaginta: cæterisq; omnibus
 agtorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis do-
 nis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

Cap. XXI

Dd 4

Morbus

Morbus autem ingrauescebat, quod cum senectus pariter ac moeror urgeret,
 An. lib. 17 648 & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeo ha-
 bebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Actio-
 rem autem faciebat aegritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere
 superuacuo, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates ac-
 cidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistae duo, qui summe sci-
 re leges patrias uidebantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria pra-
 dicabantur: Iudas filius Sepphorae, & alter Margali Matthias. Hos non pauci ado-
 lescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exerci-
 tum congregabant. Qui cum regem audissent moerore ac morbo tabescere, apud no-
 tos loquebantur, oportunum iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataque
 aduersus leges patrias opera destrueretur. Siquidem in templo nefas sit, imagines
 aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea
 dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream.
 Eamque tunc monebant sophistae ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod
 inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare: sic enim deceden-
 tibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo:
 minus autem fortes & sapientiae suae nescios amare animam imperitia: magisque morbo
 cupere, quam uirtute defungi. Dum haec illi differerent, rumor subito peruagatur,
 regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsosque
 meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam
 ex tecto aurea securibus abscidebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua
 ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propè ad quadraginta iuuenes comprehen-
 sos, regi exhibuit. Qui primùm interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent,
 fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exul-
 tarent tantum, quibus mors immineret, ab his quaereret: quia post mortem bonis plu-
 rimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiae mor-
 bum superat, atque in concione procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus
 & quod occasione legis patriae quaedam maiora tentassent, uelut impios supplicio di-
 gnos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quaestio iret, precabatur, ut
 primùm facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenae subditis, ceteris indi-
 gnationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant
 cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unam comprehensi sunt, obruncandos car-
 nificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus dis-
 ferebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis ha-
 bebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, per-
 desque tanquam ex intercutis uicio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoque
 An. lib. 17 649 uirilis membri uermiculos generans, ac praeterea creber anhelitus, & irrupta eum
 suspiria membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui haec ad diuinitatem
 referrent, uisionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum
 cruciatibus luctaretur, uitae tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem spera-
 bat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quae in
 lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui
 sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solium
 plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta tor-
 queret

queret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hiericunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursum uictus (nam inedia tussisque pariter uolentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiâ cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cū uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fiduciā recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, ut se solueret, atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi uelociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quàm uires ægrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natum maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo inter fecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem regis exercitus, cū marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & utumqueque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericunta collectis, Ptolemæus anuli regis curatos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinē consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque regni administrationis noticiam. Omnium namque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse uoluit, cætera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, cōfestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantiū: militesque per cuneos & populos adeuntes, suamque promittebant, deique beneuolentiā precabantur.

Hinc

An. lib. 17
cap. 10An. lib. 17
cap. 11

*Pompa fune-
bris Herodis*

Hinc ad sepeliendum regem operam cōtulerunt. Nihil autem munificentiae prater misit Archelaus, sed omnem ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Lectus quippe totus erat gēmis auroq; distinctus, thorax aut purpura variatus, corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositū: corona uero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis, praterea satellites agmenq; Thraciū, Germaniq; & Galli, uelut ad bellū instructi omnes antecedeabant. Cætera uero militū manus armata, ducesq; suos ordinumq; principes sequebātur decenter. Quingenti aut serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatū est in castellum Herodion: ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SECVNDVS

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ Aquilæ.

CAPVT PRIMVM

*An. lib. 17
cap. 11*

Virbarum autem nouarum principium fuit Archelao Romanam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius estimabatur) candida ueste indutus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoq; in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime uulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen aliter non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericunta uoluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterū alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se uicissitudinē relaturum, si ab his, quorum etiā esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiūq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari, alij uectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi cōmunis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiūt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrjs interijisse dicebant. Eorum aut mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamabant: ac primū, quem is constituerat pontificem reijciendum, alijq; pietate præstantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat, metuentē, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quam

*An. lib. 17
cap. 12*

quàm uí experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militũ, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illũ seditionis autores, ubi ad templũ uenit, priusquã uerbum faceret, lapidibus proturbauit: & alijs post eũ mulcẽdi sui gratia misiss, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neq; si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaq; instante azymorũ die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurima uictimarũ copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris, multitudine religionis causa descendit: cũ illi qui sophistas lugebant, in tẽplo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc aut metu Archelaus, antequã omnẽ populum morbus iste corrumperet, cohortẽ militum & tribunũ qui etiã seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne uulgus excitatũ, multos lapidum ictibus interfecit, saucius uero tribunus uix elabitur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali actũ esset, ad celebrãda sacra cõuersi sunt. Sed Archelao sine cãde iã multitudo cõprimi non posse uidebatur. Quamobrem totũ illis immisit exercitũ, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cũ sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propẽ ad tria milia hominum occidũt, reliquam uero manum per montes proximos disiecerunt, Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquẽq; ut domum recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiire. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnã uero egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; regis filijs, generq;, specie uelut Archelao ad obtinendã successionem adiumento futuri: cetera uero causa, quæ contra leges in templũ admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, aliter, hoc est Archelaus, Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodũq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarũ discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Nõ tamen immemores Archelai mandatorũ custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc aut Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentũ firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui cũ Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat aut secum matrẽ, fratremq; Nicolai Ptolemæũ, in quo pro fide apud Herodem probata, nõ nihil uidebatur esse momenti. Nãq; illi fuerat amicorũ charissimus. Oratori aut Irenæo propter dicendi acrimoniã plurimũ confidebat: unde etiam qui se morderant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quicq; præcipue liberi omnes suiq; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc nõ impetrarẽt, Antipam regẽ habere. Ad hoc etiã Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaq;

*Nauigatio
Archelai*

*An. lib. 17.
cap. 13.*

digesta

digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt : & post eos Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemaum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem . Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad conciliū uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filiū adoptiuum: *Antipater* atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius *Antipater* (nam *pro Antipa* que is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationē proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris canilaretur, quem iudicem successionis expectare noluisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones : & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à rege impetranda petisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cū ista fecisset, modo regni umbrā à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiā luctum patris asimulasset, obijciebat: cum interdiu quidem personam componeret in mœrorem, noctu uero ad comestationes usq; potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat, Totius enim orationis suæ uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaq; huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidē regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus *Antipater*, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cædem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successionē dignus esset, ostendit: certū uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso con

de concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamēto continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorē, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos. Cap. II

Sed antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Maltha^{An. lib. 17} ce, morbo correpta moritur. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nunciantes: quod Varus fore prospiciēs, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarū rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderēt, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septem diebus exactis rediēs, ex eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum sed indignario congregauit. Deniq; cōcursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiāq; in occiduo prope regiā tractu, circumfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum nuncijs precabatur, ut quā mature ferret auxiliū, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descēdere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea uero quā multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes ulcisci facile poterant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succendunt portus, opere; magnitudine atq; ornatu mirabiles, ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebātur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebātur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendiij periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepēdo, in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerūt, & quadraginta ex eo talenta diripere: quorum quæ furto sublata non sunt, cōquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam uirorum quā opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum legione abundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionū plurimi, qui ad eos spōte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus

Rufus &
Gratus

Ee ui cor

ui corporis atq; prudentia, etiam si nullam manum obedientē haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidem instare obsidio ni, simul & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamātes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quāvis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodē tempore per Iudæā plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidē duo milia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabāt: quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentia cupidos manus mouebat. Trās flumen quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptis, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonē compendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunq; Iordani proximæ fuerūt sedes regia, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiā pastor quidam, cui nomē erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animæq; fiducia mortē contemnētis impulsus est, ac præterea fratrum sibi similium robore, quorū singulis tanquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autē ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidē etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autē post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquā effugeret qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus, Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumēta legionī atq; arma portabāt. ubi Arium quidē centurionē & quadraginta fortissimos iaculis confecerunt: cæteri uero in eodem periculo cōstituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modū contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo uero qui ætate sequebātur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cūctam inflammabant Iudæam.

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos.

Cap. III

An. lib. 17
cap. 16 **V**arus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legionī metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos

gentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemai diptopinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem aduicem positis, qui appellatur Arun, Ptolemai possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferētis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiire fugientes: qui uero intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidē se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducētes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum, multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos nō auxiliantiū more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De Ethnarcha Iudæorum instituto.

Cap. III

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante sedi- An. lib. 17
tionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petituri. Erant au- cap. 17
tem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plusquā octo milia Iudæo-
rum Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amico
rumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædifici-
um admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum le-
gatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte
secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiā recusabant,
& cum accusatoribus cōspici pudore Cæsaris prohibebātur. Inter quos erat etiam
Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo,
ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuis-

Ec 2

set, partem

set, partem aliquā mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui usquā fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarētur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteris ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem cōdonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpessi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamē ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissimę seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebraissent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suam cōiungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari nūc decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset cōtra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erāt proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix parēret. unā etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerāt, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchię nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturū esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alterā Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat transflumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniā, Philippo destinatæ sunt: quæ talento rum centum redditus ministrabant. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatā, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominā & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebātur. Domū uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autē cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit.

Diuiso

Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoꝝ Alexandro eoꝝ deprehensio. Cap. v

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romano, An. lib. 17
 Irum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Hero, cap. 18
 des necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumꝝ inde transmissus, ibiꝝ ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisꝝ muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeꝝ nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: & Cæladum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duriciam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum, ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: cōsulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiectos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suaforem uero eius interfici iussit. Melijs autem sumptum detrimentum pro amentia pretio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

Caput VI

Ethnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum An. lib. 17
 Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoꝝ principatus sui cap. 19
 anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsarem huiusmodi somnium uidisse commemorant. Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldæorumꝝ nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus. Simon quidam Essenus ge-

Ee 3 nere

nere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quos significasset numerus aristarū: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. *Interpretatio* Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est *somni* uocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiae Cappadocum regis, referre: quā cum Alexāder prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, a quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domiciū apud patrem in uiduitate degentē, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam redijt, uidere uisa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libyæ cum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris auarissima uiri. tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem nō dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo; De tribus sectis apud Iudæos. Cap. VII

Ab. lib. 13
cap. 12 **I**gitur Archelai finibus in prouinciā redactis, procurator Coponius quidā eques Romanus missus est: ea sibi a Cæsare potestate mandata. Hoc disceptāte, Galilæus quidā, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deū ferre mortales. Erat autem propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducæi, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore cōiunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neq; cupiditatī succumbere, nitutem maximā ducerent. Itaq; nuptias quidē fastidiūt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimentam: sed quia cauēdam putent intemperantiā foeminarum, nullam earum uni uiro fidē seruare credentes. Quin & diuitiarum cōtemptores sunt, rerūq; apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona cōtubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dūmodo semper in ueste sint candida. Designatos autem cōmunium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multa domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinatur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta cæteraq; usui necessaria tneatur. Amictus autē cultusq; corporis

poris omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studio se fuerint operati, rursus in unum congregantur: linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quod neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibû sacerdos anteuenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usq; ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi coenant, considentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repperint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs aliq; cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidē rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt, Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periuurio deterius uitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitratur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamq; uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annū integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quàm incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, & neq; propria sponte nocere cuiquam, neq; ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare maxime uero principibus. Neq; enim absq; uoluntate dei, quiquam posse principatus potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nun-

quam se ab usum uiribus potestatis ad cōtumeliā subiectorum, sed neq̃ aſſe
aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere
propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram serua
re ab iniustis compendijs, & neque aliquid de mysterijs consecratos coelare; neq̃
profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispian morte compellat.
Super hæc autem addunt, nihil se dogmatibus aliud quā ipsi susceperint, trade
re. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & ange
lorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accer
dentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter
fuerit condemnatus, miserabili plerunq̃ morte consumitur. Illis quidē sacramen
tis ac ritibus obligatus, neq̃ capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uero pec
cudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod eti
am plurimos plerunq̃ miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficiens
tem pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerit, poenā luisse censentes.
In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus
quā centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile man
net. Veneratio quoque apud eos post deū magna legislatoris est: ita ut si quis eum
blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurium quorumq̃ de
creto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus
unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram
sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoq̃ operationem aliquam contigisse, om
nibus Iudejs diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uide
licet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec
aluū purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altā *συνείκη*,
hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese di
ligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fou
uea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq̃
ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus ta
men solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter
se, secundum susceptæ abſtinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq̃ hi qui
iuniores sunt, inferiores præcedentibus æſtimantur, ut si aliquos eorum cōtigerint,
quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quā longissime, ita ut plu
rimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem ui
ctus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam
contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij, Mortem
uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate mellorem. Prodidit
autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Roma
nis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omni ge
nera transeunt, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ci
borum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt com
pelli: sed neq̃ deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinq̃
imò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constan
tes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo
recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse cor
pora, materiāque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semp
pet

per manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbris, neque niuib, neque æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amcenet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitia: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio cōsequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; si miles cum prioribus habens, distans uero opinione de coniugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eadem omnes uelint ire sententiam, defecturum conuestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualeitudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primū *Pharisei* dogma habent, ut fato & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animā autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum *Sadducei* extra omnem mali patratiōem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unicuiq; contingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa externos inhumana: Hæc sunt quæ de Iudæorū philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

De Pilati regimine

Caput VIII

An. lib. 18
cap. 5

Archelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam t rexerat, & Iamniam, & in Phaselde palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliae filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumē exoritur, in Paeaneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream uocitauit: aliam quæ in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus cum curadā accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultū: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent, nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant subito etiam ex agris multitudo confluxit, Euntes autem ilico Cæsaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patriæ seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterunt Iudæos: circumdataque triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus parauerunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, cōfestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationē alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadjs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitque ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirēt. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, cōfestimque cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione petierunt. Tunc ad calamitatē interfectorum stupēs multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidam potentium notitias ambiebat: maximis autē colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularū apparatus, quibus eū demerebatur, ad ultimū extensis manibus, aperte deum coepit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominū cunctorum uidere. Hoc cum quidam familiaribus

familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, successit ei in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Iritabat autem eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrās ei socordiam, & dicens quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regē fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uerementem increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidē in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside,

Cap. IX

Caius uero Cæsar intantum cōtumeliose abusus est fortuna, ut etiam & deum se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobiliū cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymā misit, præciens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, cōtradīcentes quidem ex his interficeret, reliquam uero multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæā ex Antiochia. Iudæorū uero quidā non credebant famæ bellum nūciantī. qui uero credebant, nihil de resistēdo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilæe littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carimelo, qui abest stadijs centum uiginti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quē uocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum sex cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum: Est enim specie uallis rotūda, uitream emittens arenam: quam cum exhauferint multæ nāues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehant illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utique communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mirabilis quoq; mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam demuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitū quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & cōuocans in Tiberiadem tam pōpulum Iudæorum quā omnes eorum nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent

locassent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem moresque patrios allegantibus, & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripies dictum Petronius respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisque parcam, iuste animaduersione subibo. Impugnabit sane uos, non Petronius, sed ille a quo sum missus. nam & ipse æque ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miserationeque peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sermentem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta pene continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libere: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alii autem exitum C. Cæsaris nuntiantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quam illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Cap. x

CAio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, **cap. 3** capitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pōponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem

ille

Illico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam, iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse rem pub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negocijs communem omnium stare sententiam, nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilij fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutē. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerēt. neq; enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erāt, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpate possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediā egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersationē tantam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebāt autem eis promuris strictis gladijs hi qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & pene accidit ut progressi quinque interficerentur, ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, cōtinuit militū impetum. Suscepit autem in castris aduenientē senatū, & indulgenti honore cōplexus, egressus cum patribus cōfestim obtulit deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippā quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidē: præter hæc autē aliud quoq; regnū, quod Lysaniæ uocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiā fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenicæ iūctus reginæ Chalcidis. Opinione autē celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: quæ uenē pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnauit autē annis tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiā regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres ē Cypride natas, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filiū autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procuratorem missus est Cestius Festus: post hunc autē Tiberius Alexāder: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & Hero-

FF des

An. lib. 19
cap. 5An. lib. 16
cap. 7. 8

des, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquēs ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoq; eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parēs occidit. Alexandri autem posterī in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

Cap. XI

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patruī sui regno constituit, Alterius autem prouincię suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittēs similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant continuo quippe saxa rapientes, percutiebāt milites. Tunc uertus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de cōstipatione obtritio facta est, ut conculcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autē uni uersæ gēti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantiū tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehēdissent: qua occasione, quidam militum in uico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autē quasi totam religionem inflammata uiderent, undique confluxerunt. & uelut machinamento aliquo ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsarem concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequam quieturam, nisi aliqua esset satisfactione sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocāt, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores cōuenerūt ad Cumanū, rogātes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidiū, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponēs illorum petitiones, sine effectū precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymā, omnis multitudo cōmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo

De illo qui sacros libros combussit

duce

duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erāt : qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuā edidere cædē, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorū multos qui Eleazarum erant secuti, cōprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, quæ in uastādos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: operitq; cilicij, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerēt: nec propter exercendam in Samaritas ultionē, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cōmouerent: misererentur autē patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & coniugū propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adducerēt, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescētes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autē per idem tempus in latrocinia cōspirabant: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebātur rapinæ, & audaciss. quisque reliquis uim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindictari de his qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto autē fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamen calamitatū postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligēter singula inquisitionum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritarum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugnæ fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Jonathan & Ananiām, eiusq; filium Ananum & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autē & Samaritarum nobilissimos quoque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romā nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis à Lyddā ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorū celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam redijt. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentiū aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciā cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnū maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciā, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Traconitis & Batanæa, & Gaulanitis, Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorē regni Neronem relinquēs, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimū haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octa-

De cōspiratio
ne latronum

Claudio mori
tuo Nero suc
cedit

uiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histriionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII

An. lib. 20
cap. 11

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosque cum eo multos cepit, uiuatosque Romam misit. Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum uel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi

Sicarij

autem sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbis statumque corruptit. Seductores namque homines & circumuectores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebatur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circunducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, inijt conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etiam, sicut ferè in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum

An. lib. 20
cap. 12

De Aegypto
pseudopro
pheta

manorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerteret eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. alter autem tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium uindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrage proficiebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata, & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parietum autem immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt: manente autem seditione, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictæ, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albini largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Unusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipulatoribus uero suis ad dirptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum steterant, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicij: in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparationem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac

Ff 3 uelut

uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huius siquidem uiricim illatis dispendijs luctra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labe populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius avaritiam contigit totam penè deseri regionem, ita ut sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria *Cestius Gallus* prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum *Florum* ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ *Florum* ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. *Cestius* tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placationem eis *Florum* redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream *Florus*, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminans, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: uetum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indies agebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores extitere, decretumque istud contestantes attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimo decimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

De Floro saeuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas. Cap. xiii
Exordium belli Iudaici **A**D magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisseprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes, dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, ædificationem uetabant. Cum uero *Florus* hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam *Ioannes publicanus*, inflectunt *Florum* oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudæorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute

& iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq̃ continuo est pugna commissa. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitū, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uolentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autē eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonētes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguēs cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tūc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iacebant ultima: & canistrum circumferētes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Deniq̃ cū deberet Cæsaream ueniens ignem belli illic nascētis extinguere, causasq̃ tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atq̃ peditum Hierosolymā contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circūdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittēs cum equitibus Lenturionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Nēue eum, in quem tam graua maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq̃ constantis, etiam in præsentem effundere cōtumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerāt, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequā Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cū metu atq̃ humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autē tunc quidem deguit in regia, postridie autē aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq̃ sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eū succlamassent, protinus dederēt: edicēs in ipsos esse, nisi reos producerint, iudicandum. Ad hæc respōdent Iudæi, populū quidem pacifica quæq̃ sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniā conferendā postulabāt. In tāta siquidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse autē impossibile, eorū qui deliquerint, discrimē agitari, cū & singulos nimirū poeniteat, & præ timore ad negandū sint parati. Debere tamē illū, si consulere gētis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quā propter paucos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus,

militibus exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarēt. Illi uero ad lucri sui cupidinē addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebāt habitatores. Fuga autē erat per angiporta omnia, & cædes eorum, qui comprehendebātur: direptionis quoq; nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerūt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Deniq; omnis numerus illo in interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerāt) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autē faciebat calamitatē uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorū etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori. Cap. xv

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autē suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militū uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat, & frequēter quidem præfectos equitum suorum, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorū, neq; in nobilitatē precatricis, sed tātum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, cōtempnit annuere: impetus autē militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi cōfugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uereus utique irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo soluere: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, & capillos radere. Quem morē Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans. Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periculata est. Hæc autē facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autē conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quiq; & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorū causa mala tanta pertulerant, desinerent, neq; in maiorem indignationem Florū mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quàm spe quod nequaquā Florus, ultra in eos fauaret. Ille autē uidens multitudinis tumultum fuisse cōpressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autē duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendū, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, &

Dolus Flori ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditioni quiq; abnuebant, & ob interfectorum dolorē reliqua multitudo iungebatur audaci

audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesq; leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabatur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium, compellare, ac denuo in cōmune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatē uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugna: ipsos uero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cedere fustibus adorti sunt: *Gravis opus* atque in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruiebant autem multi *pressio populi* ti quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterū præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniēs denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Seditiosi templum occupant

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

Cap, XVI

Aliud

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudaeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quaecunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt; sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quae Florus iniuriae in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidē uidebatur, cum exercitu in Iudaeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumque accolae. Ipsi tamē magis placuit aliquem de suis praetire, qui & negotia & consilia Iudaeorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrēs, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quod loci Iudaeorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quā illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasre tamen inuentionem suam in Iudaeos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpeSSI iniuriae, ab ultionis desinerent appetitu. Ad haec ergo quicunque egregij erant, & propter sua praedia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionē esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quae essent à Floro gesta: & ita ostendebat forum desertum domosque uastatas, deinceps uero per Agrippam suadere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudaeos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factae crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documētum teneret, ascendit in templum quod etiam multitudinem conuocauit, & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudaeorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta caede tacentes suspicionem suae defectionis preberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuinentes offendissent illum esse qui dedisset exordium. cōstabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudaeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonaeorum domo (ea siquidem xysto imminebat cōtra superiorem partē urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit. Si quidem uiderem uos omnes ad pugnam cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sincerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem:

Politianus
hortatur po-
pulum ad con-
cordiam

Oratio regis
Agrippae

super

superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum cōspirat ad deteriora cōsensus. Quoniam uero aliquos quidem etas, malorū belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nōnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & nō per paucorum improba consilia etiam boni dispereāt, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unū coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepant autē nemo, si nō ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irreuocabiler incitati, licebit etiā post meos monitus manere in pristina uoluntate: mea autē etiam ad illos qui audire cupiūt intercipietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentiū præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantiū prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquā discutiam qui sitis, & cōtra quos bellum suscipere tentetis, primū separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Cōsiderate autem sigillatim, & uidete quā exiguua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, nō exasperare oportet iurgijs potestatem. Cū uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palām uos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorū quies uiolantibus inijcit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauitè molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquā uenit: neq; possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiciere. sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle cōfigere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uero bona sitientibus providendum atque certandum est, ut principio non ea careāt. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperētur Romani, cū in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri eorūq; reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obistere nequiuērunt, uos autē qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autē omnibus illis qui primi paruere lōge inferiores estis, cōtra omne Romanū regnū obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidē, qui ob Græcorū libertatē patriam suam quondam ignibus tradidēte, qui superbissimū illum Xerxē per terram nauigantē, per mare uero ambulantē, & cuius classem nō caperet amplitudo pelagi, latiorē autē Europa duceret exercitū, hūc inquam cū una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt: circa paruā autē Salaminam, qui tantas opes Asiæ cōfregere, nunc tamen seruiūt Romanis, & illam regiam Græciæ

Lacedæmonij Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. *Lacedæmonij* quoq; post Thet-
Macedones mopylas, & Plateas, & Agesilaum Asiam perscrutatum, eosdē dominos ueneran-
 tur. Macedones uero, qui adhuc pene imaginātur Philippum uidere cum Alexan-
 dro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamen rerum mutationem, & ado-
 rant eos, ad quos fortuna migrauit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatem fiducia
 subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autem soli seruire de-
 dignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus cō-
 fiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorū maria? Vbi autem
 qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas existi-
 matis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non meti-
 mini uestram imbecillitatem? Nōne scitis uestram ciuitatem à conterminis genti-
 bus frequenter esse superatam? illorū autem uirtus per totum orbem inuicta per-
 currit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neq; enim sufficit eis ad orien-
 tem quidem totus Euphrates, ad septentrionē uero Ister, neq; in meridie solitudi-
 ne tenus perscrutata Libya, neq; in occidente Gades: sed ultra oceanum alium quæ-
Britanni sierunt orbem, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtule-
Galli runt. Quid ergo? Vōsne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis?
Germani postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduer-
Græci sum Romanos erigit? Sed dicit aliquis, seruire molestissimum est. At quanto ma-
 gis id Græcis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebātur præstare nobilitate: &
 tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorū
 obediunt, totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo uobis
Asia iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid
 non absque ullo præsidio, uni tātummodo rectori parent, & fascibus consulis ob-
Heniochi sequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum
Colchi gentē: Bosphoranos quoq; & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasq;
Tauri gentes: apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc
Bosphorani uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in-
Mæotici nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappado-
Lydi cia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent: ta-
Thracæ men nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracæ? quinque quidem die-
 bus in latum, septem autem in longum cōmeabilem prouinciam possidentes, aspe-
 rioremq; multo quàm uestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimoq; gelu eos
 qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus
illyrici obsequuntur. Post hos Illyrici usq; ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, dua-
Dalmatæ bus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt Daco-
 rum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rur-
 sum cum maioribus opibus rebellauerunt, nunc sub una Romanorum legione agunt
 quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent,
Galli Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura
 cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à
 meridie Pyrenæis mōtibus, ab occidente uero Oceano. sed tali munitione gauden-
 tes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis
 domesticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, serunt ni-
 hilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate re-
 ponere

ponere: idēq; sanē ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe obtinere quā bellis, deniq; sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penē plures habuerunt ciuitates. Neq; Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; tanto terrarū marisq; spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Romani: atq; ita bellicosis gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum, uirtutem quoq; & magnitudines corporum (ut arbitror) saepe uidistis. siquidem ubiq; Romani earū gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatij regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiūt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & pene non minorem quā noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionē suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circūdati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penē, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Neque Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmonie oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadem protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtis, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidē nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad tubrū mare infinitos numero & locis Aethiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanā multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoque uectigalia pendūt, expensas quoq; deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, cōtumeliosum putantes. & quidem una cū illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam possitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usque ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiā, contigua quoque sit Indiæ, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certe quā magnum stimulū defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoque non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributorum uero multo amplius per mens-

ses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniam quatuor mensum Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undique, aut incommodabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuenda cum Romanis amicitia, & arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum cõfugiatur auxiliũ. uerum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale cõsistere. Considerate autem, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq; eadem transgrediendo offendatis deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actũ moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid ad reliquum dimicetis. Una siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quem admodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultũ ei debitum sponte uoletis? Assumunt autem singuli quicq; bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq; hæc, quantum ad ipsam pertinet cõsequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuitatem uolentes pugnare proiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est o amici, bonũ est, dum adhuc stat navis in portu, præcauere tempestatẽ futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, moderate uobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uniuersum uestrũ genus. Neq; enim qui superfueritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habetibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellatibus, cæde crudelissima diuersi quicq; conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exequi superfederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium

ter turbiū uestre regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templūq; uobis & sancta sanctorū seruate, neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; cōmunem, quod nihil eorū consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autē decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multā partem de eorū impetu lachrymis infregit. Succlamabant autē non se aduersum Romanos, sed aduersum Florū, ob ea quæ pertulissent, bellū gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantiū. Neq; enim Cæsari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si & porticus denuo cōstruatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascēdentes in templum, porticus ædificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uectigal colligebāt: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Ex belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero per suadere populo tentabat, ut parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt, ausiq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & cōquetendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum unā cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent, ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa
in Hierosolymis
pellitur

De cepta rebellionē Iudæorum contra Romanos

Cap. xvii

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati iruebant in quoddā præsidium, quod uocabatur Massada: & oculte eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pōtificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente susciperetur. Id autē erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autē super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates ittuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes q; grauib; malis pergerent subire ciuitatem, decreuerūt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ ærea uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortū) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione cōquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non pro-

Eleazarus ad
tor nonne con
spirationis

Gg 2 hibuisse

hibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impijssimum) sed etiam eas quæ uiserentur permanerentq; ad præsens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma irritarent, & desponderet eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatē impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; ad orādum sinatur accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati personā lex ferretur eijsmodi, posset nimirū iure nos inhumanitatis arguere: nūc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde uerendū esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatq; uere extra principatū ciuitas, nisi celerius resipiscences reddiderint hostias, ac priusq; ad eos, in quorum cōtumeliam id tētatum est, huius ausus perueniat fama. Simul aut ista dicentes, producebant in mediū scientissimos morum paternorū, sacerdotes quoq; , narraturos quomodo omnes eorū maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quicq; seditionem eō iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorū armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant cōsulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorū erat princeps filius Ananiæ Simon: alios aut ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiā regem propinquitatē tangebant. Precabantur aut utrumq;, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatē, & seditionem opprimerent, priusq; ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensq; inflāmare bellum, nihil respōdit legatis. Agrippa aut pariter utrisq; parcēs, scilicet deficientibus & ijs aduersum quos bellum mouebatur, uolēs & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atq; patriam, ad hæc aut nec sibi cōducere talem conturbationem sciens, misit in auxiliū populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanæos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce uero Philippo Iachimi filio. His ergo ueniētibus, optimates quinq; cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis inde sinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraq; scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem

Committitur pugna audaciā quidem seditiosi, belli uero scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresq; eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusq; partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerāt depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorū materiam conuehere ad templum, quatenus nunquā ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseuerat) aduersarios quidē à cultu religionis excluderunt. inter infirmiore aut uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequēbātur opus quod adorti erant. Regij aut audaciā & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus inuenientes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt

uerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolētes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinē, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarū custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidā in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerūt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā functos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflāmatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quinta decima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obfessos, ceperunt atq; interfecerūt, præsidiumq; incenderunt. Postea uero transierunt in regiā, ad quam confugēre Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebāt, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditionis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero credētibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit, hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palām suffodere muros, superne hostibus tela iaciētibus. cuniculum igitur longe coeptum sub unam turtim agentes, suspenderūt eam materie subiecta: ac postea in sustinētia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerūt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebāt, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autē qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erat: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabāt: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum unā appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uero qui cum Manahemo erant protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Anatiæ pōtificis, Manahemi & militum Romanorū Cap. xviii

Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiæ domus latēs capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circūsidentes autē etiam turres

Gg 3 seditionis

Antonia capta
hic dicitur

Stratopedon
incenditur

Ananias Pōti
interficitur

seditioni, custodiebāt ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & nitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit : & neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrānus. Insurrexerunt autē duo de socijs Eleazari : & mutuo collocuti, quod non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non violentum, tamen se ipsis humiliorē : nam si oporteat cunctis aliquē præesse, quemvis magis alium q̃ illum decere : atque ita pacti, adoriūtur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum profiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam : existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisq; quod potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perferutatio autē latentium sequebatur : pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt : cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autē Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerūt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autē sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant : donec ulterius resistere nō ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorū pacisceretur uitam : arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittūt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducaū, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum dant. Quibus actis, deducebat milites Metilius : sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionum fraudis aliquid molitus est. postea uero q̃ secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerūt, neq; quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neq; resistentes neq; supplicātes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usq; ad circuncisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue : ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti : Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminebat, etiam si à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quicq; quasi pro seditionis causas reddituri, turbabantur. Si quidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt : ita ut uno tempore superuiginti

igitur milia hominum caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant cōprehendēs Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisiōq; Iudæi, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadarā & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cedasam Tyrīorū & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsareamq; tendebant. Obstitit autē eorum incursum neq; Sebeste, neq; Ascalon: sed his quoq; flāma uastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur uitorū immensa cædes fiebat, neq; tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudæorū gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totā Syriam peruaferat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaq; alterutris salus erat, si præuenissent alteros cæde faciēda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliorum gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Pro uocabat autem ad cedes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias cæsorū passim diripiebant: & quasi uictores eorū prædā, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, feminas autem neq; pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabiliū calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinorum imminebat. Et hactenus quidem Iudæis aduersus alienigenas cōflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, expecti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cū gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. Deniq; Scythopolitæ ueriti ne ciuitatē noctu adirent, & magna sua calamitate ciuib; excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq; eorū bona cuncta diripuerunt. Dignum autē etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoq; corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisq; ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequēter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circūfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans

Syria à Iudæis uastata

Miserāda strā, ges Iudæorū

Tredecim milia Iudæorum interimuntur

autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde civium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. maior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam, erat autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetravit: post quem non sanè inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in viscera sua ensen demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione Cap. xx

*iterum cædes
Iudeorum*

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque urbes in Iudæos apud se habitantes irruerant: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autem duo milia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autem eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenenses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solcite adseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonj, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noato, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia civium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summoiuit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deferere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogitantes metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentius ceperunt Machæruntij custodijs obtinere.

Iudeorum perniciēs in regno Agrippæ

Cæsi sunt septuaginta

Machæruni & seditiosis capitur

Iudæi

Iudæi Alexandria occisi

Cap. XXI

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tēpore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitādī apud Alexandria facultatē, & ius ciuitatis æquale cum gentibus. permanebat autē eis honor iste apud successores quoq; Alexādrī: denique in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationē per omnia mundiorē à cōmunionē scilicet gentium sequestratā: præstiteruntq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Ægyptus uenisset, neq; Cēsar primus, neq; post eum quispiā, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autē eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraq; parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cū & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrinī in concionē uenissent, ut ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronē ferendā, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorū. Quos cum uidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insipientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidē fugientes dissipati sunt, tres uero ex his cōprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Cōmoti sunt autē uniuersi Iudæi ad opem ferendā: & primū quidem in Græcos saxa iaciebāt, postea uero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantū simul populum concremarent: & penē minas impleissent rebus, nisi iras eorum cōpressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principiū ab armis sumpsit, sed nobiles eorū quosq; submittens, hortabatur ut desinerent, neq; aduersum se milites Romanos cōmouerent. Seditiosi autē benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postq; uidit absq; magna calamitate tumultuosos non posse cōpesci, immisit in eos duas Romanorū legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya uenientes: præcepitq; ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; inflāmarent. Qui protinus cōcurrentes in locū qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebātur strenue iussa, nec sanē sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidem restiterūt: semel uero in fugam uersi martabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atq; in cāpo deprehenderentur, in ædes autē alij cōcluderentur, & eas quoq; succēderēt Romani, unā etiā diripiēdo quæ in his reperissent: cum neq; illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates paricæde sæuissent. Vnde totus quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorū: nec tamē saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cōtulissent, eorumq; misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexādrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabātur, uixq; à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

Seditio Alexandria orta

Iudæi Alexandria occisi à Tib. Alexandri

Strages Iudæorum quinquagies mille

De strage Cestij in Iudæos

Cap. XXII

Cestio uero iam quiescendū esse nō uidebat, infensis ubiq; Iudæis: sed duodecimam legionem integrā ex Antiochia secum ducēs, & ex reliquis bina milia lecta

Cestius populum Iudæorum inuasit

lecta peditum, & quatuor alas equitum: insuperque regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantumdem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, iiii. milibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate suppletes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conduxerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galilææ ciuitatem cōtendit Zabulon, quæ appellatur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offenderet eam ciuibz destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum ædificatas, incēdit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflāmatisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhaerentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cādunt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit: in Ioppen uero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præstassent, tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt: ita ut ne fuga quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnā se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Nabatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

Zabulon
incenditur

Ioppe ca-
pitur

De pugna Cestij contra Hierosolymam

Cap. xxii

IN Galilæam quoque misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: Ieiūque tantam militum manum attribuit, quantā genti expugnandæ sufficere posse credebatur. eum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabāt, in Galilææ montē undique medium recessere, qui est contra Sepphorim: & uocat Asamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitū. Illi autem quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebāt, & ex his pluresque ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumactō itinere ad celsiora progressos, mature uictoriā cōcesserunt: & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nonitatis apud Galilæā uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem petrexit. Cognitoque non paruam multitudinē Iudæorum in turrim quæ Aphaci uocabatur esse collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt.

Ex Anti

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomē est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omisis diebus festorū solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompoti ad pugnam & cum clamore proficiebāt, ne dierū quidem septem habita ratione feriatorū. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem aut furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tāto nāq; impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perrūperent, uiaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdū locū amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quicq; nondū defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt aut quingēti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudæi uero uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazi regis Adiabenzæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege trāsfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos aut ad Bethoron ascēdentes Giorē filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatē reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage Cap. XXIIII

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sentētia discreparēt. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbū, quos illi sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitiz, certamq; pro peccatis à populo Ro. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cūcta multitudo spe securitatis ad Agrippā sese conferret, legatos obtrūcare statuerūt: & Phœbum quidem, priusquam uerbū faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares aut, hoc indigne ferentes factū, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunū ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris aut in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperās fortasse intus degentes aliquid remissuros. in uicos autem circa ciuitatem, non parua militum manum ad rapiēda frumēta dimisit. Quarto aut die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custodiebatur: ipsi aut Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partē interiorē templi refugerunt. Cestius uero trāsgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Cænopolim & forū quod appellat materiariū incendit. deinde cum ad superiorē ciuitatē uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tūc uoluisset intra muros uolenter irrumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed

Tyrannus

Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi populariū nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananum quidē cū cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere congerunt: ipsi uero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. Sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemque sagittarijs, à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus, qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaque Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebātur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem cōtexerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebātur: & sine aliqua noxa milites moria suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. uehemens autem seditionis stupor inuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti cōtinuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumque tanquam de se optime meritū, reciperet, appropinquabant. Et profecto si paulum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsultus nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: incutique nouissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos assecuti multos necabant, tum utraque itineris parte uallata, in transversos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: uiderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perirentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Lucūdus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium multitudinem disset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisique mulis atque alinis alijsque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse sent) Bethoron uersus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidē locis minus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent

irent, hesitantes, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate uia prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebatur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, flexusque conuersi sunt: quibus resonabat Iudaeorum exhortatio, cum clamore laetantium pariter atque saeuientium. totusque penes qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudaei uero obfessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius apertum itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propere ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisque praecipit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudaei omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. ipse autem cum caeteris otiose usque ad triginta stadia progressus. Unde mane cum Iudaei locum in quo Romani tetenderant desolatum uidissent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudaei rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntibus & machinas secum asportantibus mortuosque spoliarunt, & praedam quae remanserat collegerunt: & praena canentes in metropolim remeauerunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxiliarium quinque milibus peditum ac trecentis, itemque trigentis & octoginta equitibus interemptis. Haec quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum saeuitia in Iudaeos, deque Iosephi studijs in Galilaea Ca. xxv

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium Iudaeorum multi, tanquam nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, una cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippae, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obfessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum a seditionis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & caeteros in Achaiam ad Neronem misit, & propria necessitate indicaturos, & belli causas deriuaturos in Forum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, caede Romanorum cognita, Iudaeos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (namque id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres suas, fere omnes praeter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas caelandi, quid agerent. Iudaeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, uoa hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent. partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Atanasus: omnia quae in ciuitate gerenda essent, imperaturum maximeque ut ciuitatis muros etiam

Callidum Cestij
epistulum

Damasceni in
deos decem
milia interi
munt

Eliguntur du
ces Iudaeorum

Hh gerent

*Iosephus huius
historiae
scriptor*

gerent. Filiū namq; Simonis Eleazarum; quamuis Romanorū prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrānidis superbia uiderent efferrī, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Peraïtes cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namq; in Hiericuntē Iosephus filius Simonis, & trans flumē Manasses, & Tannam Ioannes effæus, toparchias administraturi missi sunt. huic aut Lydda, & Ioppe, & Ammauserat additæ. Gophniticæ aut & Acrabatenæ regionū Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius aut præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, pro alacritate ac prudētia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus aut, cum in Galilæam uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde cōsiderato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ cōstituit: septem uero per singulas ciuitates minorū litium iudices, nam maiora negotia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterū disposito per ciuitates iure quo inter se uterētur, etiam quemadmodū extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: necnō & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa uocabatur muniuit. Superioris autem Galilææ Petrā quæ Achabrorū dicitur, & Seph, & Iamnich, & Mero: in Gaulanitide uero Seleuciā, & Soganen, & Gamalam munitione circūdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter aut Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitū ex Galilæa, supra centum milia uiroꝝ comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinā quidē urgente necessitate desperxit: patendi aut facultatem ratus regentium multitudine posse cōtingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinū principes. Diuersisq; militum generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebatq; signorū disciplinas, & prouocationes reuocationesq; buccinarū, & principia cornuum, & circūductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cū defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinē animi, corporisq; tolerantiam pertine

pertinerēt, instituebat. Maxime uero eos etudiebat ad bellū, usquequaq; Romano rū referens disciplinā: & quod cū uiris essent p̄liaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totū penē orbē terrā superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri p̄ceptis, iam nunc periculū se facturū, si cōsuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinjs & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gētilibus fraudē facerent, aut consuetissimorū damna proprium quæstū putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonā cōscientiā gererent: qui uero per se prauī fuissent, his non solū inimicos, sed etiam deum hostē futurū. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidē quantum p̄lio parandū esset, cōflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac p̄ter hos etiā mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile cæteri milites à ciuitatibus alebātur. Nāq; singulæ quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictū tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus comēatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malicia Cap. xxvi
Iosepho autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciā uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia p̄starent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnē Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudū regendi milites cupientē, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ solitudinem sibi cōmitteret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod nō à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriā Iudæi, ut ad cōfinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidiū uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ cōgregauit: qua mox in eū usus est, qui hoc sibi beneficiū p̄stitisset. Deniq; existimans si Iosephum depouisset, rectorem se Galilææ futurū, quibus p̄erat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorē perimeret, si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iam dudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prode cogitaret, multaq; in hunc modū ad eius pernici-

Impetus Iude
orum contra
Iosephum

em cōparabat. Itaq; illo tempore, cum quidā ex uico Damatitatū, in magno camp
po custodias agentes, Ptolemæū Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, om
nes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant nō paucae uestes pretiosæ,
plurimaq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc prædā occulte administra
re potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille aut̃ reprehensiuor
lentia, quam regis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis poten
tissimū iubet, paratus eas dominis opportune remittere. unde maximum ei pericu
lum cōparatum est. nancq; raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant,
ægre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus cō
donare, per uicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorē esse:
eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorū milia
contra Iosephum prima luce cōcurrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud
Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiā cōclamabat, partim deponi, partim
cōcremari uociferans proditorem: plerosq; aut̃ incitabat Iohānes, & cum eo Iesus
quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellit
es, tantæ multitudinis incurſu perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse
uero dormiens, propē cū iam ignis ad moueret̃ exurgit: & monentibus eū quatuor
qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui contra se uenerant
copijs perturbatus, in cōspectum illorū prosilit, ueste discissa, infusoq; capiti pulue
re, auersisq; post tergū manibus, suoq; ceruici gladio annexo. Hæc aut̃ amicos ei,
maxime Tarichæatas ad misericordiā cōmouerant, rustica uero plebs, & finitimor
um, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebāt publicas pro
ferre pecunias, & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil
eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ ueniæ causa
fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præ
struebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irasceretur,
inter se ipsi discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi fa
cultate cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabā, neq; in
propria lucta cōuertere: absit enim, ut amicū putē unquam, qui uobis sit inimicus:
aut quæstū ex re capiā, quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebā ō Tarichæa
tæ, maxime ciuitatē uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus ha
bere pecunię, timebāq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inh
antes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circumdarē. Si hoc nō uidetur,
profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte consului, bene de uobis
meritū coercetis. Hæc Tarichæata quidē ab eo dicta, cū fauore receperunt: Tiberi
enses uero cū alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utriq; aut̃ relicto Iose
pho, inter se litigabant. Ille aut̃ fretus iam secum sentientibus (erant enim propē ad
quadraginta milia Tarichæata) cū multitudine liberius loquebat̃: multūq; in eorū
temeritatē inuectus, ex præſenti quidem pecunia Tarichæam ait esse muniendam:
curæ aut̃ sibi fore similiter, ut etiā cæteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias deſo
re, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui pa
rat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat:
duo uero armatorū milia impetum in eū fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset,
instabant ei minitantes. Iterū aut̃ Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq;
ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid pe
terent

Iterum fit im
petus in Iose
phum

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiû partes inductos, clausa ianua tamdiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat aut interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cû subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugeret. Ob hæc Iohannis etiam atq; etiâ crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus aut, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitium, & utensilia Iohanni præberet. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum desereret, persuasit. His aut cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Ex cætera quidem multitudo obuiâ ei processit. Iohannes autem, quâuis eum cõtra se uenturû esse suspicaretur, tamen misso quodâ ex notis infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus aut à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita cõuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferum propè iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat, ascensaq; inde naucula cum duobus satellitibus suis, quæ illic applicauerat, in medium lacum refugit. milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorû inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uero quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorû. Et illi quidê dicto parentes, conquierunt. qui uero circû ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Iohannem ueniebant. sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia cõgregata, qui se aduersus Iohannem cõmunem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum aut cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, q̃ perimere. His uero, qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconû uoce denunciabat, intra quinque dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autê Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephû accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad cõparandos mercenarios milites

*Iosephus nix
gladiû insidi
antis euadit*

*Fuga insidia
toris*

misere Iohanni, ut per eos bellū cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione deederet: nō tamen id satis eis se credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobis viros, iurisperiti filium Iosandrū, & Ananiam Sadducum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberem. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserūt, causam uero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius cōsiliū. unde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces cōsilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Cap. XXVII

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocātibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparet. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nauæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, seipsem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cū inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorūq; uota compleret: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; nō erubescerent sibi claudere, quā eam muro cinxisset: nō repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autē in unatū receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnē curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duoq; milia populatim cōprehensa in Tarichæas scaphis adduxit. Reliquis aut uociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius pœna illius precantibus satari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere

dere: suorū uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manū abscideret. Cum uero is prætore solū se globo inimicorū cōmissurum negaret, eaq̃ causa indignari Iosephū stantem in scapha uideret, ipsumq̃ uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi cōcederet, orabat. neq̃ hoc abnuente Iosepho, dummodo alterā sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis aut̃ diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemq̃ prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq̃

Simonis Gioræ tyrannide

Cap. XXVIII

HActenus apud Galilæam motus erat: iamq̃ ab intestinis dissensionibus quiescente, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis aut̃ Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorū partē sentiret, muros instaurare properabant: multaq̃ bellica instrumēta, perq̃ omne oppidū sagittæ, aliaq̃ arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenū operā dabat. Erātq̃ uniuersa plenatū tumultus, magnaq̃ tristitia moderatos occupauerat: multiq̃ futuras clades prospicientes, fletū cohibere non poterant, infestaq̃ pacē cupiētibus omnia uidebantur. Belli aut̃ incentoribus, quæ illis placerent, ex tēpore fingeantur: statusq̃ iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequā Romani uenirent. Anano aut̃ apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentia ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarū rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletū irrumpebat, iterum etiā corpora uerberibus cōficiebat: iamq̃ tunc palam tyrannidē inceptabat. Ab Anano aut̃ missis aduersus eum militibus magistratuū, ad latrones qui erant Masadæ, cū his quos habebat, effugit: ibiq̃ manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter cædum multitudinem & prædarū assiduitatem, collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum

CAPVT PRIMVM

Eronem autem, ubi res apud Iudæam nō prospere gestas accepit, latens quidē quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte aut̃ superbiam simulans ultro etiam indignabatur: magisq̃ ducis negligentia, q̃ uirtute hostiū quæ contigerāt facta esse dicebat: decere se putās, propter pondus imperij tristiora cōtemnere, uideriq̃ malis omnibus superiorē animum gerere. ueruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, tū deliberaret cuinam cōmotum

Hh 4 crederet

crederet orientē, qui unā & Iudæos rebellantes ulcisceretur, proximāsque his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solū Vespasianū his necessitatibus parē, & qui tanti belli magnitudinē suscipere posset, uirū ab adolescētia usque ad senectutē bellis exercitatū, & qui populo Romano iam pridē pacasset Occidentem, Germanorū tumultu concussū: armisque ante illud tempus incognitā Britāniā uendicasset. unde patri quoque ipsius Claudio prætiterat, ut sine proprio sudore triūpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatēque illius cū peritia stabilē cernens, obfidesque fidei liberos, eorūque florem manus esse paternæ prudentiæ, iā tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordināte, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tēpore blandimentis atque obsequiis animatū, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemque decimam legiones moueret, ipse uero transmissus ad Hellepōtum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas uires, multaque à uicinis regibus auxilia cōgregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorū impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellū ulterius producebant. Denique omni, quāta fuit, manu pugnacissima cōgregata, Ascalonē petierūt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiā tunc primis eorum incursum propior uideretur. tres autem uiros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē præsidij. una enim cohors eam peditum, & una equitū ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa uelocius itinere peracto, ac si ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinē ueritus uel audaciam, primas hostium cohortes fortiter sustinuit: murumque properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterque armati cum instructis, plusque indignationi quam consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursum equitum uicti, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusque habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuit, ut magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebat: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocumque se uertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationē salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiā superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani autē, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudæorū quidē perempta sunt decem milia, duoque duces Iohannes & Silas: cæteri uero plerique lauci, cū Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur cōfugere. nonnulli tamen etiā Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudæorū spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum

eorum dolor incitavit audaciam: & contemnentes quantū ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. deniq; paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vulncribus satis esset, cunctisq; aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonē recurrebant, eadem se præter imperitiam aliaq; belli vitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius q̃ se ad pugnam componerent, iterū super octo milia procubuerunt: ceteri vero omnes aufugerunt: cūq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniam hostes instarent, in turrim quandā turissimam cōpelluntur cuiusdā uici, cui nomē est Bezedel. Antonius uero cū suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducē hostium fortissimū uiuum relinquerent, ignem muto supponunt: turriq; inflāmata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro cōsumpto: ille autē in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post focis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit oēs Iudæos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reservatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentū suum regē Agrippā cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autē ciuitate occurrerunt ei Sepphorizæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quā Romanorum uirium gnari, etiam prius quā Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare suscepant. tunc quoq; benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: quibus interim Vespasianus præsidij causā poscentibus, equitum pedumq; tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samaritæ, & Iudææ. Cap. II

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiā regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autē eius tractus Tyro, itemq; Tyriorū finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ lōgitudo à Tiberia de usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xalothi, qui in magno campo situs est, usq; ad Bersāben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thellā uico Iordani proximo usq; ad Meroth extēditur. Sed cū tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnares sunt ab infantia Galilæi, & omni tēpore plurimi, neq; aut formido unquam uiros
aut

aut eorum penuria regiones illas occupauit : quoniā totæ opimæ ac fertiles sunt, omniūq; generum arboribus cōstitæ, ut etiam minime agriculturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa. *Fertilitas Galilææ* quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorū propter opulentia populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat : prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuū ferax : at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atq; desertata est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Perææ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus consitos tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam : latitudo uero à Philadelphia usq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus : occiduus uero Iordanis : meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. *Regionis ultra Iordanē descriptio* Samaritanis aut regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est : incipiens enim à uico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam : sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utræq; montosæ sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ : pomisq; tam syluestribus q; mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt : boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant : quodq; maximum uirtutis atq; opulentia specimen est, utræq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hierosolyma : unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est : quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolæ emineas, uelut caput in corpore. *Indææ descriptio* alij uero post hanc toparchia sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eā Acrabata, ad hoc Thamna, & Lydda, itēq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus : deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis : quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit : & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari

Cap. III

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuenda causa

de causa, equitatus uero in castris degebat. utrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incursando; magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & praeterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galileis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expertus eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: continuoque usus itinere, mature ad Ptolomaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accesserunt ex Cæsarea quinque cum una ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regiis, sexaginta milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera cōtentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercet: quo etiam facillime prælia tolerat: neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram iruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt: nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, cōplanatur: quatuor

quatuor uero angulis eorum dimensio designatur . nam & fabrorū multitudo , & ferramentorū copia quæ usus extructionis postulat , sequitur exercitum . Et interior quidem pars castrorū tabernaculis distribuitur , ambitus aut eorū extrinsecus muri faciem præfert : ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis : quarū intervalla caputulis atq; balistis , & alijs machinis saxa intorquentibus , omnibusq; instrumentis missilium cōplent , ut cuncta scilicet iaculorū genera in promptu sint . portas autem quatuor ædificant , tam iumentis aditu faciles , quàm ipsi , siquid urgeat , intro currentibus latas . intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt , mediâq; rectorum tabernacula collocant , & inter hæc ducis . maximū diuū templo simillimum : prorsus ut quasi repentina quædā ciuitas existat : forum quoq; & opificū stationes , & sedes militum primatibus , ordinumq; principibus , ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent . Ipse uero ambitus , & omnia quæ in eo sunt , multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communiter . qui si res urgeat , fossa extrinsecus cingitur , depressa cubitis quatuor , pariq; spatio lata : Armis autem septi , percontubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt : omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia expediuntur : ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumento . nec enim cœna uel prandium cum uoluerit , in potestate cuiusq; est , simul autem omnibus somnus est , excubias & uigilandi tēpora buccinæ significant , neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur . Mane autem milites quidem ad centuriones , illi uero ad tribunos conueniunt salutatum : cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes . ille autem his signū aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis : quibus etiam in acie circumaguntur quod opus est , ac uniuersi pariter incurrunt itemq; sese recipiunt . Cum autem castris egredendum est , tuba indicium facit : nemoq; otiosus est . sed uel solo nutu moniti , tabernacula tollunt , omniaq; ad profectiōē instruunt . deinde iterum tuba ut sint parati significat . illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint , uelut in certamine signum expectant . Castra uero incendunt , eo quod sibi alia munire facile sit , & ne quando hostibus eadem usui sint . Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant , ut exeatur : urgendo aliqua ex causa morantes , ne quis ordinem deserat . Dexterq; duci præco astans , si ad bellum parati sunt , uoce patria ter percontatur . illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent , interrogantemq; præueniunt : & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt . Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant , suum quisque ordinem uelut in bello custodiens : pedites quidem thoracibus & galeis septi , & utroque latere gladijs accincti . leuus autem gladius multo est longior , cum dexter mensuram palmæ non excedat . qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant : cætera manus hastas & clypeos longos , ferramq; & corbem & sarculum & securim , necnon & habenam & falcem & catenam , triduiq; uiaticum , ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites . Equitibus autem ad dexteram gladius est longior , & contus in manu , transuersusq; ad equi latus clypeus : ternaq; in pharetra uel amplius dependēt lata cuspide iacula , nihil ab hastis magnitudine differentia . Cassides uero & thoracas pedibus habent similes : nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti , qui circum ducem uersantur . Agmina autem semper cui sorte id obtigerit , antecedit . Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones , itemq; armorū uarietas . Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt : sed

sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. unde aut minime peccat: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consultata uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. namq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quam ipse leges terribiles. namq; bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, item à meridiano tractu Africæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: Hæc ergo profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorū, & ut nouarum rerum cupidos deterterem: fortasse autem & ad experientiam prouiderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Cap. IIII

VEspasianus quidem una cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficientes: pugnacissimos autem uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatā, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnāq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; fauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoq; magis eminus iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Ii Galilæa

Galilæa à Vespasiano inuaditur,

Cap. v

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiēs inuadere, ex Ptolemaide profiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repētinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos ē singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnō & lancearios secū ducens, equitumq; præterea suorū agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur qui expugnādis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum auium regnum habeat, & sit ualidissima. itaq; illam & principatus insigne putant, & omen uictoriæ, quoscunq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremū agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebat armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo pernitundinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iamiamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed. antequam hostes omnino conspicerent, fuga disieci sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quā longissime autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadaræ expugnatio.

Caput vi

Vespasianus autem Gadarensiū ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solū ciuitatem, sed etiam omnes circū uicos, & oppidula quædā penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autē, quam tuitiōis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis

eius

eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent: unamq̃ illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse coepti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret: utq̃ si foedus ei placeret, cito rescriberent: aut si bellandū esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

Cap. VII

VEspasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxi asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuium. Et hi quidē quadriduo fecere quod iussum est, latamq̃ aperuere exercitui uiam. quinto autē die, qui mensis Marj uigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq̃ Iudæorum spiritus erigit. Cum uero transitū eius Vespasiano quidam transfuga nūciasset, utq̃ mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq̃ decadarchum Ebutium, tam manu quàm prudentia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clam inde Iosephus elaberetur, postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usq̃ acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq̃ in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quàm maxime cōspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosque tantis continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulādo fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq̃ postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uero quàm Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemq̃ iaculatorum multitudinem adhibita, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cū peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesq̃ in Romanos pariter irruētes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantū pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autē dūce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremicin quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilōq̃ mi-

nus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius resisten-
 runt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed
 eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat,
 uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab
 aggreſſione ceſſantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur, muriq; forti-
 us oppugnabantur. & neque Iudæi uires hostium formidabant, neque Roma-
 nos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes
 est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudi-
 nem oculis deprehendere cupientium aspectus antè deficiat. Ab una uero tantum
 Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis ædificata est:
 quod quidē ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent
 hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus recta, prius quàm in eam
 perueniretur, à nullo poterat conspici, Iotapata quidem sic erat cõmunita. Vespasia-
 nus autē & cum natura loci simul certandū putās, & cum audacia Iudæorū, incipere
 obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggreſſu delibe-
 rabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum
 ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus ex-
 cis, magnaq; ui lignorum & lapidum comportata, cratibusq; ad euitanda iacu-
 la desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem construiebant: nulla au-
 tem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram
 ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifar-
 riam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia &
 omne telorum genus cutabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos
 tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur
 Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexa-
 ginta) in eos qui super murum astant, iussit tela cõtendi simulq; ex catapultis lau-
 ceæ percurrerent: saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum fre-
 quentissima multitudo, quæ non solum murū, sed etiam totū intra iactū earū spa-
 tium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores,
 itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi pro-
 hibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more la-
 tronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebat: & ubi illi cessissent,
 aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: do-
 nec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse,
 quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina:
 coniunctisque pariter uiribus obreptiones hostiū præpeditæ sunt. Erecto autem
 propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus
 Iosephus, nihil contrā moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murūque
 altius iubet extolli, cum illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare
 posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum
 coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent,
 quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; an-
 te fabros oppositis, illi murum die noctūque operando, ad uiginti cubitorum alti-
 tudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisque ualidissi-
 mis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus,
 magnum

magnum moerorem comparavit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, de cetero Iudaeorum excursionem in Romanos.

Cap. VII

AT Vespasianus & calliditate cōsilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incursabant: in quibus dies singulos praelia cateruatim, & cuiusque modi latrociniales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinae, aliorumque incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere civitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usque in eadem pertinacia duravissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, si post intervallum rursus anxius incubuisset. Itaque omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra civitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstivis mensibus pluvia. quo tempore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ sitis fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & civitatem uideret abundare alijs rebus, fortesque animo viros esse, quo longiorem Romanis obsidione faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura civibus ministrabat. illis autem conservari aquam penuria gravius esse videbatur: amplioresque cupiditate movebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam sitim perventum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri civitatem sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa undis atque humida uestimenta suspendere, ut omnes repente aqua perfluerent. ex quo moeror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumeret, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse quia penuria civitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atque arma convertit: Iudæis quoque id maxime cupientibus: quod nec se, nec civitatem saluam fore credebant, & priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuia, proptereaque minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet Iudæos, extra civitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in civitate defecerant, accipiebat: mandato comitantibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu civitatem sustinere posse prospiciens, suamque pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum oprimatibus de fuga tractabat. uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse civitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illi nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex navi tempestate oppressa

li 3 desilire

desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. *Prudentia Iosephi* Iosephus autem quod sibi cauere occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grãde aliquid se profuturum: & si caperentur, unã cum his esse frustra periturum: obsidione uero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore, mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem nõ uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populũ Iosephus, sed hoc cunctis se magis incendit. denique pueri & senes, itemque mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumque omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. cõmuniq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerebat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroque die si militer ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excusibus male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorũ pondere tardabantur: cū Iudæi semper aliquid agentes, priusquã paterentur, in ciuitatem refugeret) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis auidis manũ confererent. Nihil esse fortius desperatis, restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius quærere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perque saxa tormentis emissã plerumque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactum subeuntes, se uisus Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ patcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani cõtra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.

Cap. IX

Aries **I**gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incursum obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem ad mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit, dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque sultus, bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemque simul rursus impellentibus missus: in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter susti-

nerit

uerit. assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut ea
 pere oppidum properanti: quoniam pernicioſa uidebatur obſidio, Iudæis minime
 quieſcentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisq; miſſilium machinis, ut fa-
 cilius ferirentur qui de muris obſtare tentaffent, propius adhibitis utebantur: neq;
 ſagittarij aut funditores longius aberant. cum uero ea cauſa muros nemo auderet
 aſcendere, ipſi arietem applicabant cratibus deſuper itemque pellibus ſeptum, tam
 pro ſui deſenſione quàm machine. Et primo quidem impetu mœnia concuſſa ſunt:
 clamorq; oppidanorum, uelut iam capti eſſent, maximus factus eſt. Iosephus au-
 tem eundem locum ſæpe feriri, neque multo poſt murum diſturbatum iri proſpi-
 ciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim pa-
 leis confertos, quâ ſemper impetum arietis ferri uiderent, demitti iuſſit ex muro: ut
 eo modo ſecundi iſtus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas fruſtraretur.
 Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunq; hi machinam
 conuerſiffent, contra illi qui ſuper murum ſtabant, palearum traducentes ſaccos, i-
 cibus ſupponebant: nihilq; murus reperiſſione lædebat, donec etiam Roma-
 ni aduerſus hoc aliud machinati ſunt: proceris enim contis expeditis, in his ſummis
 falces quibus ſaccos abſcinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax eſſet o-
 pus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) iſtibus cederet, quod reliquum
 erat, Iosephus eiſq; ſocij ad ignis auxilium ſe contulerunt: accenſumq; totum
 quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammant, unaq; machinas &
 propugnacula Romanorum & aggeres concremant. Illi uero non ſine malo ſub-
 ueniebant, audacia ſimul eorum territi, & ne adiumento eſſent, flammis proruenti-
 bus impediti: quæ aridum nactæ fomitem & præterea bitumen ac picem, necnon
 etiam ſulfur, opinione citius uolitabant: operaq; Romanorum multo labore cura-
 ta, unius horæ ſpatio peſſum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicator
 ne ac memoria dignus inuentus eſt, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ pa-
 tria fuit. Is enim ſaxum ingens alte ſublatus, tanta ui ſuper arietem ex muro de-
 miſit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hoſtibus ſaltu ad eos delatus
 auferret, nullôq; metu reportaret ad murû. poſtremo tanquam ſignum quò tela
 mitterent, hoſtibus propoſitus, nudo corpore quinq; ſagittarû uulneribus fixus
 eſt: earumq; nulla reſpecta, ubi murû aſcendit unde iam uideri ab omnibus poterat,
 ſua audacia ibi conſtitit, contractuſq; dolore plagarum cû ariete decidit. Poſt hûc
 fortiffimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. qui
 cum ſuper milites decimæ legionis proſiliſſent, tanto impetu uique irruerunt, ut
 & aciem Romanorum pertrumperent, quique aduerſum ierant, omnes in fugam
 uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus ma-
 chinas & refugia, cum operibus quintæ itémque decimæ, eiſque quæ terga dederat
 legionis, incendunt. cæteri autem qui mox conſecuti ſunt, & instrumenta & om-
 ne genus materiæ obruerunt. Rurſus autem Romani ſub ueſperam, erectum a-
 rietem ad eam muti partem, quæ pridem quaſſata fuerat, appulere: ibiq; pro-
 pugnatorum quidam Veſpaſiani plantam ſagitta percuffam leuiter uulnerat, quia
 uis teli ſpatio deſeciſſet. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his e-
 nim qui propè aderant uiſo ſanguine perterritis, per omnem ſatma cucurrit exer-
 citum: relictâque obſidione, plerique cum ſtupore atque formidine ad ducem bel-
 li concurrebant: & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut &

De Eleazar
 quodam forti-
 tudine inſignit

Machina Ro-
 ma. incenſa

Veſpaſianus
 uulneratur

benivolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile enim pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduus balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui ardentem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia caute non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum ut simul multi transfigebantur: missaque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. uirotum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusque ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdum quoque prægnantis scemina transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormentorum fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem motui, cum per muros deicerentur, sonabant, & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor, extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamque ascendere poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augerant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduus machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Cap. x

MANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum, Idemque cupiens de conuulsamuri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosque prætenderent: & cum pontes admoueri cepissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit, reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris mori partibus scalas applicare præcepit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent: cæteri que omnibus simul telis oppressi, uolentiae irumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quemque senesque ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, ut agminum

ululatus

ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarum pharetras exinanirent. Si vero pontes à Romanis apponerentur, ipsos pro-
 silire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque vero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uimque futurę cladis iam nunc collectam in auctores eius effundere: ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbel-
 le, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisque gladijs ad partem muri de-
 lectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Ara-
 bum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe
 consonuerunt, non ut impedere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus
 mulieres, ne misericordia suorum animos effoeminarent, intra domos cum intermi-
 natione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quę sibi obtigerat transi-
 uit: & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur
 impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonue-
 runt, & grauius infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux obscu-
 rari coepit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis
 auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admonerentur
 pontium machinę, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occu-
 pant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemque animi faci-
 nora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur,
 qui sine periculo fortes contra se essent, curabant: nec prius à Romanis diuelleban-
 tur, quam uel caderent uel occiderent. Itaque Iudęis perpetuò dimicantibus, cum nec
 unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue sub-
 stituerentur proque his quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhor-
 tati latera copulantes: protectique desuper longioribus scutis: inexpugnabilis globus effe-
 cti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudęos, in muro iam pedem po-
 nebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis
 excogitandis cum desperatione stimulatur: feruentique oleo perfundi milites iubet,
 scutorum coniunctione defensos. id autem Iudęi multi, qui & paratum haberent,
 & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bul-
 lientibus. Hęc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissi-
 mo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usque sub armatu-
 ra oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depasceba-
 tur: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigeret. thoraci-
 bus autem & galeis illigatis incendiј fuga non erat. nunc autem salientes, nunc in-
 curuati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contranitentes tutò recede-
 re non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neque Ro-
 manis uirtus in rebus aduersis, nec Iudęis prudētia defuit. Romani enim licet oleo
 perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præce-
 dentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudęi uero progres-
 sum eorū dolo altero deciperunt, cum scēnogræco decocto pontium tabulata per-
 funderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquā, neque
 aggredientium

*Astutissimum
Iosephi consi-
lium*

*Romani oleo
feruenti per-
funduntur*

aggredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti sauci translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidē altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undiq; tectas, ut & pōdere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turriū & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turriū, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erāt septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Cap. xi

His autē diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomē est Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatæ nos præter spem restitisse audierat, insolentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper relictos, in fugā uerit: quos uestigijs consecuti Romani exterioris muri ambitum quō confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murū petentibus, ciues sui claudere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos in clamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauderant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interlere numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit: eumque per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus

profectus sic ordinavit exercitum, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præfesset. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque uehementes cum his, qui se intus congregauerunt, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex rectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere conflictum: absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia, captiuorum autem duo milia cxxx. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis.

Cap. XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam etsi præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Ea quoque causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congregari nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montis radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

Caput XIII

Iotapatenis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuntiās: quodque diuturnis uigilijs, & prælijs assiduis consumpti, minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaque superbia pœnas cõtemnerent, trās fuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur

*Titus clam
hostibus op-
pidum capit*

ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamē proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominē iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros peribat: primusq; incedebat Titus cum uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidē illi qui capti tenerentur, adhuc excidiū sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tūc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorum periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perisse crediderūt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiarum namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabētes, fluente desuper bello obterebātur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderēt Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent preuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunque tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circūfusi hostium multitudine, sero dexteras dedere, hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus ex ipsijs occidisset ceteris, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antoniū, dextrā sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cūq; is manum porrexisset incaute, haec ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutādo latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebant ætatē, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidē mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia connumerata sunt excidij tempore pugniscq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidē ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis. Cap. xiiii

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quēdam profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uideri non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatus, qui nō paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neq; fallendi spes esset, in speluncam iterum descēdebat, biduumq; ibi deliruit. Tertio uero die, capta quadam

quadā muliere, quæ cū ipsis fuerat, indicatus est. Tumq̃ Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanū, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eū uenerunt, fidēq̃ pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quā ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq̃ tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quā mite in eos Romanorum esset ingenū, quos semel subiugassent, referens: quodq̃ ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quā inuisus ducibus haberetur: essetq̃ imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed cōseruare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimā; hoc est perfidię prætexeret amicitiam: neq̃ semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturū fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabāt, sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoq̃ somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, la-^{Iosephus} befactari tibi re creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migravit, animāq̃ ^{se dedit} meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & uiuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq̃ his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unā confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq̃ pateris intueri seruientem? quā cito tui oblitus es? quā multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq̃ prudētiæ, si salutē apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te feruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu uero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidēdum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorum esse ratus, si ea non renunciasset morte præuētus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tātopere, inquit, o socij proprię cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionē uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferum deprecor, uere meo gladio meaq̃ manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea

circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Eisdem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum servitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imò vero ignavissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis navem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à comuni omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, ut velint vivere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima vero semper immortalis est: deique particula in corporibus collata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractaverit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit. Et servos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamvis nequam dominos fugerint: ipsi vero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non videbimur. An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumque deo debitum solvunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: puræ autem & quæ invocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere: Quorum vero manus in seipso insaniunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit, pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarēt. Pulchrum est igitur, ô socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. Si salvi esse volumus, salvi sumus, nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstravimus. Sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiat. multo enim stolidior sum, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego vero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas deextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacis perfidiam pro victoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iam dudum morti deuoverant, concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentes, ignaviā exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim vocaret, alium vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

um precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestiæ circumclusæ, ad eum semper qui se cōtingeret, ora cōuertens. Illorum autē, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendū putabant, debilitabantur dextræ gladijꝑ de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferret, sponte frameas dimittebant. Iosepho autē nō defuit in desperatione consiliū, sed fretus dei prouidentia, salutē in periculū mittit. Et quoniam mori decretū est, inquit, agite, cædes mutuas fortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut sors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cū Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit autē ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoꝑ prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianū per Nicanorem ducebatur. Omnes autē Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cū se circa ducē premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nōnullis autē propius eū uidere certantibus. Et qui longius quidem aberāt, hostem interficiendū esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebāt. Rectorum autē nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu nō mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisꝑ pridem fuisset in prælijs reminiscenti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamꝑ uelox belli momentum, humanarum autē rerum nihil firmū atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimāꝑ salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisꝑ ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuium: ego autem maiorum ad te nuncius uenio, præmissus à deo, alioquin Iudæorum legem sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis: quid ita? quasi qui Neroni usq; ad te successuri sunt, maneant. Tu es Cæsar Vespasiane & imperator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Cæsar, uerum etiā terræ marisꝑ, ac totius hominum generis: me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur, eaꝑ Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium deo, sceptrāꝑ multis præmonstrāte alijs portentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat. Altero namꝑ amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragessimum eos maneret exitium, quodꝑ ipsam Romani uiuū essent in custodia re-

Iosephi præ-
segiū

Item aliud

tempturi. Hæc in secteto posita, Vespasianus ubi uera esse comperit à captiuis, etiã quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimētis autem alijsq; muneribus eū donare benignissimeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam cōmodante. Quarta autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritimam Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenę omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligenter, plus autem illorū qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sineretur, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionū uero duas quidam hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. xv

DVM hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcubatur, migrandum in mare censuerunt, ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum commeantes, plurimos latrocinij prædabantur, omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarū partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autē habitatores, postquam irruptionē præsenferant, ne tūc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his ultra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset importuosa (namq; in asperum cæteraq; arduū littus desinit ac summis utrinque cornibus leuiter incuruū, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulę ueteris fides ostenditur: aduersus autē aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant, flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos. multæ autem cum magna uī aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublimē gurgite mergebantur. & neque fugæ uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaque multi ululatus collis nauius audiebatur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autē fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectorū autem corporū quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eō piratæ confluerent, castris

stris in arce munitis, ibi cū peditibus paucis equitatum reliquit, ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent; equites uero omne circū territorium peragrantes ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exurent. Illi igitur praeceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, non credebant, nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat, uelox nuncia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiā rebus gestis plura quae facta non erant affingebantur. & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognationes, amissorū quisque lugebatur à suis, luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autē uniuerſi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nēniarum. Tempore autē ueritatē reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à docibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius eum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauie, apud alios prodicionis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; conuicijs. Vt autē his uulneribus excirabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quae prudentibus ne similia perferant cautiore his & custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. deniq; maiore in Romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

Cap xvi

Vespasianus autē studio uisendi regnum Agrippae (nam & ipse rex inuitabat, rectorē cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos aegras partes regni compescere) motis ex Caesarea maritima castris, in eam quae Philippi dicitur Caesaream demigrāuit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo refertis in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidem nouas res cupere ac deficere Tarichetas audiuit (ad regnum autem Agrippae utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudaeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippae hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Caesaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Haec autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quod cum ipse uenisset, ibi filiū praestolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigessimū à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret: audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogētib; seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desilijt, & suos comites idem facere iussit: ne laceſſendi praelij causa, potius tenisse uideretur.

Kk , Sed

Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobia filio, latrocinialis agminis principe. Vespasianus autem, neque prater mandata ducis praelio cōgredi tutum ratus, etiam si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cū multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata praterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, ueluti pugna non insidijs captos, læti in oppidū adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in Tiberiadis populo uidebantur, in Romanorum castra profugij, adhibitoque sibi rege, ad Vespasianum spasiāni genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: nēque quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nūc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgentiam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada cōsistere, ad Tarichæas confugij. Posteroque die Vespasianus in arcē præmittit cū equitibus Tiberianum, qui multitudinē, an omnes pacem cuperet, experiretur. cognito autem populo eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis patefactis, cū sanctis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cū uero milite angustj aditus remorarentur, murorum partē dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eosque pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris perpercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore cōcordes: aliosque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichæarum obsidio.

Cap. xvii

Vespasianus
mouet exerci-
tum cōtra Ta-
richæos

Deinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatū cupiens multitudo ad Tarichæas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur, Etenim ciuitatē ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu nō alluebatur undique muro ualidissimo, sed minore tamen quā Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidē in principio defectionis, pecuniarū itemque uirium copia cōmunierat: Tarichæis uero largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri prælio uinceretur, refugerent: simulque ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munitibus, Iesus eiusque socij neque multitudine hostiū, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, ubi armatos cōgregati uiderunt, antequā mali aliquid paterentur, ad suos refugij: eosque insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantū prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, ancoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Vespasianus magnā eorū multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filiū suum cum sexcentis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitū hostiū numerū reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudaeorum formidarent, modo

exaudia

exaudiri posset constitit: & ó Romani, ait, pulchrum est namq̃ in principio sermo-
nis admonere uos generis uestri, ut qui cū quibus pugnaturi simus sciatis: nostras
enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi uero, ut etiam pro
his dicamus aliquid, ad hoc usq̃ tempus uicti non defatigantur: itaque oportet illis
in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam nos in secundis perseverantius la-
borare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse cōspiciens, gaudeo:
uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat.
Igitur quisq̃ iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq̃ Iudæi, licet satis
sint audaces, mortemq̃ contemnant, incompōsiti tamē bellorumq̃ imperiti sunt,
uulgus recte potius quam exercitus appellandi. de uestra uero peritia atque ordina-
tione referre quid opus est: Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tem-
pore, ut ne in bello nos cum hostibus numero cōferamus, nam quod perpetuæ mi-
litie cōmodum, si pares cum Iudæis congregiamur: Quin reputate, quod armati
cum inermibus, & equites cū peditibus, & ducistuti consilio cū uagis neq̃ rectorem
habentibus decertabitis: quodq̃ nos hæc uirtutes multo plures efficiant, multū au-
tem uicia de hostiū numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quāvis pu-
gnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo, hi enim &
ordinari faciles sunt, & sibi met subuenire: numerosæ autē copię plus incommodi ex
semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq̃ Iudæos audacia & ferocitas ac desper-
ratio siue mentis sēuitia ducunt: quæ rebus secūdis aliquantū ualent, minimis uero
offensionibus extingūtur. nos autē uirtus regit, & morigera uoluntas, itēq̃ forti-
tudo, quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finē usq̃ inter aduersa decipitur. Ad
hoc maiores nobis sunt, q̃ Iudæis, causæ certaminis, nā si illi pro libertate ac patria
belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius: & ne post orbis ter-
ræ imperiū uideamur hostium aduersariorum loco Iudæos habere: Præterea con-
siderate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos e-
nim eosq̃ in proximo adiutores habemus. Rapere autē uictoriam possumus: &
quos à patre mitti nobis speramus auxilio, cōuenit antecapere, ut & maior sit & so-
cium nō habeat uirtutis effectus. Equidē puto nūc de me ac patre meo uobisc̃ pa-
riter iudiciū fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego uero eius
sum filius, uosq̃ milites mei. nā illi uincere consuetū est. ego uero reuertī ad eū per-
petiar uictus: quo pacto autē uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō
superare: appetam enim pericula, mihi credite. primūq̃ in hostes irrumpā. nemo
aut uestrū à me discesserit, persuasum habens, impetū meū sustentari ope diuinā:
& manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, q̃ si ex-
trisecus pugnaremus. Postq̃ Titus hæc prosequutus est, diuina quædam alacritas
militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cū ccc equitibus ante præliū conti-
git, ægre ferebāt, tanquā minueretur uictoria societate: Misit autem Vespasianus
& Antoniū Silonem cū duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex
aduerso erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut
præceptum fuērat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem
primus perrexerat citato equo in hostes, & post eum ceteri cum clamore, tanto spatio
fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiam plures quā erant ap-
paruerunt. Iudæi uero, licet incurſu eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem
primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq̃ impetu deturba-

ti conculcabantur: atque ita multis passim peremptis dispetuntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autē aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autē, aliū super aliū lapsos inuolvens, cōficiēbat: omnesque ad mœnia cōfugiētes praeueniens, detorquebat ad campū, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confluxerunt. Excepit autē illos acerba dissensio. namque indigenis, & fortunarū suarum & ciuitatis gratta, & ab initio bellum gestum, maximeque quod male pugnatū fuerat, nō placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset nimis adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur cōmittentes? deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriā. Non auditis clamores? qui manus nostras tuasert, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cū uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solū autem hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam renocabit, sed etiam nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut prater uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equū, atque ad lacum decurrit, & per eū propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri cōsecuti sunt, pauior autē eius audaciæ murorū defensores inuasit. & pugnare quidē, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autē excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uero decurrētes ad lacum, in manus hostiū contra uenientiū incidebāt, mactabantur autē alij cū scaphas scāderent, itēque alij, cū iam prouectas assequi: nam tanto conarentur: plurimaque per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidem resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū uero sine pugna, quoniā spes eos fœderis, & cōscientia quod belli consiliū non habuerūt, à praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interēptis, miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circundari ciuitatē custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædemque euaderet. postero autem die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

Iesus cum alijs fugit
Cædunt Titus & Iudæi

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. xviii

Lacus autē Genesar quidem à terra continente appellatur, quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora ac arenas desinēs, purus est, ac prater hoc temperatus ad hauriendū. & fluuius quidē siue fonte lenior est. semper autē frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstibusque notibus, eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autē sunt in eo pisciū genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quā specie discreta: mediusque fluuius Iordane secatur. Ceterū Iordanis fons Paniū esse uidetur, sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autē est, quā in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uiginti stadium à Cæsarea, ad dexteram nō longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autē intra eius labra cohibetur unda, nunquam

nunquam deficiens uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principiū ne-
 sciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namq;
 missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas; unde antea fluuius na-
 sci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ di-
 uitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc an-
 tro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem ui-
 ginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium trans-
 mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar ue-
 ro lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admi-
 rabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat ar bustum, totamq; plantis conse-
 uere cultores. cœli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ ar-
 borum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florent: ubi etiam palmæ, quas nu-
 trit calor æstiuus; has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut natu-
 ræ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum cōueniant in-
 ter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam; ueluti singula peculia-
 ri studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed
 etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas si-
 ne intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio sene-
 scentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq; irrigatur uberrimo, qui Caper,
 naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur,
 quod similes coracino Alexadrino generat pisces. Longitudo autem regionis secū-
 dum littora cognominis lacus triginta stadiis extēditur, & latitudo uiginti. Horum
 quidem natura eiusmodi est.

*Mira fertili-
 tas terræ Ge-
 nesaræ*

*Fons Caper/
 naum*

Tatichæorum excidium.

Cap. XIX

V Espasianus aut perfectis ratibus, imposita manu militū, quanta in eos qui la-
 cu effugerant satis esset, unā prouehitur. Illi aut neq; compulsi ad terram eua-
 dendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pu-
 gnandi. nam & scaphæ paruæ, atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cū pau-
 ci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metue-
 bant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiā propè accedendo,
 lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando feriebat: plus
 aut ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus
 agebant, quoniā contra septos armis iaciebantur, cōtiguicq; sagittis eorū efficieban-
 tur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquā facerent aliquid, patiebantur, cūq;
 ipsis nauigijs mergebātur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis con-
 tingi possent, alios desiliendo in scaphas Romanæ gladijs transfigebāt: nonnullos,
 cōcurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cū nauiculis capiebant. Sub-
 merforum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus oc-
 cupabātur: & si desperatione cōpulsi inimicis adnatate tentassent, eis uel manus uel
 capita truncabantur, plurimusq; passim ac uariis erat interitus eorū: donec in fu-
 gam uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi aut multi qui
 dem in ipso lacu telis confangebantur: multos uero in terram egressos peremerunt
 Romani. Mixtum aut sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totum lacum. nul-
 lus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppres-
 sit & facies, nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumi-
 dis

dis,calescentes autē ac tabefacti mortui,coeli tractum corrumpebant,ut nō Iudæis solū ille casus miserabilis uideretur,uerum etiā autoribus ipsis esset inuisus. Iste qui dem illius prælii naualis exitus fuit. Perierūt cum his,qui pridē in ciuitate cecidere, sex milia & quingēti. At Vespasianus,pugna peracta,pro tribunali apud Tarichæas residens,aduenam populū ab indigenis secernebat,qui autor belli extitisse uidebatur:& an hi quoque seruandī essent,cum rectoribus deliberabat. his autem affix mantibus eorū liberationem detrimēto futuram:nec enim dimissos quiescere posse homines,qui & patrijs carerent,uimq; adhibere ac bellū inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos,cōtrāq; seruatores suos nouerat euasuros:sed de eorū mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderētur,non perpeffuros suspicabatur indigenas,tot apud se supplices obtruncari: fideq; interposita deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus:quodq; utile esset,honesto debere præponi,cum utrūq; obtineri nō posset. Indubitata igitur cōcessa licentia,solo eos itinere,quod Tiberiada duceret,exire permisit. Cūq; illi facile his quæ cupierāt credidissent,& quod iussum fuerat comitati,neq; pecunijs suis quicquā metuentes abirent: totā ad Tiberiada usq; uiam Romani,ne quis euaderet,occupauerūt: eosq; in ciuitatem conclusos,mox insecutus Vespasianus omnes in stadio cōstituit. Et seniores quidē cum imbecillibus, qui mille ducēti erāt,iussit occidi:iuuenū autē ualidissimos sex milia lectos,ad Isthmon Neroni trāsmisit.cæterā uero multitudinē triginta milia & quadringētos uendidit,præter alios quos Agrippæ donauerat.nam his qui ex eius regno essent,facere quod uellet ipse permisit.uerū & istos rex uendidit. Reliquū uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ, seditiosi & fugitiui,& quibus probra pacis bellum conciliant.capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium.

Caput I

VICVNQVE autē Galilæorū Iotapatis excisis à Romanis defecerant,hi se ad eos postquā Tarichæatæ superati sunt,applicabant:omniaq; Romani castella & ciuitates ceperāt,præter Giscalam,& qui montē Itaburiū occuparāt. Cum his autē rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum,quæ ad fines pertinebat Agrippæ,itemq; Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erāt ambæ:Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana,& inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitē, triginta latum,& sexaginta stadijs longum, palus descq; suas ad Daphnen usque tendentem: Quæ regio cum alias sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet,qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes,in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala uero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nanq; asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem

itudinem tenditur: tantū contrā decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur. Pars uero qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerū & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiē uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat: rupesq; superior ad profundam pertinens uallē. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quāuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidē loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnares: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabāt, nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex *Aqua calida* Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitrijs idoneus) Gamalam peruenit, & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circunvallare nequibat, qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdati, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra meridiem ciuitatem operabatur: fossas autē decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippā *Agrippa fuit de iactu Iosus* regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circūseptus est. Romanos autem ita simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissem ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quæ ipsis conducere suauis, tam immanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu perculos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autē tormentisq; perculsi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoque insuper ululantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredere tur obstabāt. Cæterū ui & multitudine superati, undique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autē cum neq; à uertice imminētibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repletæ labebantur, quod pōdus sustinere nō poterant: unaq; delecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos Romano

Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamvis subsidere recta uiderent, tamen eò conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur; non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autē puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabāt: propriaque incommoda negligentes, magis instabant: hostesque in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinā quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cætorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat. uiarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, saeuissimo dolore percutsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tūc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat, rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cum his bellum unā a uertice defluens sustinebat: & neque uirorum neque telorum multitudinē formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, nō prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prælio quo perijt, sed ubique antea fortissimus comprobatus, qui plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna cæturio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autē habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autē mortere exercitum aduersis casibus uidens, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autē inquit, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodque nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguum pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atque ut iactantium esse nimis secundis rebus insolare, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrumque mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitatibus gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quamquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re uirum quis reprehenderit alacritatis uestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca fugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autē immoderata festinatione uincendi

Vespasianus
inter hostes
relictus

Vespasianus
solatur exercitum

cendi,quàm id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiacq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet nos igitur ad propriâ uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionî irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat, ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse aut, ita ut nunc feci, experiat æque ac uos pugnâdo primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitû. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat, mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi in ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur, ibi remanerent, inopia cõsumebat. solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Cap. 11

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerât, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in uertice autem, uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc aut tantum ambitû quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ pluviam habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autẽ subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediens, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, as simulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebât. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ

Cap. 111

Apud Gamalam uero degentium audacissimi quicq; fuga dispersi latebant, imbelles aut fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subiret: eaq; occulte suffoderet: cū appositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox em erat) nec postq; adiere, sensissent. lidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; custodes præcipitat. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos

L1 etiam

etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pauor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares egrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usq; ad uigesimalam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiit. eoque prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidij incidebant: ubiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; circū rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se aduantes partim telis partim saxi deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsio loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitū, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem uehementius sæuiebant, illorū memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & cōiuges, & semetipsos in uallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracūdia Romanorum. ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neq; quisquam præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimogenitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere, nec enim uel infantibus pepercere, quorū multos singuli raptos ex arce proijciebāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur

Caput

IIII

IAmq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudine pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. nō parua autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; conflabat, Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiae causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabantur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum

equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: cū reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itémq; animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctę nationi præstaret. His autē qui ex bello fugissent in eā confluentibus, etiā naturalis munitio, itémq; murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorū spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggrēssione capi facilis uidebatur: sciens tamen quod ea ni capta, pāsim à militibus populus absumeretur (nanq; satius erat ipse iam cēdibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus interuentem, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se potrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendū putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iā iamq; cognituros esse, mœnia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidē nēmīnem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad foedus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatē reciperet. Iohannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illū tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quā si temerassent, non minus coactos, quā qui cogent, piaculum cōmissuros, ipsumq; Titum: nullū enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugę consiliū ceperit, præsertim cum id obseruare circūsedentem nemo prohibeat: sibi autē magnū esse lucrum, nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere, qui pacem nō sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohānes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantū pro sua salute sollicitus. uerebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totā in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidiū Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerum etiam in superiori patte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigessimū quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamq; multitudinē secum duceret, homo quem captiuitatis, itémq; salutis metus urgeret.

*Titus recipi-
tur à Giscal-
nis.*

*Occisi bis mil-
le fugientes*

ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus: quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen precedentium conterebarat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iacerent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipsos seruarent in clamoribus: eosque cōfugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peteret. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerunt, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. unam uero fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrupte, minuitando magis quam puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebatur, si dignos poena discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quam immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum uel metu supplicij, uel quod erubesceret praeteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Praesidijs tamen ciuitatem circumdedit, quae tam nouarum rerum studiosos compesceret, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilaea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium

Caput v

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unam cōfugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem seruēs quidem ad huc atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabat: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atque inuitum esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis peticlitari, cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quae captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumeret, nunquam

nunquam Hierosolymorum mœnia transgredierentur Romani, qui pro Galilæo-
 rum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuisent. His
 eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem
 atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem
 lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium ma-
 nus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam cœpe-
 rat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autē à Cæsarea Iamnam & A-
 zotū profectus, utranq; subegit: Impositisq; illic præsidijs, reuertebatur, maximam
 ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates
 tumultus bellūq; intestinū exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos
 manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua cōtentio: du-
 dumq; discordium pertinacia primo inter domos accēderetur: deinde inter se ami-
 cissimi populi dissiderent: & ad similia uolentes quisq; conueniens, aperte iam coa-
 cta multitudine rebellaret. Ita q; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis
 autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præstabāt.
 Primo autem indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito cōfer-
 tis cuneis, per territorium latrocina-bātur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam
 spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastabantur, illatum à Ro-
 manis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari
 pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: do-
 nec rapinarum societate undiq; cōgregati collegiorum latrocinaliū principes, atq;
 in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more
 patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis existi-
 mantibus, uniuersos qui superinfluèrent, adiumento ex beneuolentia uenire. Quæ
 quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners &
 inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimēta cōsumpsit: hisq; præ-
 ter bellum etiam seditionem, famemq; cōparauit: alijq; latrones ex agris eò trans-
 gressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus inter-
 mittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usq; ad
 cædes ruebant: non clām, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce pa-
 lām nobilissimos quosq; adoriendo. Nam primum Antipam regij generis uirum,
 & adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos ha-
 beret, comprehensum custodię tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, in-
 signem uirum, & Sophā filium Raguelis, regalis similiter utrūq; familiæ, omnesq;
 præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat:
 & uelut capta ciuitate, salutē propriā quisq; curabat. Illi autē clausorum uinculis nō
 fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam
 & ipsos, & domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum
 esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum.
 Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes
 promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem ar-
 mati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem
 huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collo-
 cutos fuisse, communisq; libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus ut au-
 dacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē
 L1 ; populum

Intestina
seditio

Præmores
occisi

*Phanes rusti-
cus pontifica-
tū adeptus est*

*Oratio Ana-
ni pontificis*

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos presterant: quoniam & dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transstulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, a quo maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quae praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmitioris, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casusque sors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem pernitens nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornare persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauer ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irerent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt: ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concione populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & caedes, nodum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotae putabant, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit mori potius debere, quam dei domiciliu uidere tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animae amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala praesentia nemo prohibet: si quidem

quidem spoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisq[ue] prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar[is]? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis? atq[ue] illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem noxios iritastis, quia uastatarū ædium nulla ratio erat. Itaq[ue] iam domini ipsi rapiebantur, eisq[ue] cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, restabat eosdē uidere trucidari. hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæq[ue] duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi ergo, patiemi, etiam sancta conculcari uidentes? Cumq[ue] omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrānide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoq[ue] iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ô miseri respectisq[ue] uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq[ue] recordabitur clades, & ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq[ue] illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode an contra incommode non referam, palàm quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt, at uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, nō uos cœlabo, quid dam loquor interuenerit, mentemq[ue] retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quàm isti nos affecere. Quo pacto autē non lachrymis dignum sit, illorū quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis cōpilauerunt: eosq[ue] uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nuncq[ue] transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum aut ambirum, quamuis procul aspectū perhorrescere: quosdā uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externū bellum metuat, ex cōparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur,

legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum: atque ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse comotos. plerique autem fortassis multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & preterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur: nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficiū, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiectioni sunt: quantum pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur, ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuetutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempublicam negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quicquæ pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant) in pontificem comouentur: ac modo per cuneos modo simul uniuersi prosiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudinem quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediens motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminens missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uero aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumque plurimi fauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domus referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacrum humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparēt, quicquid à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irruit una cum socijs Ananus. Unde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiore fugam recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque

Committitur
pugna

quorūq; de super tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non iustitiam prius populum introducere. ex omni autem suorū multitudinē sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorū ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua præsidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim doctus et ingeniosus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti cōsiliū, quā noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renunciabat: nullumq; populi cōsiliū non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium uertebatur. erat enim ex adulationū uarietate suspectior: eoq; ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua cōsilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem prodicionis habebant. submouere autem illum non erat facile, neq; possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturū iurauit, neq; factum eius inimicis ullum, neq; cōsiliū proditurum, unaq; deponendis rebellibus, & manu & uolūrate operant collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum cōsilijs adhibebant: moxq; ab iisdem cōcordiæ causa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ nanq; habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, ne ne quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendum ciuitatem quāprimum uenire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus conferrent. se autem non uidere, quādiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipsa dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggrederetur. Itaq; oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factōres pœnituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam pœnitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum uero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem significabat

Iohannes Giscalis
scalenus confiliorum Anani proditor

significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta

Cap. vi

*Eleazarus
suadet Zelo-
tis ab Idumæ-
is petendum
auxilium*

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter cōmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi comparanda causa Romanos accerseret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidē quid agerent dubitabant, angustijs temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggregari paratum esse cogitabant, externi uero subsidij facultatē, insidiarum sibi celeritate præreptā: priusq; fore ut omnia pateretur, q̃ auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamē Idumæos placuit, scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autē pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi mature subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero ciuitatē Romanis ilico subiugandā: pleraq; nūcijs ad rectores Idumæorū referenda mandāt. Ad hoc autē lecti sunt duo uiri strenui, & dicēdi peritissimi, & ad persuadēdū satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum uelocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certū erat, quod turbarū cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentiū blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorū quandā solennitatē, sic ad prælia properās: celeritatem autem nuntij exigebant, atq; istis nihil deerat alacritatis. uterq; autem Ananias uocabatur. Iamq; apud rectores aderāt Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circūcursare gentem, militiamq; denuntiare coeperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro liber-

*Idumæorū
ginti milia cō-
tra Ananum*

tate metropoleos arma rapiebant, Congregati autem propē ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sossæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananū autem profectio legatorum, itemq; uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congredi, sed uerbis eis ante persuadere cōcordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & uariæ turbę tenuerint ciuitatē, in nulla re sic mirāda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire decessisset. Et si quidem uiderem cōsensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postq; in uicijs & ciuitatibus proximis audaciā exercuere, postremo in sacrā ciuitatē clam influxere ut latrones, solūq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auditate uentris peremptorū spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deteret esse, si publico uos cōsilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi for-

tunæ

tunæ iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare: Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnâ fuerit quod uos tam cito cōmouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populū caperetis. quid? Romanos audistis & proditiōē? his enim quidā uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causā uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiōrum tale cōmentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra nos efferare non poterant, q̄ uastatē libertatis proditiōe mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insimulauerint, fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim p̄falsi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito uenire in gratiam, prius q̄ circa nos omnia uastarentur: nanq; iam, ne uolentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: mortēq; grauiorem afferat turpitudinē, appropinquātes placare. Equūdem quod in me est, pacem morti antepono. semel aut bello appetitus, postq̄ pugna cōmissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiorē. Sed utrum nos populi principes aiunt clām misisse aliquem ad Romanos. an etiam totum populū cōmuni suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditiōis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt: Quemadmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere, quando aulorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabātur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat cōcio nī: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid aut opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatē prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos aut oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & una nobiscum tyrānos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permiscere: deniq; nobiles uiros nō incusatos, ex medio raptis foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neq; præce eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatē ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniæ prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta concutatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cōmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod

quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocētes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatē: mediocq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquā reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dūcturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbū quidem facere permisere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neq; nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrū suspicamini Romanis collocutū, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si cōuincti fuerint, uindicare. Non enim uos praeueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Unus autē ducum Simon filius Cathlæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati. Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. deniq; urbem omnibus alienigenis religionis causa patētem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellū: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentiæ alijs, qui uos tyrānos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnātiā uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludētibus ciuitate (nanq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inciperint, summaq; prodicionis membra præciderint? Sed licet illi molliores q̃ res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quā intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta

Cap.

VII

HIs dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquā sentire moderatū, & duplici bello opugnari

Oratio Simonis ducis Idumæorum ad Hic resolymitas

pugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescantium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitudinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenti, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum malitiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; sociis, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuiæ lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatē impetu facto, palàm portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemem cōtineretur. quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Namq; iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimat somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autē primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisq; dextram ad gladiū quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoq; multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos, quorū gratia uenerant, neq; his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos cōtineri non posse, qui si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nōnullis, quos somnus oppresserat; omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum nō sine stupore properabant. Ac primum quidem

Horrenda tempestas

*Idumæi clamant
à zelotis in
urbem intro
missi*

Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero cōfidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidam pars eorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant. pauci uero iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniores multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autē auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusque mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculū aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauitur afficiebatur: proptereaque his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quam repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utque cōmune phanum reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemque fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimque cōprehensos obruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam in sepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remque publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectoremque salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem cōparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaque paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quique undique in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij flentem

Ananus
pontifex

FLAVII IOSEPHI DE BELLŌ

IVDAICO LIBER TERTIVS

De altera strage, & reditu Idumęorum, Zelotarumq; crudelitate. Cap. i.

Nano quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotę quā Idumęi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autē nobiles, & adolescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent:

sauiissima tamen ante cædem uerbera sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebatur. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebāt: extractosq; inde, si quos morti contigisset, abijciebant, ut uinctis alius locus esset. Tantus autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occultę clausorum etiam lachrymę, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namq; his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exiguam uero nocte sublatā terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periire. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitionis cauillando imitabātur. Iamq; cum illustriū quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se dericiendos potentem, septuaginta plebeiorem honestissimos ex præcepto conuocant, iudicij specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant, quodq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias nō in iudicium sed in carcerem ductus, uitę suę desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotę uero obstrepentes, uix a gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices ex periri, an periculoso tempore iusticię memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quā sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datę sibi potestatis non intellexerant: duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & a nobis de absolutione sententiam certiorē: Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero, contumelię causa uersis gladijs ferien-

Iterū XIIIM
nobilium
trucidata

Zacharias ac-
cusatur a zel-
otis

Zacharias in
templo occi-
sus a zelotis

Mm 2 tes

tes, templi ambitu pepulere: cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarū quidam secretò indicabat uniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pōtificibus metropolis prodertur, reperisse aut nullū prodicionis indicium. Illos uero qui tutari eā simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verū quia semel in societate intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendū, neq; uires hominibus suggerendas morē patrum destruentibus. Nam & si portas grauer ferrent sibi atq; in oppidū aditum esse præclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananū quidem petemptū, una uero nocte populū totū penè consumptum. Quatū rerum multos quidem suorū poenitere sentirent: eorum aut uiderent, à qui bus rogati essent, crudelitatem inmensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescētū. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniā de prodicione quæ dicta sunt, calumniā fuisse paruisset, nullusq; Romanorū impetus timeret, aduersus ciuitatē uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domū recedere: malorūq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorū nō spōte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant in custodijs soluunt, propè ad duo milia populariū: statim q; relicta ciuitate, ad Simonē ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: de inde domū ex Hierosolymis abiire. Euenit aut eorum discessum utrisq; pariter inopinatū uideri. Nam & populus nescius poenitudinis, paululū fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed
Zelotarum crudelitas ijs essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cū inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutū: unamq; cautionē putarent nullum optimatū superesse. Itaq; occisus est cū multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populū gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorū, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobatus: qui etiam saepe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autem prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; aliq; quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro cōtemporibus: qui uero obsequētes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum
Gorion occiditur
Niger occiditur
 crimī

criminum & mediocrium poena, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. 11

Romani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensio nem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ providentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in cōcordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimū eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quā secū quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatueros. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his uisuros, domestica seditione cōsumptis. Deū namq; melius, q̃ ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui uictoriam cōdonaret. Proinde manibus proprijs interestibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorū spectatores esse, quā cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insaniētibus conflagrare. Si quis autem putauerit uictoriæ gloriam sine prælio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commodè perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminerentur, etiam milites ex laboribus assiduīs recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatē consideret, sinēdos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquā manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum sed discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militum consentiebant: moxq; apparuit quā utile fuisset eius consilium. Namq; in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebātur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamē eis dedisset pecuniā, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iungulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multiq; etiā transfugere cupientiū, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autē ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neq; intus neq; per itinera occisis humū cōcederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitiā diuinitatē quoq; polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autē suorum corpora, idem quod transfugis, imminebat suppliciū mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicā, nulla tam bona, quā misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabantur noxi, quæ miseranda uiderissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiā transferentes. Modum autē

Mm 3 excedat

excedente metu,superstitibus mortui adepti requiē beatiores uidebantur: & qui erant in custodijs,comparatione sui cruciatus,insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant.Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur,ridebatur etiā diuinitas,prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant.Cum uero multa contempsissent de uirtute ac uitijs statuta maiorū,etiam quæ de patria olim prædicta fuerant,uera esse exitu probauere.Vetus enim quidam sermo ferebatur,tunc demum ciuitatem captum iri,sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli,cum seditio fuisset exorta,sanctūq; dei proprię manus ante uiolassent.Quibus Zelotæ,nihil de eorum fide dubitantes,ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage. Cap. III

AT Iohannes iamdudum tyrannidem affectans,parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur non nulli metu,alij gratia(mirus enim erat oratione atq; fallacia persuadere quæ uellet)multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant,priorum delictorum causas uni potius adscribi quā omnibus.Ad hæc quia manu strenuus erat,& bonus consilio,satellites non paucos habebat,etsi magna pars eum contrarię factionis reliquerat.apud quos etiam liuor nōnihil ualebat,graue putantes ut paulo ante pati succumberet.Plus autē metus eos,ne sub unius potestate uiuerent,exagitabat.nec enim facile sperabāt eum,si semel obtinuisset,deiici posse: occasionemq; in se habiturū timebant,quod in principio restitissent. Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat,quā sponte seruiens mancipij loco perire.Hinc igitur seditio diuiditur,& Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat.Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus:nihilq; aut parū agebatur,si quando armis prælium lacebant.in populum uero uel maxime contentionem susceperunt,& quis maiorem prædā caperet,utrinq; certabant.Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret,hoc est,belli, dominationis, itemq; seditionis,eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur.denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant:& Romanorum beneficio salutem,quam inter suos desperauerant,assequebantur.Quartū uero præterea malum cōmotum est gentis exitio.Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimū,reponendis opibus ad munimenta belli,tutandisq; corporibus ab antiquis regibus edificatū,quod Massada dicebatur:id occupauerant qui uocantur sicarij,quod à rapinis amplioribus timore continebantur.Hi cū Romanorum exercitum otiosum esse uiderent,apud Hierosolymam uero Iudæos dominatione atq; discordia secessisse,maiora facinora aggrediuntur.Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis,qua ex Aegyptiorum seruitio liberati,in terram patriam deuenerunt,solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi,municipium quoddam Engaddi inuasere:ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atq; dispersos,quā arma caperent siue concurrerent,ciuitate pepulere.eos uero qui in fuga defecerunt,mulieres uidelicet ac pueros,supra septingentos interfecerunt.ædibusq; deinde compilatis,fructus quoq; iam maturos depopulati in Massada portauerunt.& illi quidem omnes circum castellum uicos,totamq; regionem populabantur,non paruo undiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluente

fluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia; qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent: uerum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabatur. nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruare populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniarum regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. si uero fugere deceruisent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (namque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum præsidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusquam id Romani peteret, ipsi destruxerant: ut eo si bi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum duobus equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copijs Cæsaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicem quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim uel armatis, temere contra Placidum eiusque milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportunum circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui uero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciae demonstrantes, cõdensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neque sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis & immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora pertussi, alij ab

Gadara tradit se Vespasiano

Gadarensium fuga

equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueq; prætercurrēs ea parte, cedentesq; reflectens, una etiā libratīs sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu uero lōge fugiētes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murū effugēre. Eius autē custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarense suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, unā cum his se perituros uidebāt. quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, plenē cum his Romanorum equites irrupere. Portis enim antē præclussis, admoto milite Placidus ad uesperā usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domus uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionē ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; cōmouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta secesserunt. hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusq; ante prospere gestis fretus, eos insequēbatur, & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadū transire nō poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: præteritiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incurfus excipiebant. à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim milia fuerunt. alij cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo milia uirorum ac ducenti, cum præda maxima omnium & asinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quāuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionē quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius nō erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secūda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq; idoneos ex transfugis ubiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit. & ubiq; omnia usq; ad Machærunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hiericuntinæ Cap. III
Dum hæc autem agūtur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex una cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianū uero ad impetum belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atque oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cū sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat,

Quintaq;

Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quam decem milia hominum peremit: prope autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniam redijt: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigeis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hiericunta peruenit: in qua tunc ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nō pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uero usq; ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliadæ ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem usq; ad Bacra, quæ Petram disternit Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usq; longus. Inter duos autem montes regio, quæ magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & uiginti, medi usq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij, namq; alter salus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & fecundus. æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aeris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus aut, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hierico largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorū terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt nō solū terræ atq; lignorū fructus, sed etiam fœminarū partū obtundere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrūpere. Postea uero mansuuisse, cōtraq; saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Helisæo quodā propheta, qui Helix notus fuerat atq; successerat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illā regionē perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontē, lagenam fictilem salis plenam in profluētem aquā misit. Iuxta deinde ad cœlū dexterā tendens, fontisq; inuergēs blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluentia leniret, ac dulciotes aquarum uenas aperiret: deum uero ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuū quā successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac fecunditatis autor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseverantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius

Hiericuntis
situa

Ferreus mons
Magnus campus

Asphaltitis lacus
& Tiberiensis

Immutatio
fontis in Hiericunte

plius tamen quam cæteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus uaria: quarum pinguissem calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt non multum alio melle deterius: quamquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itemque cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generatur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Huius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta, & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresque suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigescit, naturamque contrariam aeri sumit. hyemem uero contepescit, eaque mensis mitissima efficitur. Tanta est autem cœli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ uestiantur. Distat autem ab Hierosolymis centumquinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totumque habet à Hierosolyma spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem uero & lacum Asphaltiten: licet humilior, æque tamen inculum ac sterile. Sed de Hiericho, quam sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap. v

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi inscios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimilés natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pædet à cumulo, donec menstruo mulieris atque urina soluatur. Est autem utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. longitudo lacus *Terra Sodomitica* est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usque Arabiæ tenditur. Latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quam diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticae fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis. Cap. vii

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi undique cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium equitatus ei parte multisque dedit

peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fuge-
 rent praeuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus praedari per-
 mittit. Incensis deinde domibus, proximos petiit. Erat autem fuga potentium & in-
 teritus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam
 montanis locis quam tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes
 exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes a Zelotis asser-
 uarentur: eos uero, qui etiam tunc a Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata
 cohiberet exercitus. Vespasiano autem Caesaream reuerso, & cum omnibus copiis in
 ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos
 tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit im-
 perium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertor-
 um permissa republica: quodque horum captus insidens, ab omnibus suis senatoribus
 destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibique semet occi-
 derit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumque
 per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redie-
 rit ab Hispania: & quemadmodum incusatus a militibus, tanquam humilioris esset
 animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesque suos
 contra Vitellium duxerit exercitum: necnon & Vitellii turbas, & circum capitoliū pu-
 gnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint,
 & Germanorum agmina bellumque civile sedauerint: haec omnia recusauim narrare, con-
 fidens quod a multis Graecorum itemque Romanorum ea cuncta copiose perscrip-
 ta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia,
 summam singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam
 expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem,
 deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille
 quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum
 & salutatum simul, & ut de Iudaeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex
 Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis na-
 uibus praeteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem
 diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit.
 Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diui-
 no quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Caesaream ue-
 nit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudae-
 rum militiam negligebant: patriae quoque metuentes, aggredi alienigenas importu-
 num arbitrabantur.

*Gerasenorum
mille iuuenes
occisi*

Galba

Otho

Vitellius

*Titus mitti-
tur ad Galbā*

De Simone Geraseno nouae conspirationis principe

Cap. VII

Interea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giorae fili-
 us patria Gerasenus, aetate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, a quo iam
 pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciaque praestantior. ob
 quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifi-
 ce, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita sur-
 spectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat,
 transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. rursus autem propter necessitudi-
 nem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat praedatum exeuntibus, &
 cum ipsis territorium Massadae populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando
 metuebat

Pugna Simonis & zelotarum

metuebat. dominandi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortem Anan comperit, in montana loca discessit: ac uoce praconum seruis libertate promissa, itemque liberis praemio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iamque ualidis conflatis copiis, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus sociis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant, nec iam feruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usque Idumaeam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quae appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atque his conditorum praedae receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaque cateruae diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis & apparatu praeluderet. Vnde insidias ueriti Zelotae, ac praeuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque praelio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumaeam subiugare conatus est. Itaque cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumaeorum autem principes mature ex agris uiginti quinque fere milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massade uersabantur incursum: Simonem in finibus praestolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto praelio neque uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumaei uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cum maioribus copiis eorum fines petebat, castrisque in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodii, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causae nescij cur uenisset, mox autem de traditione prolocutum, strictis gladiis persequabantur: donec fugae locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumaeis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur explorare hostium copias. ad hoc se autem ministrum obtulit parato animo Iacobus, unus e rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumaeorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumaea operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem coenatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebat, esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eique sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumaeos, quod & praestitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. pauor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero praeter opinionem sine sanguine Idumaeam introiuit: primumque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima praeda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem

Autem indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus, uerum etiã Aegypti Memphi antiquiorem, denique duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusque posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, per optimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus, eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos quadraginta eum milia sequebantur, ut his ne uictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumæam. Er quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimere: insidij uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt, continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturam. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerum sarmetorumque causa progressos à porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignationi id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, unam perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mādabat ut diceret, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderet coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

Vxor Simonis à Zelotâ capitur.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Cap. VIII

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumque ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quæ Germanicæ tunc legiones elegerat. Habito autem apud Bebriacum Galliæ cisalpinæ prælio cum Valente & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani multisque trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresque menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatanam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præsidij collocatis usque Hierosolymam equitabat. mul-

Mors Galba

Mors Otho

Nu tos

tos uero tunc deprehēsos necabat, multosq; capiebat. Ducum autē unus Cerealis cum equitum parte ac peditum superiorem, quæ dicitur, uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterū uero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimā tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpeus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum uero ipsam exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodiū & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis gestis contra Zelotas.

Cap. ix

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit, persequēdas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosq; fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntē multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiores, quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potētia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirotū & fœminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac fœminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiā quoque mulierum imitabātur: & obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem uultum, dexteras ad cædem promptas habebant: delicatorq; incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebāt: & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quicq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam linore potentiæ quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna cōgressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autē fuerat cognata Izatæ regis Adiabenorū. Vnā uero irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Ioānis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autē Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erāt, ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus populū & Idumæos educere cogitabat. Istis autem nō tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, q̄ confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq̄ue pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbior excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem derjcerent, Simonem recipere statuerunt.

statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missocq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem saepe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelo-
tarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabāt: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucijs referebantur, quoniā Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoq; ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerāt, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientālē angulum, ad septētrionalem alterā, super xystum tertiā, in angulo alio cōtra ciuitatē inferiorem, Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū cōdita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantē post meridiem, quod septimus quisq; dies inciperent, tuba significare: rursusq; uesperī, quod desineret, nunc ferias populo, nūc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autē disposuerunt balistas saxorumq; tormēta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cū suorum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo.

Cap. x

P Eridem tempus Romanos quoq; sæuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentē multitudinē secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnēmq; domum repleuit armatis: illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominūmq; dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolo-
re autem saucius cruciatum ferre nō poterat, neq; alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum lōginitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse trāsiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agētes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quæstus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs cōdonare potestātē, cum apud se digniorem habeāt imperio, cui si hanc amiserint, quam iustiore, uel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam. Tanto autē Vespasianum quàm

Nū 2 Vitellium

Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui cum declarassent ipsi præstarent. nō enim se minora pertulisse bella, quā qui ex Germania uenissent: neq̃ illis qui tyrannum inde deducerēt, in armis deteriores esse. Nullum autē in creādo Vespasiano fore certamen. non enim senatum populūue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannū, aut filiū pro patre optaturos principem. Maximū enim pacis tutamē esse, ueram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeat imperiū, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ uiribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumq̃ habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemq̃ Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq̃ insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq̃ alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissæ præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem cōseruatores milites dehonestarēt. Hæc primo per cuneos milites loquebantur, deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq̃ ut in periculo cōstitutum imperium cōseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimās, priuatę autem uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponeus. Recusanti autē rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Aegypti descriptio & Phari.

Cap. xi

*Aegypti
limites*

MVtiano autem cæterisq̃ rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerāt, & exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionē: eaq̃ si potitus esset, ui quoq̃, si perstaret, Vitellium deiciens sperabat. nec enim perpeffurū esse populum fame oppressum. Simul etiā duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiā propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq̃ importuosa est: & ab occidēte quidem aridam Libyam habet obiectā, à meridie uero limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq̃ inuias Nili fluminis cataractas. itemq̃ ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usq̃ diffusum. Septentrionale uero munimentū habet terram usq̃ ad Syriam, & quod dicitur Aegyptiū pelagus, totum portibus carēs. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Syenē, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autē ad Pelusiū, nauigatio est stadiorū trium milium & sexcentorū. Nilus autē ad Elephantinem oppidū usq̃ manibus ascēditur. namq̃ ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ nō sinunt. Portus autē Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostiū perangustū habet, saxisq̃ latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usq̃ stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatē applicandorum nauium præcaueāt. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri

Indri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiorē faciebat, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus, in quem tā quæ desunt illi terræ ad beatitudinē deuehuntur, quæ quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerū erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberiū Alexandrum literas dedit, qui Aegyptū & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operā atque adiumentum eius assumeret. Alexander autē, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto rogauit & populū: utriusque autē libentissime paruere, uirtutem uiri ex proxima administratione sciētes. Et ille quidē permissa sibi potestate, oīa quæ imperij usus exigeret, aduētui quoque principis necessaria iā parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubique fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuncique læticiam pro eo simul & sacrificia celebrabāt: legiones uero apud Mœsiā Pannoniamque degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo ante fuerāt concitatae, iussu tantum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multæque ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerrentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataque per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium, sed iusta quædam fari ratio, ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autē signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrātia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem; admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatoque Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quam strenuus fuisset Iosephus; quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumque inhonestū esse ait, ut qui sibi augurasset imperiū, uocisque dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamque sustineret aduersam: uocatumque ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiā de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater unum cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namque id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam intetueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famę donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iustēque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrinum itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ ageretur curare. Ale-

Nu 3 xandriam

Cecinna deficiit à Vitellio

Sabinus occupat Capitoliū

Sabinus occiditur

xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mitti igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumque copiis, qui tamē propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitū. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Moesiam morabatur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium cōsequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congregari non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasianum autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumque se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero necum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladijs Cæcinnam obruncare uoluerunt. fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autē quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cum armis in defecturos ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt, mox autē loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: & ante ciuitatē circūclusam plerumque multitudinem peremit. aggressus autē reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ perierunt, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia & ducēti. quin & Antonius eorum quos de Moesia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. solutum autem uinculis Cæcinnam, rerū gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliū. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum. ubi multa ab his itemque ab illis qui templum tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidē cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autē direptis donarijs, templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem prælio, omnes interiere. Procedit autē ebrius de palatio Vitellius, & ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, uarioque contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potius imperio: quem si uiuere diutius contigisset, ut

ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidē gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autē die Mutianus cū exercitu Romā ingreditur, & Antonij militibus à cede repressis (adhuc enim hospitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserāt, occidebāt, examinationis diligentia iracundia præueniētes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentū. populus autē iam timore liberatus, imperatorē prædicat Vespasianū: si mulq; & illum confirmatum, & Vitelliū esse deiectum festa læticia celebrabat.

Occisi quinquagies mille

Domitianus populi rector

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

Cap. XIII

Cum autem Vespasianus Alexandriā uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe cōgratulantes affuerunt. cūq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Ro. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature componere proponebat. filium uero Titum cū selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolin usque progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum interuallo distantē, inde militem longis nauibus imponit. Nilōque flumine post Mendesium tractū, Thmuin usq; uehitur, hinc autem egressus in terram, apud Tanim ciuitatem diuertit. unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusiū tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unāq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templū castra posuit. posterōq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Alalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

Titus mittitur in Iudæā

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER SEXTVS

De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I

ITVS quidem ad eum modū quem prædiximus, emēsa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Cæsaream uenerat. ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriā unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiā seditionē, quæ apud Hierosolymam erat, auctā, trifariā diuidi, & aliā partē in aliā uerti. quod ut in malis optimum quis dixerit, factūq; iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde corperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem nō errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indi-

No 4 gnari

gnati simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectū esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potētiae cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiā Iuda Chelciae filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur, occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponūb & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarū enim rerū copia superpetebat, nihil impiū existimantibus: paucitati uero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habēs à uertice, neque sine metu conabatur introy sus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferēs, quā Eleazarī partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebat, quasi qui desuper impugnaretur: subiectus autem florum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoq; uincebatur, eo quod Eleazarus esset humilior, tantō plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggessus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper uero ex fanō iaculātes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quāquā enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebāt, cum suspitione & custodibus indigenas perscrutando: Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitātē, post exituri sub

Templi cædibus pollutum cædibus seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante hostias procubuerunt: aramq; uniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscebantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tuā intestina scelera purgaturi flammis introieret? Iam enim dei locus nō eras, neq; manere poteras domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ fanum ciuili bello tumulum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorē tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod nō domestici luctus, sed exponendum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidē eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrj ferebantur. Qui uero huic parentem, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ partis seditiosos adimento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo uero iaculantes, machinis ulciscabatur. Quoties autē desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonē eiusq; socios cū pluribus irruerat. Semper autē quantū in ciuitate depulisset in fugam

In fugam uersos, ædes frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos abscinderent. Deniq; contigit unâ exuri omnia circû templû, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugnæ fieri ciuitatē: concremari autē paulominus omne frumentum, quod nō paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capti sunt, quæ minime quiuissent, nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; autē insidiatribus & cōfinibus oppugnâtib; ciuitatē, medius populus uelut aliquod magnû corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant externûq; bellû, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autē metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque cōsiliū capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronum principes, quoscûq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis cōcordes erāt. Et pugnantium quidē nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autē includebat ululatus: atq; obmutescente dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulture adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi cōtinuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi cōgesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciā, quos sub pedibus cernerent, immanius sauebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica cōficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templû populo itemq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinē reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedrā occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquā in his quicquā poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquā partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tūc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictā properabat. Harum quidē quintam legionē iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hierichūta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regū quoq; auxilia plura q; dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autē quatuor legionum quātum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant, duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uero

uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est: idemque consultor in usus bellicos aetate ac peritia praecipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymae periclitatur.

Cap. II

Progradientem uero in hostilem terram Titum, antecedeant regia omniaque auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinae atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & praefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus a tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinae. Omnium uero nouissimi mercenarii, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quae & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc praesidijs tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscitur: peractaque diei mansione, castra ponit in loco quem Iudaei sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis propere lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta esset, Iudaeorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus ueniretur, metu cederet. audierat enim quod erat uerum, a seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem, sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quae ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quae Muliebres turres uocantur: & per eam quae contra monumentum Helenae porta est egressi, equitatum intercidunt. atque alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant se se iungerent, a fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: a muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisque maceris impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est, sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia praeteruolabant. gladio uero semper a lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subvertens, super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut eum aggrediretur, cohortatio: fugaque & discessio repentina, quocumque diuerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum a tergo & a lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuique spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duorum ex

nimis

timis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionem prima superiores fuerāt, incōsulta spes animos extulit, magnāq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes. Cap. III

Cæsar autem, postquā ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara tēpli magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distās à ciuitate stadijs septē: ibiq; duab. legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. laborē namq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine munitum struerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoque legio per Hierichuntā aderat à Vespasiano præoccupatam: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam: rationemq; inuicem requirerant, quidnam expectarent, quid uel perpeffi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: bellosq; tanta se fundente licentia, tanquā spectatores bonorum operum sibiq; utiliū residerēt moenibus clausis, remissisq; armis manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murū ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, cōfestim aliq; recessere: multi autē ad arma properātes, priusq; se in hostes conuerterent, feriebātur. Plures autē Iudæis semper adiciēbātur, eorū freti uictoria qui præcesserāt, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romanis autē maxime ordinari cōsueti, & cum decore, atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabāt: unde tunc quoq; præuerti aggressionem cedebāt. Si quando tamē sese conuerterent ab insequētib; occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebant. Semper uero excursionem gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam & suos à fuga reuocasset. Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uero sauciasset, omnes autē in fugā uertisset, atq; in uallem præcipientes compulisset. Illi autē prono in loco multa mala perpeffi, postquā in aduersam partē euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cū Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autē post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes

Titus admo-
net milites
urbi

Iudei irruunt
in Romanos

Romani eorū
stris pulsi

excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis edificanda remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquã machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis reliquis est, multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum uiolenterentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur, quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiã illos qui superiora castra muniebant, ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspiciam excursum quidem Iudæorum, ferri nõ posse, Titum uero in fugam uersum: nec enim unquã illo manente alios fugituros fuisse. & tanquam Panico terrore circumdati, alius aliò ferebatur: donec quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebãt per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eo quod superiores erant, uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cū his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra munendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeorum

De intestina pugna azymorum diebus

Cap. IIII

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias uisus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submitit. illi autem postq; intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relictæ portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrerent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circumtemplum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et qui

cunq;

cumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt, ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonē. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidē lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierāt, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & nullibus impeditum, saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum cōtinentia, quod olim Bethara uocabatur.

*Titus castra
propius urbi
admonet*

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. v

His deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditioforum haudacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populūq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se uir perirumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sepiissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebātur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos speraret, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem nō haberet. pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiā tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidē cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequantur. qui uero in muro stabāt, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrē cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usque ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitiā uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccant, & intemperantia manū

Oo debet

debellantur: quod omnium est pessimū, præsente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uultus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte uindicet, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cū indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. confusæ uero legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatū præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Intervallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quatrimum coæquato, sareinas aliamque multitudinem cupiens tunc traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occidentum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsque inter utrosque sagittarijs. Excursum autem Iudæorum tanto præsidio præclusis, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turtim quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turtim uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Cap. vi

Tres muri Hierosolymorum **Castellum David** **Acra** **Silos** **Ciuitas** autem trino muro circumdata erat, nisi quæ uallibus inuis cingebatur. Ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tuus erat, castellum à David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui prius templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorē sustinet ciuitatē, & undique decliuus est. Contra hūc autem tertius collis erat, natura humilior quam Acra, & alia lata ualle ante diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerūt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem celsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropecon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis

lomonis, aliorumque interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus pertiniens: deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum desinebat. parte autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Beriso descendens in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus, atque inde rursus in orientem uersus, qua stagnum Salomonis est, & usque ad locum pertiniens, quem Ophlan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascēdebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boreæ tractum pertiniens, deinde ad Psephinam turrim ueniens, contra monumentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum, cum uttere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda: exuberans enim multitudine paulatim extra mœnia ferebat: templique septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antonia, fossis autem altissimis separatus, quæ de industria ductæ sunt, ne Antonia fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit, & minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uigintiquinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminiebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudinem, uiginti uero in altitudinē, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, aquarumque pluuiarum receptacula, & tortuosi latique singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spacium triginta tribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemque surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namque per septuaginta cubitos ædita, sole orto Arabia prospici poterat, & usque ad mare, itemque ad ultima finium Hebræorum.

Secundus
murus

Tertius murus
ab Agrippa
additus

Turres murorum
quæ

Psephina

Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta dux, quas He-
todes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac
firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi
liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operû excellentiam proprijs affectibus indul-
gebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri &
amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa perem-
ptæ, ipsæ autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, ami-
ci uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem uiginti quinque cubitos in la-
titudine itemq; longitudine habebant, & excelssæ triginta cubitos erant, nusquam
inanes. supra soliditatem uero saxisc; adunatam compaginem puteus triginti cu-
bitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uigin-
ti quinque cubitis alta, inq; uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidē binis,
propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quin-
que cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon ap-
pellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubi-
tos in pilæ modū facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis
ædita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media uero
pörticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne
quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autē propugnaculis minisq; erat or-
nata, cum omnis eius celsitudo propē ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie qui-
dem uidebatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem pro-
cul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc autē tyrannicum domiciliū ex-
hibebat Simoni. Tertia uero turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usque
ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magni-
ficentiora cæterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, scq; di-
gnum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchri-
tudinis, quàm quæ uirorum nominibus uocitatz sunt: sicut illæ hac munitiones erāt,
cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubi-
tos erigebatur. Sed quanquā tres turres tātæ magnitudinis erāt, ex loco tamē, quo
erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo erāt
excelso loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex altius prope ad tri-
ginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ multum sublimitatis assumpse-
rant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxis, aut
quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, & singulis per uiginti
cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant ædificatæ. quæ ita inter se co-
pulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur: sic autē manibus artificum
in faciem angulosq; formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His au-
tem in septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni
præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte supe-
rari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat, equalis au-
tem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum receptaculis & co-
naculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum uarie-
tas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara uidebantur, & fastigia simul pro-
ceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia: membrorum etiam mul-
tudo, & innumeræ species ædificij, plenaq; omnia supellectilis, cum pleraque
in fin

in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulū flexæ, colūnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebāt spatia, cum essent utiq; uiridarijs syluisq; uariata, tū prolixas ambulationes habebat, altis euripis ciuitas, & cisternas ubiq; signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarum circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referēs, quātas res latrocinialis flamma cōsumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut suprā memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimū collem. Et initio quidem uix templo atq; aræ sufficiebat iacens in summo planicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autē rex Salomon, qui etiā templum ædificauerat, muro eius partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudū, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo cōæquatus collis latior effectus est. Perrupto autē septentrionali quoque muro, tantū assumpserē spatium, quantū postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autē muro colle circumdato, spē maius opus extractū est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerāt, tam in superiore ambitu, q̃ inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit, trecētenis cubitis munierāt, in quibusdā uero locis pluribus, non tamē omnis altitudo fundamentorū uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi cōæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunc posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseueratiā explicabile uidebatur. Tantis autē fundamentis digna erāt opera imposita. Duplices porticus omnes, quas colūnæ sustinebant quinīs & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebāt, opere præciū spectatibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latē aut per triginta cubitos erāt: omnisq; gyrus earū, sex mensura stadiorū cum Antonia cōcludebatur. Totū autē sub dio spatium uariabatur, omniū quidem generū lapidibus stratū: quā uero ad secundū templum ibatur: cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi equis depositę interuallis columnę stabant legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas nō debere. Sanctū enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur *Fanum* à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autē uiginti quinque cubitorū erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autē gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scālę ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternę utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contrā primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mu-

lieres non licebat. Sed nec suam portam inierecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus sceminis, religionis causa uenientibus. occidua uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undique tectæ erant, itemque postes ac frons: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdem etiam latæ. post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero quàm uiginti cubitis cellas, singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit, quæ uero supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiore: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant: namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autè quadraginta cubitis angustius erat, aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebatur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: colum enim undique conspicuum lateque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transversa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries, de super autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant, & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas, & ad hæc aulam longitudine pari: hoc est, uelum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione. sed uelut omnium rerum imaginem præferens, cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidè coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti, rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim uero panes in mensa

Candelabrum
 Mensa

lapo

sa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum autē per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat, discernebatur autem si militer uelo ab exteriori, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuisa lata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant mēbra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrūque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra nō habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo **x.** cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis undique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contendentiū oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul mōti niueo similis uidebatur: nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis, ne ab obsidentibus auius pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quinque & latitudo sex, Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero et longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec unquā eam ferrū tetigerat. Templū autem arāq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usq; ad cubitū surgens, quæ populū à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itemq; leprosos tota ciuitas arcebat & foeminis menstrua soluentibus clausa erat, prædictum autē limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatē causa munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantū utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero templūq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidam amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciēdo peccarent. Pontifex autem cum ipsis nō tamen semper ascēdebat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calēdis: uel si quando patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præinctus, eoq; tectus femora usq; ad genitalia: lintheū uero habēs intrinsecus demissum usq; ad pedes, & hyacinthinū desuper indumentū rotundū, ex quo fibriæ pendeant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinētes: tintinabulis quidē tonitrua, malis uero fulgura designātib. Pectoris autē uestimentū uiræ cingebat, quinque uariatæ coloribus, hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiā uela tēpli diximus esse cōtexta. iisdem autē habebat etiam epomis dem temperatā, in qua plus auri erat: & habitu quidē indumento thoraci similis uidebatur: duabus autē fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera uero parte, duodecim pendeant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula

Thuribulum
Sancti sanctū

Lorica popu-
lum à sacerdo-
tibus discer-
nens in tēplo

Sacerdotes
corūq; uestes

item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uero si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus item diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticu sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extracta, quinquaginta cubitis alto, & undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingentis sui magnificentiæ demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turre ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonie in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridiatum orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. semper namque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositæ custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur. Cap. vii

Pugnacissima autem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sosæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazar, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumque maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemque Ophlam, & uallem quæ Cedron appellatur. & alijs quæ interiacebant incensis, medium

medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursumque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui uero eam debellarunt, maius aliquid per fecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero seditione cepere, quæ multo erat moenibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiam uero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuique suggererit. Verumtamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, qua muros aggredetur explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad hunc *Nicanor patrem suadens uallem* merum leuissimum sagitta percutitur: cum propius unam cum Iosepho accessisset: pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Unde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus uastare permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem construere. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæcis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant: populū quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem poenias se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij sui irrumperere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiā plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam cõferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles, præcipue uero decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes aueruebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit, itaque præsciebant, in quos ueniret, atque ita *Uita*

uitabant: & hinc eveniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni vero eos molitione atque audacia, die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumque pares intervallo artientes inuenissent, eos applicant: propiusque dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente civitate, clamor ingens civium sublatu est, itaque seditiosos paucos invasit. Et quia periculum commune utrisque videbatur, communiter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone missio, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemque & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odium, ac discordiarum suarum, in unum corpus eocunt: murumque amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraque impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebant. audacissimi vero catervatim profligentes, machinarum tegmina dissipabant: hisque appositis irruentes, peritiam quidem paucam, plura vero audacia, perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraque machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes vero a turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commovit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paululum quievisset, observato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarentur, excurrunt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant: Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul aberant convenire. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam versis, alijs qui colligerentur instabant. Gravis autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusque clamor utrinque tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat. incensaque omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, præter opinionem sui viriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equum valentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam versa, omnes compulsi in civitatem, eoque modo aggeres liberavit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudæis vivum capi contigit, eumque Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi concederent. Post eius vero discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe prætus sagitta percussus, continuo perijt: magnumque & Iudæis luctum, & seditiosis mororum em reliquit: nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

Excursus in
deorum in Ro/
manos

Ignis à Iudæis
inictus ma/
chinis Roma/
norum

Ioannes sagit
te à se interi/
mitte em reliquit

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugâ uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat, cūq; nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hostibus se metipsum timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquā Iudæi iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerū cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio cōquieuit. Iudæi quidē cetera fortiter sustinētes, male turribus affecti sunt, machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorūq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cūq; neq; eueri propter grauitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactū teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebāt. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorū, quem Iudæi Nicona uocabant, quod omnia uinceret, quāuis & antea defessi erāt pugna & uigilijs, cū longe ab oppido pernoctarent: tamen etiā negligentia, uel quod male cōsulerent, murū sibi superuacuū esse credētes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autē Romani, quā primū murum Nicon pertraxerat, a se discessissent, ad secundū omnes Iudæi relictis custodijs refugerūt. portis autē Romani qui transierunt patefactis, exercitū receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruūt, & septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato quā Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatio: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterūt. Et Ioānes quidē, eiusq; socij ex Antonia & septētrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autē manus iuxta monumentum Ioannis aditū clauserat, usq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autē prosilientes ē portis, cominus dimicabāt: cōpulsisq; intra muros in conflictu quidem Romanorū disciplina, propter imperitiā uincebantur: in murali autē certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autē, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ, neutros autē lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorūq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utrisq; insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderent, Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emereret apud duces suos, maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinci

Casus unius
turriumPrimus mu-
rus ab ariete
diruptusRoma. potiti
primo muroOppugnatio
secundi muri

uinci nō assueuerāt, crebraq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atque opitulante Cæsare, grauissimū facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmiū. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisq; utrinq; missis, quidam Lōginus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius obuiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantūmodo qualiter afficerent cōsiderabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, q̃ uictoriæ cōsulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solum uero esse uirtutē, si quis prudenter & caute sine proprio incōmodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum nō haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. ix

Dolus cuiusdam Castoris Iudæi Itaq; à septentrionali parte, medię turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam Luerfutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub loriceis aliquandiu quieuisent, concussa turri surgunt. extentisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli poenitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratōq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamār, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere nō potuissent: mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorē ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum se dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiosè aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate scuitiam: arietisq; impulsio

pulsionibus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudeis, intro cum lectis mille transit, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lanx uenditores erant, fabriq; gratij, uestiumq; mercatus, & ad murum angustæ uia transuersæ tendebat. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudeos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessionem aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiarios sibi putabat.

De secundo muro bis obtento à Romanis

Caput x

DEniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquā permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quàm ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidē ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiātes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uenominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernaliis metuentium. crescente autem numero Iudeorum, & propter locorum peritiam uiarumq; scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustiam muri patebat: omnesq; penē qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astas, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erāt, neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; uinci se posse, si ad præliū processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus: & neq; Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neq; famem, iamiamq; serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quicq; uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum

Pp sustinere

Titus iterum
secundo muro
ro. potitus est

sustinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt, sed uicincti, rursum quò antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum

Cap. xi

IAmq̃ tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimam tem-
poris eius obsidio: spatiumq̃ consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbatio-
ne secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sus-
ficere: & ipse otio cõmode utebatur. Nam cū dies aduenisset, quo militibus oport-
ebat alimenta distribui, in cõspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato ex-
ercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis ex inuolacris muniti pro-
cedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq̃ suburbana per multum spatium
auro argentoq̃ lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horri-
bilius hostibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant mœnia, & septen-
trionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamq̃ ciuitatis par-
tem quam nō infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat,
omnem simul exercitum armorumq̃ pulchritudinē conspicientes, & ordinatio-
nem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malo-
rum immanitate, quæ in populum cõmiserant, dandā sibi ueniam à Romanis des-
perassent: imminere autē, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse
ducebāt. præualebat etiā fatū, quod innocētes cū nocētibus & ciuitatē cum seditio-
sis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta cõsecuti sunt. Quinto
autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bi-
fariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentū aggeres inchœ-
uit: ista parte superiorē ciuitatē captū iri cogitās, & per Antoniam templū. namq̃
hoc nisi cepisset, ne oppidū quidem tutū erat obtinere. In utraq̃ autē parte duo ag-
geres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentū quidem ope-
rantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebātur: ad Antoniam uero ab
Ioannis socijs cum multitudine Zelotarū, nō solum quia de superiore loco pugna-
bāt, uerum etiā quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus
aluit peritiam. Habebāt autē balistas trecētas, & quadraginta tormenta saxorū, quib-
us difficiliore aggerum extructionē Romanis efficiebāt. Titus autē sibi saluam fo-
re fortunā sciens, & periturā esse ciuitatē, unā & obsidioni uehementer instabat: nec
pœnitudinē Iudæis suadere cessabat: consiliumq̃ factis admiscens, & orationem
sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi
ciuitate, quæ iam capta uideretur, q̃ & Iosephum allegabat, patria lingua uerba fa-
cturū, sperās eos hominis gētilis monitu aliquid remissuros. Itaq̃ Iosephus murum
circuiens, simulq̃ extra teli iactū stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat,
ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis
duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, ma-
nusq̃ suas ad hoc usq̃ cohibere. ipsos uero in his edoctos, cū ferre possent, sponte
ad eorum interitum ruere: quin potius uiderent muros concidisse firmiores, exci-
sis uero infirmiores superesse. Romanorūq̃ uires cognosceret sustinere non posse,
hisq̃ seruire non esse nouum, neq̃ inexpertū Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro
libertate

libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. Semel aut subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientem, malæ mortis cupidum non libertatis amatorem uideri. Debere aut dedignari dominos humiliores, nō quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile: imò uero trāsisse ad eos undiq̃ fortunam, deumq̃ per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc aut ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq̃ esse uictoriā, apud quos robur fuerit armorū. Id circo etiā maiores eorum, quanquam multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, celsisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunq̃ perpepsi fuissent. ipsos uero qua tunc re fretos resistere, cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populū, cōtinuo uero etiam bellatores interituros: nā etsi Romani deserint, & ab obsidiōe cessauerint, neq̃ ciuitatē strictis gladijs iruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aletur: nisi forte cōtra famem quoq̃ arma caperent ac dimicaret, soli q̃ possent etiam infortuniū superare. His addebat, optimū esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dūq̃ liceret, salutare consiliū sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq̃ insolentes essent, natura eos esse in imperio mansuetos, atq̃ iracundiæ præferre quod utile est. Vtile aut putare, neq̃ ciuitatem uacuam uiris, neq̃ desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutē daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq̃ tertiū captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quatinus perumpi tutamina nō possint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero cōuicij, nōnulli etiam iaculis appelebant. Ille aut cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferās, uestrorumq̃ auxiliatorū immemores, armis & manibus cū Romanis bellum geritis, quasi quem aliū sic uicerimus. Quando aut non deus omniū conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantūq̃ auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentū, atq̃ hunc sanctū locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego aut facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Ægyptiorum, idemq̃ Pharaon uocabatur, cū infinita manu descendit, regināq̃ Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui ccc & xviij præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo? puras aut manus ad hunc locum tendens, quem uos polluitis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit? Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans aut quem uos gentili cæde cruentastis locū, ac tremens nocturnis somnijs Ægyptius exagitatus aufugit, auroq̃ & argēto amatissimos deo donauit Hebræos. Dicā translata in Ægyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiserunt.

pentium, omniq; morbo corruptam: Quis terram infructuosam: quis Nil de fructu et rationem, & continuas decem plagas: & ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat: An nō ab Assyrijs raptā nobis sanctā arcam, Palæstina & Dagon simulacrū genuit, & tota gens quæ rapuerat: corruptis uero occultis corporum, ac per ea cū cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctū plationibus expiantes: deus erat qui hæc parētib; administrabat, propterea quod omisis armis ac manib; eius se iudicio permiseret. Rex Assyriorum Senacherib, cum totā ducens Asiam ad hanc urbē castra posuisset, num manibus humanis cecidit: nōne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus dei in una nocte infinitum deleuit exercitū: posteroq; die excitatus Assyrius clxxxv milia reperit mortuorū, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat: Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quā eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullū esse operæ pretiū quod armis parentes nostri fecerint, aut nō sine armis deo permissa potestate impetrarent. Domi autē manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnātes uero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorū urbē obsidente, contra Hieremiæ predicationem Sedechias rex noster cum eo cōgressus est, tam ipse captus est, q̃ cum templo ciuitatē uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq; populus uobis erat moderator. Deniq; Hieremiā uociferantē, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum cōmiserant, captum iri autē nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq; digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorū cōmonefacio peccatorū, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta cōmittitis. Idē tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidēte ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cū armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidū uero ab hostibus direptum est: sanctūq; per triennium sexq; menses penitus desolatū est. Et quid pluribus opus est: Ipsos Romanos quis cōtra Iudæorum gentes ad militiā prouocauit: nōne indigenarum impietas: Vnde seruire cœpimus: Nōne à seditione maiorū, quādo Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeiū intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit: Deniq; tres menses obsessi, quāq; nihil quale uos in sanctū legesq; deliquerant, & maioribus ad bellū subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum: quo regnum obrinente, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquētem. Et Herodes quidē Antipatri filius, Sositum & Romanū adduxit exercitū. circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorū suorū supplicia pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnatio uero sine dubio cohæret excidiū. Oportet ergo, ut opinor, facti loci possessores iudiciū deo de omnibus permittere, manusq; tunc humanas cōtemnere, cū à super no ipsi iudice nō recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis cōditor bene dixit, egistis: Quid, quod is execratus est, prætermisistis: Quantum autē illos, qui cito periire, impietate superastis: nam occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum

Et nunc uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus
 pollutus est locus, quem Romani ex tā longinquo adorabant, multa per legē no-
 stram de suis moribus derogantes. Deinde post hęc in quē fuistis impij, hunc auxi-
 liatorem speratis: Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem
 uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cū ma-
 gnum illū exercitū deus una nocte prostrauit: Similia uero Assyrijs Romani cō-
 mittunt, ut etiam similem ultionem speretis: Nam ille quidem ab rege nostro ac-
 cepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendiū tem-
 pli descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum pa-
 rentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; san-
 cta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones te-
 nere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum ta-
 lem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit
 cum oportet. Deniq; Assyrios prima noctē, qua castra ciuitati adiuuerant, fregit.
 Quod si etiā uestrā progeniem liberaret, Romanos uero dignos pœna iudicaret;
 confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irascetur, quo gēti manus Pompeius at-
 tulit, quo post illū Sōsius ascendit, quo Galilæā Vespasianus excidit, postremo nō
 nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sōsius quicq; passi
 sunt, & ciuitatē uictoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, eti-
 am imperiū adeptus est. Nam Tito quidem etiā fontes nunc uberiores profluunt,
 qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ci-
 uitatē fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus
 nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorū, sed etiā hortis sufficiant. De-
 niq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra me-
 moratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatē incendit & tem-
 plū, quamuis ut opinor nihil tunc illi tantū, quantum uos impie nunc, cōmiserunt.
 Itaq; sanctis relictis, deū fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum ge-
 ritis. An bonus quidem uir domū flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deū ue-
 ro malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta conspicit, & audit omnia quæ
 tacentur: Quid autē apud uos tacetur: quid coelatur: quid nō etiā inimicis planū fa-
 ctum est: Iniquitates enim uestre uelut in promptu neminē latent, inq; dies singu-
 los, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, ut uirtutem demonstrare con-
 tenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas cōfessis ac pœni-
 tentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat uos patriæ iam dirutæ,
 cōuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidū, qua-
 le templum, q; multarum gentium munera. Quis in hæc flāmas adducit: quis hæc
 iam nō esse desiderat: Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius: o duri & la-
 pidibus stupidiore. Si hęc nō ueris luminibus cernitis, saltem familiarū uestrarum
 miseremini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulo
 post aut bellū aut fames absumpserint. Scio quia unā cū his periclitabitur mihi ma-
 ter & cōiunx & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propte-
 rea me quisquam hæc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salu-
 tis uestre sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiscitis. Hæc
 Iosepho uociferante cū lachrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tu-
 tam sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus uero ad profugiendū cōmotus est.

& alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguu precio uenduntis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. quum uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebat usui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quod uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruebant. Ioannes autē & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi trāsfugere uoluisset, propter patrimoniu quisq; occidebatur. Cū fame autē crescebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autē scrutabantur domos. Et siquidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabat: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius cœlauissent, tormentis itidē afficiebant. Habendi autē argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarētur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim fame morituros occidere. multi uero clam uniuersa bona sua uno frumētū modio, qui ditiores essent, itēq; pauperes ordeī permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectū triticum comedebant. panē alij conficiebant, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctū subtrahētes igni cibum diripiebant. Miserabilis autē erat uictus, dignūq; lachrymis spectaculū, cum potentiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominē ut pudor: nā quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibū infantibus ex ipso ore rapiebāt: & mæscētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nō latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nā sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibū capere hoc suspicabantur indicio. statimq; ruptis foribus irruebant, uictūq; iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabant autē fenēs ne cibū defenderent lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus oculentes: nullaq; miseratio uel carni erat capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autē incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanq; læsi cruentiores erant. Acerbissimos autē cruciatus excogitabant, dūmodo alimenta reperirent, nunc excruciantes genitaliū uias, nūc uirgis acutis podices transfigendo. horrendaq; etiā auditu quis patiebatur, in nouius panis cōfessionem, & ut unū pugnū farinæ abditū indicaret. Tortores autē nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autē dementiam suā, sexq; sibi dierū comēatū pręparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendarū nocte erepissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multūq; supplicantibus, & horribile dei nomē implorantibus, ut aliquam partē sibi cōcederent eorū, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabāt: gratūq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hęc quidē humiliore a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorū alij insidiarū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatē. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere nolissent

luisent. Si uero quem Simon expilasset, cum ad Ioannē remittebat: & quem Ioan-
 nes expoliasset, eū Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinē popu-
 larium, miserorūq; cadauera partiebantur. Et dominādī quidē causa erat in utroq;
 dissensio, scelerū uero cōcordia. Nam qui ex alienis malis partē alteri sibi totū uen-
 dicans nō dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui nō accepisset, uelut boni alicuius
 damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidē iniquitates eor-
 um explanare non potero, ut aut breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unq; tanta
 perpeſſam poto, neq; ullam nationem post hominū memoriā malitia ferocio-
 rem fuisse. Postremo etiā genti Hebræorū maledicebant, ut minus impj uideren-
 tur in alienos. Veruntamen, quod erāt, & seruos se, & conuehas & degeneris gentis
 abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere, & Romanos inuitos hāc
 tristēm admittere uictoriam coegere: tardiusq; uenientem in templum ignem per-
 nē traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatē uidissent, neq; dolere neque
 illachrymauere: sed apud Romanos qui hāc paterentur inuenti sunt. Verum hāc
 quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis

Cap. XII

Tito aut aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte
 uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus
 insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiā pugnatōres, quibus iam minime
 praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat
 pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cū con-
 iugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua
 ingulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitan-
 tes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu
 supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante morte-
 tem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem
 miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnun-
 quam etiā plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutū erat, tantamq; asser-
 uare multitudinem custodū uidebat esse custodiam: maxime uero propterea nō
 prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanq; similia passuros, nisi se de-
 didissent. Milites aut diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrii causa: & pro-
 pter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus cru-
 ces. Seditiosis uero tantū defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiā in contrarium
 eis celsit, ad deterrendam reliquā multitudinem. Transfugatum enim familiaribus
 ad mutum tractis, & si qui erant populariū prouiores ad pacē, & quē paterētur qui
 ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui cōprehensi tenebant, eos suppli-
 ces non captiuos esse dicebāt. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerū co-
 gnosceretur inhibuit. Fuerunt aut qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerū supplicium
 properantes. Illatā enim ab hostibus mortem, cōparatione famis requiem esse du-
 cebant. Multis autem captiuorum Titus etiā manus abscidi præcepit, eosq; ad
 Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profu-
 gi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, neue se compellerent ad ex-
 cidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas,
 & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem agge-
 res circūeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus:

*Manus abscidit
 se multis cap-
 tiuorum*

Pp 4 Ad hęc

Coniunctio
deorum in Ti
et militet

Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se
contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis
facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundūq;
deo templū hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos
quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illufuros. quibus fa-
cta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur.
Ex inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum du-
cens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabatur, omnes statura pa-
res & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eru-
diti. unde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non poter-
rant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri
contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit aut ille quoq; in senecta ætate,
nullum ante mortem beatū dici oportere. Cæterū filius eius adhuc eo uigente præ-
sens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim
bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusq; uiribus, ut multū peccaret audacia.
Cū uero Titus ad hoc subtrissit, laborēq; cōmunem esse dixisset, sicut erat Antio-
chus cū Macedonibus in murum impetū fecit. & ipse quidē pro uiribus suis ac peri-
tia cauebat tela Iudæorū, sagittis eos appetens: adolescentes aut omnes præter pau-
cos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extre-
mū multi sauci recessere: hoc reputantes, quod etiā uiris Macedonibus uincere cu-
pientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis
Maꝯ aggeres inchoati, uix uno & uigesimo perfecti sunt, cū totos dies septem &
decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidē qui erat ad An-
toniam, & à quinta legione fuerat extructus, cōtra mediū stagnū, quod Struthium
uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ su-
pra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnū est quod
appellatur Amygdalon. Ab hoc aut quinta decima legio triginta discedentem cu-
bitis aggerem fecit ad pontificis monumentū. Iam uero ad motis aggeribus, Ioan-
nes sub fossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cunicu-
lū sudibus, opera suspendit: illataq; sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit:
succensis aut fulcimentis, fossa repente subsedit: cumq; magno sonitu in eam agge-
res decidere. ac primo quidem cū puluere fumus ex alto excitatus est, cū ignem rui-
na concluderet. peresa uero materia qua premebatur, flamma iam clatior appare-
bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæo-
rum egre ferebant: iamq; se uicisse credentiū & spes eo casu refrixit, & in posterum
subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiā si esset extinctus semel aggeri-
bus deuoratis. Biduo uero post, alios etiā aggeres Simon cū socijs aggredit. illa e-
nim parte Romani ad motis arietibus concutere murum cœperāt. Tephthæus aut
quidā ex Garis ortus, ciuitate Galilææ, & Magassatus ex regalibus famulis Mari-
ammes, cūq; his Adiabenus quidam, filius Nabatazi, nomē habēs ex fortuna Agi-
ras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; uiris
neq; audaciores in illo bello extra ciuitatē apparuere, neq; magis horrendi. nam ue-
lut in amicos, non in agmen hostiū excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere:
sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti aut missilibus, &
gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt, q̃ ignis instrumenta corripere.

Sublata

Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusq; cum his conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cū eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiā per flammam eos retinere certabant, & quamuis feruens nacti essent ferrum, tamē arietes nō amittere. Hinc autē flamma transiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat intendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniā seruare posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria, progressi autē usq; ad munimenta castrorū prælium eorum custodibus decertabant. est enim statio pro castris per uices succedentium armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, ut qui loco de qualibet causā celsisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: balistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cum his cōgredebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; his actis magis quā fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quā quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quō secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere cōtra se dimissis Iudæis, obsessorū parerentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, cōtra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidē lumina, clamor uero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam interno scere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armotū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani mœnore tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circū Hierosolymā triduo Ca. XIII
Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite uel muros experiri: adhuc enim Iudæos cū exercitus parte dimicasse, uniuersi uero militis impetum tolerare nō posse, uerū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantūmodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoste manu conflagere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas uias

vias excogitatu^{ros} Iudæos, tam necessitate quàm locorum scientia. Si quid autem clàm esset illatum, diutius obsidionem trahendâ, uerendumq̃, ne uictoriæ gloriam diminuât temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici posse, sed celeritatem ante gloriâ duci debere tamen si celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neq̃ paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidē facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq̃ partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabāt. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq̃ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse dijudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Coeptum enim à castris Assyriorū, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleōn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq̃ ad saxum quod Peristeronos uocatur, eiq̃ proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde coeperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus pideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circūclusa ciuitate, per castella custodiis collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit legionū ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totaq̃ nocte per castellorum spatia circuibant.

Urbs circum-
datur muro

Ambitus mu-
ri. Castella

De fame Hierosolymorū & secundo aggere extructo Cap. XIII

Iudæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: au^{ta}q̃ iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq̃ infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorū, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq̃ poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq̃ super eos quos sepelierāt, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq̃ luctus in illis calamitatibus, neq̃ fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autē oculis, & corruptis oribus, qui tardius moterentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenaq̃ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cū risu egrediebantur. hisq̃ gladiatorum mucrones probabant: nonnullosq̃ iacentium adhuc spirantes

rantes, ferro experiendi causa transfuerberabāt. Si quis autem manum rogāset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animās uero efflātium quisq̃, in morte templum obrutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro præcipitabāt. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altāq̃ satietatem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mæror, famesq̃ tangebant) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq̃ rerum necessarium habentes copiam, de Syria proximisq̃ prouincijs. multi autē iuxta murum stātes, magnamq̃ alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima consumpserant. à nonagesimo uero stadio milites alias congregabant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq̃ opus urgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & animis ac corporibus separati, utrisq̃ uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansuetata, uel corpora dolor tangebant, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq̃ languentibus carcerem.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam

Cap. x̄v

DEniq̃ Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatū peremit. Boethi filius erat, ex pōtificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postq̃ obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq̃ alios esse dicebat, qui pro se cōsiliū dederat, uelut hoc simplicitate suasisset: productumq̃ eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quā filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatē ei aperuisset, gratiam postulantem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarēt, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoq̃ præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, proditiōis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebāt. Ista uidens quidam Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectōrū Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autē sui prouidentia, cōuocatis decem fidissimis contubernalium: quousq̃ tandem, inquit, hæc mala

Iterū extruū
tur aggeres

Matthias à si
mone occidit
tur

Ananias pōti
fex occiditur
Iosephi pater

hæc mala sustinebimus: quàmue salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem.
 Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autè bene quoq;
 meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœ-
 deris dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil aut gra-
 ue Simon patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pendet. His ubi decem
 assensi sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid
 eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuoca-
 bat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam
 pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad
 murū cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occu-
 pat: Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murum prolecit corpo-
 ra mortuorum. *Iosephus lapi-* Ibicq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulnera-
de uulneratus tur lapide, statimq; attonitus cadit. Excursus autè ad eius casum factus est Iudæo-
 rum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis au-
 tem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens: sedi-
 tiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamaue-
 runt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex qua residuam multitudinē mor-
 tor tenuit, uere perisse credentem, cuius fidutia profugere cogitabāt. Audito autè
Mater Iosephi Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iota-
 patis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas:
 hunc, inquit, fœcunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium li-
 cuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius crucia-
 uit, neq; latrones refecit, Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq;
 clamabat, illos sibi non multo post uulneris pœnas daturus. populum autem rur-
 sum ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor inci-
 dit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profiliebant:
 alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos pro-
 fugiebant. Hos autem sæuior ea quàm intus pertulerant fortuna cōsequebatur: &
 fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebāt ad ~~exitiū~~
 satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, & uelut morbo ~~interitus~~ aquæ turgidi,
 deinde uacuata replētes corpora disrumpebātur: nisi qui periti desideria cohibuis-
 sent, paulatimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo
 seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur,
 è fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autè (ut supra diximus) eos uenie-
 bant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. de-
 niq; duodecim atticis comparabāt, quod antea uiginti quinq; ualebat. Verum hac
 arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni ue-
 nirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium minitaban-
 tur. Et hac ego clade nullam credo sæuiorem contigisse Iudæis: una deniq; nocte
 duorum miliū patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset
 autores circūfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum,
 multoq; plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxilia-
 rium ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tan-
 gebat inuidia) utrisq; iratus dicebat: si qui i militum suorum hæc committerent lucri
 causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argētoq; facta: Arabes
 autem

autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæis odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, scævisque hominibus lucrædi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliàs, & modum habent, & metu subigantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: denique id quod cum poena interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romano rum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiabatur, & plerosque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaueribus & fame Ca. xvi

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: *Donaria templi à Iohanne rapta*
 multaque donaria templi retinens, multaque uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad sorcios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaque sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. namque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Nō equidem, recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiο periturā, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram, multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat, centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido projicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos, ut cloacas rimarentur, bouumque ueterem finum alimentum haberent. stercusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, *stercore boni nesci costi*
 bus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SEPTIMVS

De suffossione murorū, successione aggerum & Sabino oppugnāte murū.

CAPVT PRIMVM

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cū & seditiosi magis accēderēt aduersis inclasi, postquā populū fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorū in ciuitate cadauerū, & uisu horrenda erat, odoremq; pestiferū emittebat, cū excursus etiam pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, cōculcare mortuos cogeantur: & qui super eos pedē ponerēt, neq; miserabātur, neq; horrebāt nec saltē sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorū. Gentili aut cæde polluti, dexteris ad externū bellum præparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorū, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarēt, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namq; insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæteret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. namq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani q̃ ciues in ea degentes afficiebātur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebātur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uero cōflictus audacia pugnantiū superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameq; ac bello totē malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, uiroꝝ quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinē quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabāt. Ioannis aut factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si dissiceretur murus cauebat, & antequā arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorū irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerē, spe decepti remeauere. Nam primū ne concordate quidē eorū uidebatur consiliū, paulatim & per interualla, & cōctanter, non sine metu prosilientiū, neq; Iudæorū more, ut breuiter dicam, deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omniū simul impetus: & ut non sine offensione recederent. Languidioreꝝ uero progressi q̃ solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita undiq; aggeres seplere

sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne
 quis loco ante quā occumberet moueretur. nam præter omnium rerū desperationem
 si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut cal-
 liditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Roma-
 ni. Simul autem missilia pro illis faciebāt in prosilientes delata: & qui cecidisset, po-
 steriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero
 intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostiū & dēsitāte perterriti, alij
 confixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens, re infe-
 sta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē in-
 de digressis, Romani machinas ad mouere: quibus ab Antonia saxis atque igni ferroque
 peterentur, & quodcunque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multū mo-
 ribus Iudæi confiderent, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibe-
 bant Romanos. Illi aut Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia
 laderetur, & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen
 quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cum
 nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero
 inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis,
 fundamenta manibus & uectibus suffodiebāt. Itaque saxis quatuor obstinato labo-
 re concussis, quietē utriusque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua
 parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuni-
 culo repente labitur. Verum præter spem utrorūque animi affecti sunt. Nam Iudæi
 quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & ad-
 uersum eam præcanti non fuerant, tanquam maneret Antonia cōfidebant. Roma-
 norum autem inopinatam læticiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius
 murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore
 facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, &
 Antonia esse infirmiorē murum qui recens erat, citoque destrui posset arbitra-
 bantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certis-
 simum esset exitium. Titus uero spe atque oratione putans alacritatem pugnatium
 excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculorū nasci obliuia, inter-
 dum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experieba-
 tur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum nō afferunt, aper-
 te & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauia reprehensionem parit. exhorta-
 tione aut opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quæque gerere dignum
 est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autē uel ma-
 xime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumque sit cum
 laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum
 quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens
 animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites, quibus
 in pace bella discere, in bello aut uincere consuetū est, à Iudæis manu uel animo su-
 perari turpissimum est: idque in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namque
 offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum aut clades, fauore dei ue-
 strisque uirtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumque sine machinis
 casus, quid sit aliud quā in illos ira dei, nostrumque adiuuentum. Igitur non solum de
 ærioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non com-

Tentata ex-
pugnatio

Casus muri

Oratio Titi
ad milites

uenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus non magis pudoris est uinci, qui seruire didicerunt, quo minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium infedere uictoriam nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorū laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentiētibz imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat, manesque se bonos ac propitios heroes, uidendos offerunt posteris suis? Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probris ac piaculis purgatę sint, subterraneę tenebrę operiant, ab eaque obliuio suscipit, corporis simul & uitę ac memorię sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministeriū, cui nō uideatur ignauū negare usui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animū gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totū quod ædificatū est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraque obstinatio breui animos hostium frāget: ac fortasse nobis, si eam tantum coeperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendētes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uero clām, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos nō sustinebunt. Ne autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum temerariationibus fecero: & qui uixerit quidē nunc equalibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidē multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantū ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædā heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturū. His dictis, & scutū laua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebātur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebāt, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem milibus occurrens, licet obrueretur sagittis, nō tamen ante impetū cohibuit, quæ summa muri prehenderet, hostesque in fugā uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus

Sabinus murum conscendit

virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat, non inculauerit: Siqui- *Sabinus ster-*
nitur
dem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensionē lapidis cū maximo crepitu pronus
decidit, Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentē uidere, ex omni eum
parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē ulci-
scebatur hostes, multosq; ad se appropinquantes sauciauit: uulnerū aut multitudi-
ne remisit dexteram: & ad extremū priusq; redderet animā sagittis est obrutus, uir
dignus p fortitudine qui meliori fortuna uteretur, p mēsurā uero cœpti facinoris ce-
cidit. Ceteri aut tres penē iā summa tenentes, obruti lapidibus perierūt, & octo sa-
triatī detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur Cap. II

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum cōgre-
gati, signiferum ordinis sui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinē unum
ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otiose procedūt. occisis
autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signū da-
ri præcipiunt, quo ceteri quidem uigiles subito exulcantur, & fugiunt priusquam
multitudinem quæ murum ascenderat, cererent. nam & timor illis, & tuba imagi-
nem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederēt, ostendit. Cæ-
sar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum
caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent,
ipsi quoq; per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorum agge-
res aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quā Simo-
nis, arcebat eos summa ui atq; alacritate repugnandi, siquidem excidij finem pu-
tabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principiū fuit.
Ad ipsum autem adytum ualidissima pugna committitur: his quidem templum
ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ
quidē achastæ utrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; con-
flictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris, & propter an-
gustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors
esset utrinq;, armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent prælian-
tes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhor-
tatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus e-
rat: sed propinquæ mutationes cōfligentium, & inclinationes permixtæ fiebant ex
exercitus. Qui uero inter primos sterissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem ha-
beant, quod refugere nō dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in fron-
tem urgebant, nullumq; inter dimicantes bello uacuū interuallū reliquerant. Cum
autem Iudæorum animi Romanorū peritiā uincerent, iamq; omnino tota acies
pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant) hi quidem
simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebāt: Romani uero ex-
ercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium niteba-
tur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine

Cap. III

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & *Fortitudo*
Iuliani
I armorum peritia & uiribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse
cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum
autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, tamq; Iudæos uincētes solus ad in-

teriore usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem universa multitudo, neque uim eius neque audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruēs, quos alios aliò dissecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verū & ipsum profecto fata persequébantur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namque habens, creberrimis atque acutis clauis, ut cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoque cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatu est, salutis eius metuentium: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undique feriebant. Ille autem multā quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remissis uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum faucios reliquisset, agere peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, uerū apud hostes quoque relicta. Iudæi uero etiam mortui raptu corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gyphtæus, ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sosæ filius Iacobus, dux Idumæorum: Zelotæ uero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Fortes Iudeorum

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum Cap. XIII

Fundamenta
Antonie diruuntur

Iosephus rus-
sus hortatur
ad deditionem

Titus autem militibus suis imperat Antoniæ fundamenta diruere, faciliemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruantiam quæ ex telechismos uocatur uirorum penuria defuisse, eaque re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi sauius amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non unā secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constituit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone differuit. Multū autem eos quo patriæ parceret præcabatur, ignemque depellerent iam templo contiguū, deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem conuicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunc sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolataque sancta mansere: nec in eam cuius speras auxilium, quicquid impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū? Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat

ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuā corrigan: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est. Iechonias rex Iudeorum: qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam caperetur excelsit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri, ob hoc sacra Iudeorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Iohannes exemplar, & si periculū præsto sit: ego autē ueniam quoq; tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittam, spectariq; oporteam, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, q; hæc aduersus fata luadeo, deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & respōsam impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum nō ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletū est. Deus plane, deus ipse cum Romanis ignem sibi lastrationis infert, totq; scelerū plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singulibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem eiusq; socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugeret: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius uero Matthiæ unus, qui post interitū patris aufugerat, quē Simon Gioras cum tribus filijs, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defeceret: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuiq; peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. his aut in ciuitate non uis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterreret. Et paulisper quidē hæc caliditas eorum sicut antea ualuit, timor aut profugere cupientes inhibuit. Rursus autē postquā eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriāq; seruant. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumq; sibi liberarent: nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebāt: & ad

Multi Iudeos
rū profugit
ad Romanos

hanc procellere legis iniuriam, ut quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerâtes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atq; adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cōtingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioānem eiusq; socios increpabat, dicens: Nonne uos ô sceleratissimi, cancello sanctam locum protexistis? Nonne libteris Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ô nocentissimè? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluitis? Testor ego patrios deos, & si quis unquā hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor Et exercitum meum, & Iudæos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare hac compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neq; acceder ad sancta quispiam Romanorum, neq; quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum uolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum **Ca. v**

HÆc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autē, qui neq; seipsum miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militē, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autē de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiā chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autē ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt, plus enim operis eum in Antonia præsentē militum certaminis facturum esse dixerunt, quā si peticulum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignatus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti ceteri ceteruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretionē feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proflientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, quā recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggreddentē exciperet. Deniq; plures à suis quā ab hostibus fauciati sunt, donec orto die, uisu iā pugna discernetur, & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur. Neutri uero cedebant, neque labore

*Iterum Ro. in
nadit hostem*

*Titus specta-
tor pugne*

labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in cōspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & propriū cuiusq; periculū, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autē plerunq; pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabātur. neutra enim pars prolixum fugæ spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: *Anceps* eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unā erant *pugna* quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremo nona hora noctis coepto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga celsissent, uerum mediam in ancipiti prælio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorū uero partis quidē Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioānis autem socijs Gyphtheus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonia fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem *Aggeres extruati* inter duas portas ædificatam. aliorum duorum unum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorū uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorū custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elæôn montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uolenter ambitū conatis. Conflato autem uehementi prælio, & alia multa ab utraq; parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irectos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallem coactis equo *Pedanius* in aduersum montē à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem

petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tantū se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ uim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Ille quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum tentauerat aggredi supplicio tradito, ipse templi oppugnationē curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescēte paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antonia iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflāmauere: & usq; ad quartūdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abijciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antonia cōtinentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis, & uultu despicabilis, tamq; genere quā rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimū haberent ad singulare præliū prouocauit. At qui contra stetere, multi quidem dedignabantur: erant aut inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. nam qui de salute desperassent, eos neq; cunctos impetus habere neq; deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neq; uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timidi tati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, laua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudæorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quā uelox ultio sequeretur ostendit.

Porticus
incensa

Pudens cadit

Romani flammis
exusti

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam Cap. vi
Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidē temerarij fugientibus instabāt, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur, qui uero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; undiq; subito flamma, Romanos & qui

& qui extra periculū steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidū, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conātur, præueniebat incendium: alij uero flāmam anteuertebant. statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq̃ nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios proiliens, & comites suos q̃ possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq̃ uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebat. Nonnulli tamen recepti in porticum latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem a Iudæis, cum diu sauci restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabatur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq̃ militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq̃ altius gladio, ut ab utrisq̃ partibus cerneret, semetipsum occidit. Eorū aut quos ignis obfederat, Artorius quidā, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & cōtubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autē ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constrictoq̃ lapidibus solo allisus, cōtinuo moritur. Ea calamitas paup̃lisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterū tamen cautiore effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerunq̃ loca moresq̃ hominū nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usq̃ Ioannis, quam ille bellum tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent ædificauerat. reliquū uero Iudæi, postq̃ consumpti fuerant qui ascenderant, absciderūt. Postero autem die Romani quoq̃, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem usq̃ totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem ædificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum

Caput VII

CIta templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebat. Inenarrabiles autem clades eueniebāt. Per singulas namq̃ domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penuriæ nec moriētibus habebatur: sed etiā quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moretetur. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes, ueluti canes rabidos decipiebant: & impingentes in ostia, tanq̃ ebrj ferebantur, easdemq̃ domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniaq̃ dentibus necessitas subigebat & ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq̃ nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. Quinetiam foeni ueteris laceramenta uictul habebantur

habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitatē ex rebus anima carentibus demonstrare: factum enim relaturus sum, neq; apud Gręcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaq; libenter hęc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posterī æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patrię referrem gratiam parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quę per famem filium coxerat

Cap. VIII

Mulier quędam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidē bona tyranni diripuerunt, quę ex trans Iordanis locis in oppidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Graniter autem mulier indignabatur: proptereaq; sæpissime raptoribus maledicens, & impreans, eos contra se uehementius iritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quicquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irriterat. plus uero quā fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsā, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptocq; filio, quem lactetē habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditiosi sæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ uitæ fabula, quę sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit, ad opertum uero reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capri, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autē cōfestim horror cepit atq; dementia, uisuq; ipso dirigerūt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meū. comedite: nā & ego comedi. Nolo ut sitis aut scēmina molliores aut matre misericordiores. Quod si uos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidē tremantes exierunt, ad hoc solū timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanq; hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabātur, qui priusquam id paterentur interisissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quę commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cōperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patrię operturum: neq; relicturum in orbe terrę, ut sol inspicat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat

mabat, qui cūcta tam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Cap. IX

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebāt: multūq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur, tamq; diu mansere, donec instrumentorum & uestium conatibus de-
Scale muris admota
 speratis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uero præuenti, ne eas subite prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinātes, deieciabant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorū grauiissimæ fore turpitudini dicentes. postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unā ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium pèrterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opère procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerūt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, igdem portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniūt, Ananus ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus
Transfuga
 filius Magadari: idcirco sperantes ueniā, quod Iudæos uictores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorū in Iudæos crudelitatem audiuit, ut tuncq; obtruncare decreuit, dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam propterea causā patriam deserentes. ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uero portis milites ingremiam admouerant, liquefactoq; argento cito lignum flammæ absumpserant, cum
Porticus templi accense
 subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis uero ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq; ceciderunt. & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absunderentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animam colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendiū: paulatim enim nec simul undique inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incēdium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erāt proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintēdecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consiliū de templo proposuit. Alijs quidē uidebatur lege belli utēdum esse: nunquam enim Iudæos a nouis rebus posse desinere templo manēte quod omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uero id pugna ob-

R r

tinuissent

tionissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coegere, committerent. Tiro autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romano, rum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperii, si maneret: iam ceterum quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit iussisque militibus requiescere, itemque ducibus ut his in pro-
Iterum consi-
lium cinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere, per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemque timor ab impetu con-
 tinuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrant. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septique scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uinceretur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinuerunt Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant, cum autem illi retorsissent, iterum fugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi uel coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id plane dei sententia iam dudum igne damnauerat: eorumque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quies-
 uissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fanis restinguentibus pugna committitur. Hi quoque Iudæis in fugam uersis, usque ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est invito Tito.

Cap. x

Templum suc-
cenditur

Hic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant, neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso cuius gratia cautissimi uidebatur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Ex ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exiit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebatur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque uox eius audiebat, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dextera non attendebat, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uero agminum impetum, non precepta neque interminationes continebant: sed quod furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uero ardentibus adhuc et fumantibus porticu in incidentes ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quæ Cæsar non audire simulantes, precedentem quæque ut ignem immitteret hortabatur, seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat.

sed fuga & cædes omnia possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus uero templi, & sanguis multus profuebat, & eorum corpora qui supra ceciderant dilabebantur. Cæsar autem ubi neq; impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunq; illic erant aspexit, ea quidem quæ alienigenas erat fama meliora, iactatione uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depasceretur, quod erat uerum, existimans ad huc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicus impetus quidam uehementior, Iudæorumq; odia, & Cæsar's reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosq; autem prædarum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores aut factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumq; subito, postquã flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deslendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam exstructionis genere, quàm magnitudinis, itemq; munificentiæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septē menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophylacioq; & porticu.

Cap. xi

DUm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapietur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratione, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequeretur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditionum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conuestio: in colle autem constitutis, etiã multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortem penè luminibus clausis, postquã ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuiū regio, & montes circūpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem

Rr 2 in quo

*Sacerdotes in
tēpli se muris
occultantes*

in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites corpus fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tādē pulsīs Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autē quod fuit reliquū, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nōnulli, primum ueribus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum nihil proficerēt, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum cæteris durate fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquū erat, & portas, præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uerstiū, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudæorum cōgestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quod confugerāt ex populo mulierulæ itēq; pueri & promiscua multitudo, propē ad sex hominū milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantē milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet. ex tātō autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templū deus ascēdere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à ty tannis tunc subornati propheta, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & prælagijs. Cap. xii

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futuram solitudinē prænunciantibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annū perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primiq; belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulgit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permansit horā: quod imperitis quidē bonum augurium esse uidebatur: sacrorū uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Oriētalī autem porta interioris templi, cum esset ænea atq; grauissima, & sub uesperā uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pestulosq; altos haberet in saxum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisā est noctis hora sexta sponte patescere. his autem

curriculo

curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimū uidebatur. Deum namq; bonorū portam sibi aperuisse dicebāt. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se pronunciabant. Post dies autem festos diebus paucis, uigesimo primo die mensis Maij, uisio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ præfagijs secutæ fuissent. Nāq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, *Migremus hinc.* Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusquā bellū gereretur, in summa ciuitatispace atq; opulentia, cum ad festū diem uenisset, quo aregias in honorē dei cōponi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cōcepit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymā & templū: Vox in maritos nouos nonasq; nuptas: Vox in omnē hunc populū. Atq; hæc interdum noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum ometi indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquā locutus, eadem quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerū, magis diuinum esse hominis motū, ducunt eum ad Romanorum præfectū: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquā fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respōdebat: Veh ueh Hierosolymis. Albiño autem interroganti (is namq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus neq; adibat quenquam ciuium, neque loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quandam meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste præfagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur. idq; per annos septem & quinq; menses continuos faciens, neq; uoce raucior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum fanum fecerant, cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes

*clamor rusti
ci ac mors*

*Præfagia si
nistræ Iudæis
intellecta*

pientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præviderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suæque perniciæ, eorum iniquitas confurcata est.

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

Cap. XIII

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemque omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hicque ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Usque adeo uero præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templo pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimque fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis miserti, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atque ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidem tempus illis præterisse fatus, periisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystrum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinque densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoque interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patriæ malis, o uiri: quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoque iuste perituri qui primū quidē, postquam uos Pōpeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Rom. populum extulistis: utrumne multitudine freti: atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducū? Atqui etiam Carthagenenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discre-

eos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodque maximum est, tribu-
 tum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaque offerentes neque mor-
 auimus, neque prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraque pecunia
 uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, facietatem in eos qui hanc uo-
 bis praestiterant, extulistis, & imitium exemplo serpentium uirus blandientibus
 infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempnistis, & ueluti ruptum aliquod mem-
 brum, siue contractum aliud, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes impro-
 bas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram,
 non ut poenas a uobis ob ea quae in Cestium commiseratis, exigeret, sed monitis emen-
 daret. Denique cum deberet, si depopulandae nationis causa uenisset, stirpem uestram
 petere, atque hanc delere ciuitatem, Galilaeam & circa eam loca uastare maluit, ut poe-
 nitendi uobis praerberet inducias. Sed haec eius humanitas infirmitas uidebatur, no-
 straque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent,
 & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam praesumpnistis: meque ac patre meo
 digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neque
 uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fue-
 ratis experti. Denique ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus,
 per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudaei: &
 legationes quidem a uobis trans Euphraten usque, nouarum rerum gratia missae, mu-
 rorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumque contentio, & bellum inte-
 stinum, quae sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus ergo ab inuito patre cum
 mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, laetabar, cognito populum de pace sentire.
 Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad
 me uenientibus dexteram dedi, fidem seruaui confugientibus, multos captiuos mi-
 seratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admo-
 ui, semper caedis uestrae cupidos milites continui. Quotiens uici, toties uos ad pacem
 tanquam uictus prouocaui. Cum propere ad templum accessissem, consulto iterum legis
 belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumque seruare, data uobis exeun-
 di copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco faculta-
 tes praebui. Ista omnia spreuistis, & templum manibus uestris incendiistis. Deinde sce-
 leratissimi nunc me ad colloquium prouocatis, ut quid tale commiseretis quale perijt: Qua
 uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quinetiam nunc armati
 statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nonne popu-
 lus uester exanimatus? Templum uero perijt, mihique subdita est ciuitas: in manibus
 autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitra-
 mini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis, traditisque corporibus
 uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora, caetera
 mihi seruo. Ad haec illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipe-
 re: nam iurasse nuncque id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quia murum ser-
 uasset, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem,
 ipsisque oppidum relicturos. Ob hoc Titus uchementer iratus, quod in sorte captorum
 constituti, uictorum sibi condiciones ponerent, declarari quidem his iussit uoce praeco-
 nis, ne ulterius ad se profugerent, neue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum:
 cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, saluti suae consulerent: iam
 enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflam-

*Superba res/
 sponso sedi-
 tioforum*

mare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archiuum, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusque ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumque his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quamquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis. Cap. XIII

*Seditiosi de/
predantur
regiam*

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant prope ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripere. Viuos autem duos milites Romanos cepere, unum equitem, alterum peditem, & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos ulcisceretur. eques uero quiddam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumque ibi quæ diceret non haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus oculisque fascia obstrictis, in conspectum Romanorum uelut capite caesus produxit. uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant. quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tantumquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, uelut custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteris commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur: omnesque interficiebantur: nam propter inedia fugere non ualebant: mortuos autem catibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaveribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam

Romani

Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descēdissent, eos improbe necabant, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio prauēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiūt aliqui Iudæorū ad Titū. Cap. xv

CAesar autem fieri non posse prospiciēs, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærup̄to undiq; loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadium in priorū aggerū extructionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra aulam regiam erigitur: auxiliariū uero manus, & cætera multitudo xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerens, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clām congregati, consilium de sui traditione cōpere: missisq; ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi daret, precabantur. Ille uero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, sero quidē, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidē, qui ad Titum pertexerāt, quinque uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sosa filius Iacobus, correptos in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligētioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora pręcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quencq; pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quanquā uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimisit. Iisdem autē diebus, etiam sacerdotū unus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mēsasq; & crateras: & pateras, omnia ex auro solido & grauiissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificū indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Cap. xvi

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo: qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admoueabant. Seditionis forum

ditiorum autem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq; maximum est læti mœstos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsatae cessissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autē etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensū erāt. Videres autem paulò ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tūc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquā uiderē, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeantes autem alij, cum totū ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij subisse Romanos, ac etiā propinquare se quærentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebātur: ac ueluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauerunt, ac sponte de turribus descendere: unde ui nunquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tantū in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis trēs turres ualidiores erant, de quibus suprā memorauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autē ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vñ autem infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim uires eorū labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque læticia uictoriā & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebāt: cumq; nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastates, quas prædæ causa penetraissent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendeant. Ipsum deinde horrentes aspectū, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unūquenq; obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq; incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quorū bonis si usa esset ex quo fuerat cōdita, inuidenda fuisset: nulla tamē alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turriū cautes miratus est, quas tyranni per dementiā deseruerant. Cōspecta quidem earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidū compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planè adiunante pugnauius, & deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos. Nam quæ

hominum

Titus ingreditur urbem

hominum manus, aut quæ machinæ ad istas ualerent. Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est, quos uero à tyrannis cinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: quæ commilitante his positus fuisset, quæ capî non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquâ uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluderunt. Custodem autem his Cæsar apposuit unum ex libertis, & amicum suum Frōtonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui pro cæro atque formoso essent corpore, triūpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptū, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis cōsumēdos. Qui uero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebatur à Frōtone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. xvii

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, ut si quo modo possent, multitudinem numerarēt. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quādo à nona quidem hora usque ad undecimā hostias cædunt, per singulas uero contubernia nō pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari nō licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauerunt. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingenta milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroi eos uocāt, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tūc tamē uelut in carcere tota gēs fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Ita quæ superat omnē humanā, & diuinitus emissam pestē numerus perēptorū, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruētes, quos offendissent iugulabāt. Inuenti sunt autem ibi quoque plusquam duo milia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerāt, cū alios fames corripuisset. Foedus autem corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent, multæ namque opes

*Ioannes &
Simon capti*

opes in cuniculis inueniebantur. nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Virtus est autem deus utrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexterā sibi dari precatus est. Simon uero multa uiculis necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho. Ioannes autem uinculis sempiternis Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis

Caput XVIII

*Melchisedec
iustus rex*

ITa quidem Hierosolyma capta est, secūdo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Solius captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananzorum dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotum deo primus exhibuit. & fano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananzorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit. & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonij euerfa est. A rege autē Davide qui primus Iudæus in ea regnauit, usq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuaginta nouem. Ex quo primum ante condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuaginta septem. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingētes diuitiæ, neq; per totū orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicq; iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit. Postquā uero quos occideret, quid ueraperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerāt (nec enim parcēdo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templū: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamme: muriq; tanto, quantum ciuitatem ab occidēte cingebat. Id quidem, ut esset castrū illic custodiæ causa relinqueretur. Turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uic munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquādo esse uix crederēt. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

*Urbis funditus
diruta*

De præmio militum.

Cap. XIX

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nō nullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autē, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinē in multis magnisq; periculis monstraissent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neq; magnitudines ciuitatum, uel audacia

inconsulta

Inconſulta, & immanitates efferæ aduerſantium, poſſint unquam Romanorum vires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem eſſe, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore geſtum ſit. nec enim optaſſe his quicquā melius, cum id ingrederetur. Hoc autem pulchrius atq; præclarius, quod duces Romani & adminiſtratores imperij, ab his declaratos ac præmiſſos in imperium cuncti libenter ſuſcipiunt, & his quæ ipſi decreuere, ſtandum putant, agentes his gratias qui legiſſent. Mirari autē ſe eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardioſiorem. Et illis tamen, qui pro maiore ui clariuſ decertaſſent, uitamq; ſuā condecoraſſent fortibus factis, & re bene geſta militiam ſuam nobilioſe feciſſent, dixit ſe & honores & præmia rediturū: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluſſet, iuſta uiciſſitudine cariturū: magnamq; ſibi huius rei fore diligentia, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ focij fuiſſent, quā punire peccata. Conſeſtim ergo iuſſit eos quorum partes ſunt, iudicare, quoſnam ſcirent fortiter aliquid in bello feciſſe: & nominatim ſingulos appellans, præſentes collaudabat, quaſi qui domeſticis recte geſtis nimium lætaretur: & coronas eis aureas, imponebat, & torques, longasq; haſtas, & ſigna ex argēto facta donabat, & uniuſcuiuſq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemq; uestes, aliamq; prædam largiter diſtribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quiſq; ſe meritum præbuerat, uotisq; cū uniuerso exercitu factis, magno fauore deſcendit, uertitq; ſe ad ſacta pro uictoria celebranda: magnamq; aſtante boum multitudinem circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipſe uero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quod quēq; conueniret, dimittit. Hieroſolymorum autē cuſtodiam decimę legioni credit: neq; ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remiſit. Duodecimam uero legionem, memor quod Ceſtio duce Iudæis ceſſerat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanſas: ad Meliten autem, quæ ſic uocatur, miſit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ ſita eſt. Duas uero ſibi obſequi ſatis eſſe duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones: deinde cum ad maritimam Cæſaream cum exercitu deſcendiſſet, in eam manubiarum multitudinē reſoſuit, captiuosq; ibi aſſetuati præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Veſpaſiani, deq; comprehenſo, Simone & ſpectaculo die natalitio exhibitio.

Caput xx

PExidem uero tempus, quo Titus Cæſar obſidiōis cauſa apud Hieroſolymam commorabatur, aſcenſa naui oneraria Veſpaſianus Rhodum trāſmittit. Hinc autem ueſtus triremibus, poſtquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuiſit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia trāſit. Egreſſus deinde Corcyra in Iapygiā delatus eſt, unde iam terra iter agebat. Titus autē ex maritima Cæſarea reuerſus, in Cæſareā quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi cōmorabatur, celebrās omnia genera ſpectaculorū: multiq; in ea captiui conſumpti ſunt, alij beſtijs obiecti, alij autē cateruatim more hoſtiū inter ſe depugnare coacti. Hic Simonē etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehenſum. Iſte Simon cum Hieroſolyma obſideretur in ſuperiore ciuitate conſtitutus, poſtquam muros ingreſſus exercitus totam uāſtare ciuitatem cōeperat, tunc fideliffimis amicorū aſcitis, & lapidarijs cum ſeramentis eorum neceſſitati congruis, & alimentis quæ multis diebus ſufficere

Ss

poſſent

possent, unâ cum illis omnibus in quandam occultiore[m] cloacâ sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperâtes posse ulterius progressos tuto emergere, atq[ue] ita seruari. Sed hâc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossiores procefferant, iamq[ue] alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq[ue] fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum uiderunt, locisq[ue] suis manebant, dein de propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat aut[em] ad se ducem uocari, statimq[ue] accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: namq[ue] is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, nō ut subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissâ. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem isdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi aut[em] moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnauerunt, quicq[ue] ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores perire, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnicis prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenes.

Cap. *xxi*

E Venit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea quæ fuerant non multo ante commissâ. De quibus necessarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namq[ue] Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere

reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Græcis iure civitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum vero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & ceteros deferebat, insimulans eos quod una nocte totam civitatem incendere statuisset, & uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem vero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulsi essent, patriam suam servatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accedere, mutatae uoluntatis argumentum, quodque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: reuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis facto, pauci quidem consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, saevius instabat suis civibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs ageret. Tamque ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumque receptacula publicorum, itemque basilicas, uixque ignis inhibitus est super omnem civitatem magna nimis ui ruēs, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penè se uidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæennium Patrum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti quaestione Collega reperit ueritatem, & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admistere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est. Cap. xxii

Thus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eū Roma summam alacritate & claritudine suscepisset, in maximam læticiam uoluptatemque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam

longe absentem, omnes homines Italix voluntatibus ut presentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum, in his presentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluumdum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulencia recepturum. Precipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patrum nouerant magnitudinem, imperitiam uero aliorum ducum experti atq; ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari, eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effudebantur, & uniuersis facilius & promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quod transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusq; lenitatem omnium generum uocibus prosequiebantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, seris atq; odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduētus sui gratulatoria sacra celebravit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbis quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

Cap. xxiii

ANte hæc uero tempora, quibus Vespasianus quidè apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam in coactam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus in testina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pèdere ac mutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, *Classicus* quidam & *Ciuilis*, ex eorum potentissimis, qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: uenit maxima parte Germanorum

norum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, licetis mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam ad modum adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrū hoc ex ea re maximū nacti, ut sine clade pristino iugo subicerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atq; insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine etiam transgressi flumen Istrum, uiolenti atq; sauiissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsijs offendere interficiunt: & cōsularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo, omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum mittit poenas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt, qui uero salui esse potuerunt, cum timore domum refugerunt. Hoc autē bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De anne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celebratio

Caput .xxiiii.

Princeps uero Titus aliquādiu quidem Beryti commorabatur: ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autē in itinere fluium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Archas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccū exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinē semper eum obseruare pro certo compertū est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenisum populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra moenia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricesium uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiā fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē uidissent, ex utroq; uia latere stantes dextris cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audire

bat. Incerti autem quid sentiret, quid ue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed cōtinuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiā ab rege Parthorum Vologeso uenire, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos uicisset, Eaq; suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multū petentibus ut in theatrū ueniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autē fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriā eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumq; iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare nō potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum, Sed ne id quidē Titus adnuitsuerū in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymā uenisset, tristēmq; solitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorū operum magnitudinē & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exulās, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hāc poenā ei inferri coegere, ita certus erat, quod nunquā uirtutē suam uoluisset punitorū calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliāq; instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertā belli fortunā terræ condidere. Titus autē propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utranq; unde uenerant remisit: quintam quidem in Moesiā, quintam uero decimam in Pānoniā. Captiuorū autē duces Simonem & Ioannē, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporū quā pulchritudine præstantes, ilico ad Italiā portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandam lætitiā suggererat, quod uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triumphū ob res gestas agere statuēre, quamuis utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerāt, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lacem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentū. tribunal aut ante porticus factum erat, sellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, cōsederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicās. Illi autem inermes erāt, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum

Vespasianus

Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaꝫ omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebravit: idemꝫ Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portā recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeūtes triumphum ducebant, ut multitudini faciliior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest in omnibus quæ quisꝫ cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcunque hominibus qui usquā sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atꝫ magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriꝫ necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. & alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operibus inclusæ traductæ sunt, ut apparet frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebātur etiam simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte nō defunctorie facta. horūꝫ nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atꝫ inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pōpam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahabat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumꝫ surgebāt: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factum atꝫ ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuīsum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidē fortunatissimam terram, totas uero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: muros que excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exercitumꝫ intra muros infundi: cædisꝫ omnia loca plena, & eorum qui manu resistere nō poterant preces, ignemꝫ templis immissum, ædiumꝫ super dominos post multam uastationem euerfiones: atꝫ amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neꝫ ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & cōfectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidam passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidam auro factum, sed opere cōmutato ab usus nostri cōsuetudine. nam media quidam columna basi hærebat, tenues autē ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad

*Triumphus
de Iudæis*

similitudinem fuscinae, ad summum quæq; in lychni speciem fabricatae. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliis. Deinde transibant pluri mi victoriæ simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adquirebat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignumq; spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iovis templum. Quod postquam uetum est, cōstituere. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortē quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus, laqueo uero circūda-
Simon Giora
occisus tus per forum trahebatur, quo eum simul caderent qui ducebant: lex autem Ro-
 manis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem
 uitæ habere nuntiatum est, omniumq; favor secutus est, tunc hostias inchoare,
 hisq; secundo per uota solennia omne peractis in palatium recessere. Et alios qui-
 dem epulis ipsi excepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant
 apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hostes
 gratulatoriū, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principum.
 Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci
 templum ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hominū cogitationem su-
 peraret, effectum est. Magna enim diuitiarū largitate usus, in super perfectis id pū-
 cturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namq; in illud sanum collecta
 ac deposita sunt, quorum uisendorū studio per totum orbem, qui ante nos fuerūt,
 uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem re-
 posuit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem
 uero eorum, & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodium & Machærus à Basso capta

Cap. xxv

Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vespasiano exer-
 citu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem om-
 ni manu militari collecta, multi autē in partes diuisi erāt, & legione decima bellum
 inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castel-
 lum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habi-
 tatoribus certam, & aggredientibus hæitationem atque formidinem, natura loci
 præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus
 est collis, in proceram altitudinem surgēs, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed
 ne uel accedi posset eò natura excogitabat, quæ uallibus eum ex omni parte uallau-
 rat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transire erat facile, nec ag-
 gestu ulla ratione cōpleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secat uallis, sexaginta
 stadijs distēditur, unde Asphakites lacus ei limitem facit. ex hoc uero tractu ipse
Machærus Machærus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles
 magnitudine quidem supra dicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad op-
 pugnationem. eius uero uallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubi-
 tis inuenitur: monte uero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natu-
 ra perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Ga-
 binus bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus lo-
 cis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabū præcipue uici-
 nitatem, nanque opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum

muro

muro amplexus ac tutribus, ciuitatē illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat
 ascensus. Quia & circa ipsum uerticem rursus murum ædificauerat, turreſq; in an-
 gulis sexagenorum cubitorum etexerat. in medio autem ambitu regiam struxerat,
 magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cister-
 nas recipiendis aquis abunde q; suppediandis, locis maxime idoneis fecerat. ueluti
 cū natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat, ipse manu structis mu-
 nitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumq; re-
 posuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnę obsidio-
 nis præstare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à ^{Ruta}
 nulla enim ficu uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. ferebant autem eam ex
 Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudæis qui
 locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur,
 quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ
 quidem assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans, accedenti-
 bus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet,
 quam si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit. quin
 etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat
 de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est:
 Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab
 ea religant canem: illoq; sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile
 euellitur: canis uero continuo moritur, tanquā eius uice à quo herba tollenda erat,
 traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autē periculis propter
 unam uim capi eam operæ præclara est. Nam quæ uocatur dæmonia, pessimorum
 hominum spiritus, uiuis immersa, eosq; necantia quibus subuentum nō fuerit: hæc
 cito, etiam si tantummodo admoueatur agrotantibus, abigit. Fluūt autem ex eo lo-
 co aquarū fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alij namq; amari
 sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autē frigida aquæ ortus, non solum in humi-
 lioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo
 quædam spelunca cernitur, non quidem alte caua, saxo autem imminēte protecta:
 super hoc ueluti duæ māmæ inter se paululū distantes eminent: & altera quidē frigi-
 dissimum fontem, altera calidissimū fundit. qui mixti lauacrum suauissimū præbēt,
 multisq; morbis ac uitijſ salutare, maxime uero neruorum curationi conueniens: ha-
 betq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem cōtemplatus undiq; re-
 gionem, ualle orientali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properas
 aggerem quamplurimū extollere, facilemq; per eum oppugnationē facere. Qui ue-
 ro intus fuerant deprehēsi, ab externis segregati Iudæi, illos quidem coegere, inane
 uulguſ esse existimātes, inferiorē obseruare cinitatem, ac pericula priores excipere:
 superius uero castellum ipsi occupatū tenebant, & propter munitionis firmitatem,
 & ut saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locū tra-
 didissent Romanis. Prius autē uolebant spē declinandæ obsidionis experiēdo con-
 uincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cū his quos fors
 obtulisset cōsertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt.
 semper autē utrisq; ex tempore plus uictoriæ captabatur. Iudæis quidem, si incau-
 tiores aggredierentur: in aggere autem positus, si improuisum excursum eorū bene
 septi armis exciperent. Sed non is erat finis. obsidionis futurus. Res autē quædam
 fortuito

fortuito gesta, inopinatam castelli tradēdi necessitatem Iudæis imposuit. Erat ~~lō~~ obfessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, & in p~~re~~lijs semper grauit~~er~~ Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequēs, impetum quidem facili~~m~~ his, periculo autem uacū discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despicie~~n~~s omnes, existimans neminem tunc hostium p~~re~~lium excepturū, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorū Aegyptius, nomine Bassus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eū armis repēte cor~~re~~ptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum tradidit. Postquam uero dux nudum p~~re~~cepit extendi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cædi uerbis, uehementer Iudæos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade perculsa. Id ubi Bassus aduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea ueta conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem nociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem p~~re~~berent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionē facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi p~~re~~starent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui p~~re~~cesserāt, euasere. reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

Cap. xxvi

His autem administratis, in saltū, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machæronte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerāt. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebāt: multaq; his audacia illis contentione usis, diu quidem p~~re~~lium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum con-

git occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorūq; dux Iudas Iairi filius de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Libetium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit propriam seruās sibi eorum agrum. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo penderēt. Res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorū in Armeniam Cap. xxvii

IAm uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere; ex causa huiusmodi. Cæsennius Petus, qui tūc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsare mīsit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo namq; id cogitauere) facilis transitus, tutum autē receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permīssa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidam sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasq; equitū. habebat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autē illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum mānus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nūntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus. progressusq; de ciuitate centum triginta propemodum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mitat, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, bellicisq; peritis, uicq; corporis præstantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totā diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū uirū diminuta discedunt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cū filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstulere, omnīq; erat desperatio. Ergo prius, Fuga Antiochi quā penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū, fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā trāsgressi sunt flumen Euphratem

Euphratem, hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regē *Antiochus* nissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retineret, *nactus mitti-* ni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, *tur Roman* misso centurio ne Petus uinctum Romam transmissit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quàm belli occasionē inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, *clementia* intermissa; interim profectioe Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos *Vespasiani* uero ei pecuniæ reditus præbet, ut non modo copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare conceperunt. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes *Alanorum in* sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His nero temporibus inito consilio, *Mediam cru-* ut terrā Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum *ptio* colloquuntur. namque is est illius transitus dominus; quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incubunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiunt, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus metu perculsus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus efferat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuiis bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terrā quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinē, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi.

Cap. xxviii

A Pud Iudæam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellū, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quo *Eleazarus* bus fuerat occupatum, erat uir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut antè diximus, ne professionem facerent, quādo cæsar Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis cōmuniter susceperunt. Causa uero peior illorum

in eos

in eos facta est : & cum mentita prior eorum refelleretur occasio , peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent . Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum : ut nullum opus intermitteretur infectum : nec si quis excogitando fingere uoluisset , haberet quo magis nouum aliquid inueniret . Ita & priuatim & communiter omnes unum erant , & exuperare alius alium tam impietate quam iniquitate in proximos certabant : potentes quidem multitudinem male tractando , multitudo uero ad interitum potentium properando : Illis enim erat dominandi cupiditas : his autem uim faciendi, bonaque locupletum diripiendi . Primi quidem sicarij fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores , nullo neque uerbo indicto ad iniuriam , neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermissio . Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit . Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent , tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens : sed etiam patriam malis plurimis cumulauit : qualia facturus fuerat qui deum quoque iam esset ausus impietate contemnere . Nam & mensa nefaria uescebatur , & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam : ut iam sit minime mirum , si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus , qui dei pietatem furore contempserat . Rursus Simon Giora , quid mali non commisit : quae liberorum corporum iniuria temperauit , qui eum creauere tyrannum : Quae uero eos amicitia , quae cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit : nancque alienos quidem male tractare , inertis nequitiae opus esse arbitrabatur : clarissimam uero gloriam , parere crudelitatem in familiarissimos existimabant . Horum furoris aemuli , etiam Idumaei fuere : illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus , ne qua pars conseruaretur pietatis in deum , totum quod ex ciuitatis facie supererat , abscidere , summamque per omnia iniustitiam induxerunt : in qua illud hominum genus , qui Zelotae appellati sunt , uiguit : qui nomen factis uerum probauerunt . Omne enim malitiae facinus aemulari sunt , nullo in aemulato , quod ante commissum memoria tradidit , praetermissio , quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent : qui eos quos laederent , propter efferam sui naturam cauillando fallebant , qui malorum quae maxima essent bona ducebant . Itaque debitum uitae finem inuenere , merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta . Cuncta enim , quae natura hominis posset ferre supplicia , in eos usque ad extremum uitae terminum congesta sunt , quae uarijs perempti cruciatibus pertulere . Fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiseri perpeffos , uerum quae tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant : De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt , non est huius temporis pro merito conqueri . Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo , unde digressus sum . Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum , & qui cum eo Massadum tenebant , sicarios , exercitum ducens . & fines quidem statim omnes obtinuit , praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit , ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet , utque custodes perseuerarent . ipse uero castris locum occupat , ad obsidionem quidem idoneum , quem delegerat , qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur , caeterum difficilem ad copias utensilium . Non solum enim commeatus ex longinquo , & cum labore Iudaeorum maximo portabantur , quibus haec fuerat cura mandata , uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus na-

Situs Massade et munitio

ſcebatũr. His autem diſpoſitis, Silua obſidionẽ aggreſſus eſt, artis ac laboris e gen-
tem, propter caſtelli munitionem, cuius natura huiusmodi eſt: Saxum gyro nõ exi-
guum, & excelſum longitudine, undiq; abruptis atq; aktis uallibus cingitur inuiſibi-
li ſuper fundo habens ſcopulos: ipſæq; omnium ſunt animalium greſſibus inac-
ceſſæ, niſi quod duobus modis idem ſaxum in difficilem explicatur aſcenſum. Eſt
autem unum iter ab lacu Aſphaltite ad ſolis ortum; & alterum ab occidẽte facilis
ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex anguſtia crebrisq; flexibus capta ſimi-
litudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac ſæpe in ſe reuertens, paulatim rur-
ſum producitur: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti ueſti-
giũ, neceſſe eſt altero pede niti. Eſt aut certa pernicies, ſiquis labatur. altitudo enim
rupium utrinq; dehileſcit; ut quæ horrore quemuis terrere audaciſſimum poſſit. Per
eiſmodi uia cum triginta ſtadijs aſcenderis, quod reſtat, uerticis eſt non in acutum
finem coacti, ſed ut habeat in ſummo planiciem. In hac primũ quidem Ionathas
pontifex caſtellum ædificauit, & appellauit Maſſadam. Poſt autẽ Herodi magno
ſtudio fuit loci illius ſtructio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, ſta-
diorum ſpatio ſeptem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo
cubitis: & uigintiſeptem turres quinquagenorum cubitorum in eo ſtabant: ex qui-
bus aditus erāt in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim uerticem,
quod fecundus omniq; planicie mollior eſſet, culturæ deſtinauerat: ut ſi quando
externorum alimentorum penuria contigiſſet, ne hac quidem laborarent, qui ſa-
lutem ſuam caſtello credidiſſent. Quin & regiam ſibi ædificauerat, ab occidentalis
partis aſcenſu, intra mœnia quidẽ arcis poſitam, uergentem autẽ ad ſeptentrionem.
Regiæ uero murus erat magnus, ac firmiſſimas quatuor celſitudine ſexagenorum
cubitorum in angulis turres habebat. Membrorũ autem intus, & porticuũ itemq;
balnearum uaria erat & ſumptuoſa conſtructio, columnis quidem è ſingularibus
ſaxis undiq; ſubſtitutis, parietibus autem membrisq; ſolida compage lapidum ua-
riatis. Ad ſingula uero habitacula, & in ſummo, & circa regiam, & ante turres, ma-
tos magnosq; puteos in ſcopulis exciderat, cuſtodes aquarum: tantam molitus a-
bundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Foſſæ uero iter ex regia
in arcem ſummam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeſtæ quidem
uiæ facilem ſui uſum præbere hoſtibus poterant. Nam orientalis quidem uia natu-
ra eſt inacceſſa, ut ſupra memorauimus. Occidentalem uero, magna in anguſtia
poſita turri concludit, quæ non minore mille cubitorũ ſpatio ab arce diſtaret, quam
neq; tranſire poſſe, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licẽt
ambulātibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduerſus hoſtiles impetus natura ſimul
& manu caſtellum erat communitum: Intus autem reſpoſiti apparatus, magis &
diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum;
& quod in lōgum tempus ſufficere poſſet: uinumq; multũ & oleum: inſuper autem
cuiuſq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruata. Cũctaq; repperit Eleazarus, ca-
ſtello per dolum cum ſicarijs occupato, matuta, nihilq; recens de poſitis deteriora:
quanquam ferẽ ex quo apparata ſunt, ad excidium à Romanis illatum, centum an-
norum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas of-
fendere. Si quis autem cauſam diuturnitatis auram eſſe exiſtimet, non errauerit,
quod arcis altitudine ab omni terrena ac foeculenta materia ſit remota. Inuenta eſt
autem omnigenũ quoq; armorũ multiplicitudo, ab rege condita, quæ decem milibus
uirorum

ororum sufficere, ferrumque infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe ut
 magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum ca-
 stellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem
 ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum
 reduceret. Alterum uero maius atque atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hæc
 enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans
 Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudeorum donari. Et magis quis
 miraretur, nondum eius imperio Antoniū paruissse, male eius amore mancipatum,
 quam non donaturū sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Mas-
 sadam, extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam
 locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis ef-
 fugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco re-
 perto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrē, quæ iter ab oc-
 cidente, quod ad regiam summumque montem duceret, præcludebat, erat quædam
 continentia saxi uastior latitudine, multumque porrecta: celsitudine autem Massa-
 da trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit
 ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu
 operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neque firma,
 neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal,
 constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemque latum cubitis quinquæ-
 ginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidem
 Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat, & turris sexa-
 ginta cubitorum effecta est, tota ferro cōsepta, unde multis ballistarum tormento-
 rumque iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere
 prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pul-
 sari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autē
 præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile ali-
 quid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc
 modo cōstructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes cōposu-
 re: earum autem ordines erant duo similes, tantumque distantes quanta esset muri
 latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne uero crescēte cumulo ter-
 ra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant.
 Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machi-
 narum ictus euanescebant, lutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc
 ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ar-
 dentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe ut magna ex
 parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad imum sui laxitate ca-
 lefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aqui-
 lo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè
 machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, ueluti di-
 uina prouidentia excitatus auster, multa ui in aduersum eam murum tepulit: iamque
 totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra lati di-
 grediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilijs accuratiores facere, ne
 quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij
 cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autē murum igne consumptum, allum

Aggeres ingē-
 tis altitudinis

ignis muris
 iniectis

uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se
 liberosque suos & coniuges facturi essent si uicissent, ante oculos positis, de omnium
 morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimum ratus, ualidioris animi so-
 cius uesperti congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis
 decretum sit uiri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi deo: is enim
 solus est uerus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis
 uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, ante quidem ser-
 uitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subi-
 turi: si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat: primi enim omnium ab
 his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à
 deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter
 spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est
 autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes pos-
 sunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus supe-
 rare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem
 defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus euenie-
 bant, de dei uoluntate conijcere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natio
 damnata esset interitu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter inensus,
 nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam uero
 urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni
 genere Iudæorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum de-
 liquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque
 uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis re-
 bus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inextir-
 gnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudi-
 nem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime au-
 ferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum
 à nobis murum non sponte reuersus est. sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ
 furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissi-
 mis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt.
 morientur enim coniuges iniuria uacuae, liberi seruitutis expertes. Post illos autem
 ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepul-
 tura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Ro-
 mani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta
 sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria
 uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætalimus. Hæc
 dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum presentium sententiæ congruebant.
 Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram
 esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum sua-
 rum misericordia, uel etiam proprius quæque apertissimus deterrebat interitus, aliusque
 alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos
 cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertre-
 muit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effeminentur fientes ipsi ac deploran-
 tes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu,
 clariorem de immortalitate animæ orationem incipit, magnaque usus exclamatione,
 lachry-

lachrymantes attentius aspectans. Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem viros fortes pro libertate certâtes, mori bene malle quàm uiuere. Vos autem ne cuiuslibet quidē homini quicquā neque audacia neque uirtute præstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neque cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacrae patriæ orationes, maiorū quoque nostrorū factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autē mortali corpore uinctæ sunt, unaque malis eius implentur, quod ærisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produciens: Veruntamen cum pondere, quod in terram detrahatur, quodque ab ea pēdet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undique liberam participat fortitudinem, humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptę uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorū uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autē animos corporibus soluere: nulloque urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellâtes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam ueramque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amioissimi prosequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quam & si cōtraria nos à principio instituisse eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate & necessatio morituros. Olim enim quantum apparet, cōtra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oporteret usuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absamperit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueni-

Brachmane

ens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicit aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus uetus odium extiturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam eade nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullam inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisne non antequàm illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamen igne quàm uerberibus excruciiati periere, alij semetipsi à bestijs ad secundum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellicum apparatus uix capiēs, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reſeruatae. Hæc se cum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetmos mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniàm spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem enauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrumque ipsi misereamur, & coniugum liberorumque

dum

dum nobis licet à nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem namq̃ ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq̃ fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, nō est malum hominibus ex naturę necessitate profectū: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorū uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugē abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrū ministerium nobis præbeāt, experietes seruitutis hostiū. Moriamur liberi, cum filijs & cōiugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrū ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemq̃ relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimē esse fortitudinis, rectiq̃ consilij existimātes, ne quis extremus remanere uideretur. Tantus eos & cōiugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtusi sunt, uerum eam seruauere sententiā, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq̃ affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iā optime filijs consulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur: & simul tanq̃ manibus alienis iussa peragentes uolentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habētes pro solatio necessitatis ad cædem. Deniq̃ nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos trāsfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq̃ filios atq̃ uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse lenissimū. Igitur neq̃ horum iam factorum dolorem tolerant, & interfectos læsos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superviuerēt, cito quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem inijciunt, sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq̃ complexi manibus, parato animo. se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoq̃ morte statuerunt, ut cui obligisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq̃ in audendo, neq̃ in sustinendo facinore, præstaret alij. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uero atq̃ nouissimus, circumspecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde super esset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immitit regiæ: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autē una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāq̃ mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas

mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conicere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerſæ, factum Romanis ut erat indicarunt, akera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, aut magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hanc uiam sectantes cito in regiam peruenere, conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandria & Thebas profugerant Cap. **XXIX**

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ihs Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nuntiabant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri uideretur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem mornebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui

*sicariorum
pertinacia*

duritiam, siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. **O**mnis enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruare, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciz superabat.

Onis

Oniæ templum clausum apud Alexandriam

Cap. xxx

LVpus tum Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille aut in quietum Iudæorum circa res nouas studium capendum esse existimans, ac uerius ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem destrueret: Hæc aut est in Aegypto: quæ ob hanc causam *De templo Oniæ* & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtinerasset: Cum autem rex ea quæ possunt fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoquod multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus: ei quod locum dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Helipolitanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri cōfectionem. Candelabrum enim non fecit, sed in formatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit, Totum uerum circa templum spatium cuncto latere circūdedit, saxeas portas habere. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasque prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita *Templum Oniæ de prædictum est* fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem

Cap. xxxi

AVdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænuñciat. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere

gere: multū uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq̃ ad Catullam, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autē iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso infimulans, autores sibi huius cōsilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq̃ delatam multimode cumulabat, tragicis etiā uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudæorū patrasse uideretur: quodq̃ hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudæum quēdam Alexandrum nominare: cui iamdudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniusticiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nōnullisq̃ alijs qui cōprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq̃ degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat cessit. Nam Romam quidē uenit, Ionathan cæterosq̃ uinctos ducens, finemq̃ arbitrabantur esse quæstionis apud se ac per illum conflata calumnia: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatē requirebat: cognitoq̃ non iure hominibus accusationem illatam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uero pœnam in Ionatham statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq̃ se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq̃ defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quàm quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicant, relinquatur: de ueritate autē cōfidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

*Iudæorū tria
milia occisa*

*Ionathas exu
stus est*

Epilogus